

**T.C.
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**KIZ ÇOCUKLARININ SPORLA GÜÇLENMESİ MÜMKÜN MÜ;
BİR DURUM ÇALIŞMASI**

Burçin GÜL

**Spor Bilimleri ve Teknolojisi
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**ANKARA
2024**

**T.C.
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**KIZ ÇOCUKLARININ SPORLA GÜÇLENMESİ MÜMKÜN MÜ;
BİR DURUM ÇALIŞMASI**

Burçin GÜL

**Spor Bilimleri ve Teknolojisi
Yüksek Lisans Tezi**

**Tez Danışmanı
Prof. Dr. Canan KOCA ARITAN**

**ANKARA
2024**

ONAY SAYFASI

KIZ ÇOCUKLARININ SPORLA GÜÇLENMESİ MÜMKÜN MÜ; BİR DURUM ÇALIŞMASI

BURÇİN GÜL

PROF. DR. CANAN KOCA ARITAN

Bu tez çalışması 19.08.2024 tarihinde jürimiz tarafından “Spor Bilimleri ve Teknolojisi Programı” nda yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı:	<i>Doç. Dr. Deniz HÜNÜK</i> <i>Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi</i>
Tez Danışmanı:	<i>Prof. Dr. Canan KOCA ARITAN</i> <i>Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi</i>
Üye:	<i>Doç. Dr. Feyza Meryem KARA</i> <i>Kırıkkale Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi</i>
Üye:	<i>Dr. Öğr. Üyesi Pınar ÖZTÜRK</i> <i>Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi</i>
Üye:	<i>Dr. Öğr. Üyesi Özlem ALAGÜL</i> <i>Kastamonu Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi</i>

Bu tez Hacettepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca yukarıdaki jüri tarafından uygun bulunmuştur.

Prof. Dr. Müge YEMİŞÇİ ÖZKAN

Enstitü Müdürü

YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin/raporumun tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kâğıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinlerin yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan **“Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge”** kapsamında tezim aşağıda belirtilen koşullar haricince YÖK Ulusal Tez Merkezi / H.Ü. Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

- Enstitü/fakülte yönetim kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren 2 yıl ertelenmiştir(1).
- Enstitü/fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ...ay ertelenmiştir (2).
- Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir (3).

19/08/2024
Burçin GÜL

¹“Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge” Madde 6.

- (1) Madde 6.1. Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.
- (2) Madde 6.2. Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.
- (3) Madde 7.1. Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, tezin yapıldığı kurum tarafından verilir. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, ilgili kurum ve kuruluşun önerisi ile enstitü veya fakültenin uygun görüşü üzerine üniversite yönetim kurulu tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.
Madde 7.2. Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.

* Tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu tarafından karar verilir.

ETİK BEYAN

Bu çalışmadaki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, yararlandığım kaynaklara bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu, tezimin kaynak gösterilen durumlar dışında özgün olduğunu, Prof. Dr. Canan KOCA ARITAN danışmanlığında tarafımdan üretildiğini ve Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Yönergesine göre yazıldığını beyan ederim.

Burçin GÜL

TEŞEKKÜR

Araştırmamın hazırlanmasında çok büyük emeği ve desteği olan; çalışmama ışık tutan, motivasyonumun düştüğü her an beni tekrar yapabileceğime inandıran, karşılaştığım tüm engelleri aşmamda engin deneyimleriyle rehberim olan değerli hocam Prof. Dr. Canan KOCA ARITAN'a göstermiş olduğu yoğun ilgi, destek ve bitmeyen sorularıma gösterdiği sabrı için sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Tez jürimde olan Doç. Dr. Deniz HÜNÜK, Doç. Dr. Feyza Meryem KARA, Dr. Öğr. Üyesi Pınar ÖZTÜRK, Dr. Öğr. Üyesi Özlem ALAGÜL hocalarıma tezime sundukları değerli önerileri için çok teşekkür ederim.

Değerli yardımını benden esirgemeyen Araş. Gör. Mine KIZILGÜNEŞ'e ayrıca teşekkür ederim.

Her başım sıkıştığında yardıma koşan, tez sürecinde büyük yardımları olan çalışma arkadaşım Uzm. Seray ŞAHAN KARPUZ'a teşekkürü borç bilirim.

Gözden ırak olanın gönülden ırak olmadığını kanıtlayan, desteğini benden hiçbir zaman esirgemeyen Uzm. Psikolog Nehir TUNA'ya teşekkür ederim.

Ve;

Daima yanımda olan beni spora başlatarak kendi güçlenme hikâyemi gerçekleştirmemi sağlayan değerli aileme; Yücel ATABEY'e, Necdet ATABEY'e, Burcu ATABEY'e ve tez sürecinde benden desteğini hiçbir zaman esirgemeyen değerli kayınvalidem Beyhan GÜL'e, her koşulda yanımda olan, hayatı benim için kolaylaştıran, araştırmamı tamamlayabilmem için bana destek olan değerli eşim Levent GÜL'e ve varlığı ile hayatıma bambaşka bir anlam katan biricğim çok sevgili oğlum Atabey Bülent GÜL'e çok teşekkür ederim.

Burçin GÜL

ÖZET

Gül, B. Kız Çocuklarının Sporla Güçlenmesi Mümkün Mü; Bir Durum Çalışması, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Spor Bilimleri ve Teknolojisi Programı Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2024. Spor; özgüvenli, bağımsız ve politik açıdan bilinçli kadınların yetiştirilebildiği bir alandır, sporun gücü buradan gelmektedir. Sporun bu gücünü 2019 yılında Okulsporları Tag Ragbi Türkiye Şampiyonu olan Seka Ortaokulu Tag Ragbi Kız Takımının beş sporcusu özelinde irdelemek ve bu sporcuların tag ragbi sporuna katılım deneyimleri ve güçlenme süreçlerini açığa çıkartmak amaçlanmıştır. Araştırma grubunu Kastamonu-Taşköprü Seka Ortaokulu'nda yer alan Seka Ortaokulu Kız Ragbi Takımının beş sporcusu, beden eğitimi öğretmeni ve eski okul müdürü oluşturmaktadır. Araştırma Zimmerman'ın Psikolojik Güçlenme Teorisi ve Lim ve Dixon'ın Spora Katılım Yoluyla Kadınların Güçlenmesi Teorisi bağlamında tartışılmıştır. Bulgular Kazanılan Beceriler, Toplumsal Cinsiyet Önyargıları Ve Eleştirel Bilinç, Güçlenme Becerileri, Ragbide Erkek Egemenliğe Direnmek temaları yansıtıcı tematik analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular ışığında araştırmaya katılan sporcuların Lim ve Dixon'ın kuramını gerçekleştirdikleri ve psikolojik güçlenme yaşadıkları ayrıca erkek egemen bir spor olan ragbi sporuna katılarak toplumsal cinsiyet önyargılarına meydan okudukları bu durumun onların seslerinin daha gür çıkmasını sağladığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Spor, toplumsal cinsiyet, ragbi, kız çocukları, psikolojik güçlenme, spora katılım ile psikolojik güçlenme.

ABSTRACT

Gül, B. Is It Possible For Girls To Be Empowered With Sports; A Case Study, Hacettepe University Graduate School of Health Sciences Sports Sciences and Technology Program Graduate Thesis, Ankara, 2024. Sport is a field where self-confident, independent and politically conscious women can be raised, hence the power of sport. The aim of this study is to examine this power of sports in the case of five athletes of the Seka Secondary School Tag Rugby Girls' Team, which became the School Sports Tag Rugby Turkey Champion in 2019, and to reveal the experiences of these athletes' participation in tag rugby and their empowerment processes. The research group consisted of five athletes of the Seka Secondary School Girls' Rugby Team at Kastamonu-Taşköprü Seka Secondary School, the physical education teacher and the former school principal. The research is discussed in the context of Zimmerman's Psychological Empowerment Theory and Lim and Dixon's Women's Empowerment through Sport Participation Theory. The themes of Acquired Skills, Gender Bias and Critical Consciousness, Empowerment Skills, and Resisting Male Dominance in Rugby were analyzed through reflective thematic analysis. In the light of the findings, it was seen that the athletes who participated in the study realized Lim and Dixon's theory and experienced psychological empowerment, and that they challenged gender biases by participating in rugby, a male-dominated sport, which enabled them to have a louder voice.

Keywords: Sport, gender, rugby, girls, psychological empowerment, sport participation and psychological empowerment

İÇİNDEKİLER

ONAY SAYFASI	iii
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI	iv
ETİK BEYAN	vi
TEŞEKKÜR	vii
ÖZET	viii
ABSTRACT	ix
İÇİNDEKİLER	x
ŞEKİLLER	xii
TABLolar	xiii
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Amacı	3
1.2. Araştırmanın Önemi	4
1.3. Araştırmanın Tasarımı	4
1.4. Araştırma Soruları	4
2. KURAMSAL ÇERÇEVE	5
2.1. Psikolojik Güçlenme	6
2.1.1. Psikolojik Güçlenme Sürecine Karşı Psikolojik Güçlenmiş Sonuçlar	7
2.1.2. Psikolojik Güçlenme Kavramının Altında Yatan Varsayımlar	8
2.1.3. Psikolojik Güçlenme Teorisinin Gelişimi	9
2.1.4. Psikolojik Güçlenme Nomolojik Ağ	9
2.1.5. Spora Katılım Yoluyla Kadının Güçlenmesi	12
3. GENEL BİLGİLER	15
3.1. Ragbi Özelinde Sporda Cinsiyet Ayrımcılığı	15
3.2. Sporun Kadınlar için Güçlendirici Hali	19
3.3. Tarihsel Olarak Ragbi	21
3.3.1. Kadın Ragbi Tarihi	22
3.3.2. Türkiye’de Ragbi Sporu	24
4. YÖNTEM	26
4.1. Araştırma Grubu	27
4.2. Araştırma Alanı	30
4.2.1. Taşköprü’de Spor	31
4.3. Veri Toplama Araçları	32

4.4. Veri Toplama Süreci	33
4.5. Veri analizi	34
4.6. Metodolojik Titizlik	42
4.7. Araştırmacının Rolü ve Güvenilebilirlik	43
5. BULGULAR	45
6. TARTIŞMA VE SONUÇ	72
7. KAYNAKÇA	84
8. EKLER	
EK-1: Sporcular ile Görüşme Formu	
EK-2: Beden Eğitimi Öğretmeni ile Görüşme Formu	
EK-3: Eski Okul Müdürü ile Görüşme Formu	
EK-4: Sporcular Gönüllü Katılım Formu	
EK-5: Beden Eğitimi Öğretmeni Gönüllü Katılım Formu	
EK-6: Eski Okul Müdürü Gönüllü Katılım Formu	
EK-7: Etik Komisyon İzni	
EK-8: Orjinallik Raporu	
EK-9: Etik Kurul İsim Değişikliği Onayı	
9. ÖZGEÇMİŞ	

ŞEKİLLER

Şekil	Sayfa
4.1. Kastamonu gazetesi Youtube kanalı.	29
4.2. Kastamonu gazetesi Youtube kanalı.	29
4.3. Taşköprü İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nün internet sayfasında ki haberi.	30
4.4. Google Haritalar Taşköprü-Çördük Köyü Km'sini gösteren harita.	30
4.5. Google Haritalar Kastamonu Merkez-Çördük Köyü Km'sini gösteren harita.	31
5.1. Eurosport patlak basketbol topuyla antrenmandan ragbi şampiyonluğuna haberi.	48
5.2. Manşet X'in haberi şampiyonanın en değerlisi köyde çiftçi, okulda öğrenci.	65
5.3. Patcadocs'un Youtube kısa filmi ragbi (Bir Öğretmenin Hayali).	66
5.4. Anadolu Haber Ajansının haberi patlak topla gelen ragbi şampiyonluğu tüm öğrencileri lisanslı sporcu yaptı.	67

TABLÖLAR

Tablo	Sayfa
2.1. Psikolojik güçlenmeye dair nomolojik ağ.	11
2.2. Lim ve Dixon'ın spora katılım ve psikolojik güçlenme önermeleri.	12
3.1. Türkiye'de ragbi sporunda faal il ve kulüp sayıları.	24
3.2. Türkiye'de yıllar itibariyle faal ragbi sporcusu sayısı.	24
4.1. İlk temalar ve kodlar tablosu.	37
4.2. Revize kodlar ve temalar tablosu.	38
4.3. Tematik harita.	40
4.4. Tema tablosu.	41

1. GİRİŞ

Modern dünyada spor toplumu etkileyen ve toplumdan etkilenen bir olguya dönüşmüştür. Sporun bireyin güçlenmesine katkısı gün geçtikçe daha çok merak konusu olmaktadır. Kültürel bir alan olan spor; sosyal bir bağlamdır. Bir topluluğun değerlerinin yeniden üretildiği bir yerdir spor (38). Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ataerkil düzendeki eril zihniyetlere “normal” gelebilir (62). Toplumsal cinsiyet normları, birçok sosyal alanda kuruluşlar eliyle, eril ve dişil normları örgütler, bu durum adil ve eşit olmayan bir sosyal düzene sebep olmaktadır (41). İnsanlar kendilerini; şahıslarına yükledikleri manalar ile tanımlarlar (26). Benlikler kişiliğin göstergesidir ancak değişken niteliklerdir (10). Böylelikle insanlar kendi benliklerini geliştirebilirler. Bu gelişim “ bireylerin ferdi ya da diğer bireylerle ortaklaşa şahıslarına ya da diğer insanlara mana yüklemek amacıyla gerçekleştirdikleri bütün şeylerdir” (136). Soy, zümre, cinsiyet gibi düzenler karşılıklı olarak tahakküm uygulayan düzenlerdir. Bu düzenler ana kimliklerimizi oluşturduğumuz sosyal sistemlerdir (175). Bu düşünce; insanların karakterlerini oluşturma ve bunu tasdikletmenin toplumsal adaletsizliğin tekrar üretildiği aşamalar olduğunu savunur (50). Butler (24)’a göre Simone de Beauvoir’in; “insanlar cinsiyetlerini doğumla edinmezler, daha sonrasında kazanırlar” ifadesi, cinsiyetin doğuştan gelmediğini ifade eder. Butler (24)’a göre cinsiyete dayalı tabii olan ya da olmayan bir hareket yoktur. Cinsiyet sosyal normlarla oluşturulur. İnsanlardan kendileri için tabii olanı değil, toplumsal olarak öğretilen hareketler sergilemeleri beklenir. Butler, cinsiyetin kültürel olarak kazanıldığını ve bu şekilde anlamlandırıldığını söylemiştir. Cinsiyete özgü toplumsal normlar ile cinsiyet öğrenilir ve kazanılır. Dişil bir davranış kadınlara öğretilir ve bu davranışı sergilemesi beklenirken eril bir davranış erkeklere öğretilir ve yine eril davranışlar sergilemesi beklenir. Bu sebeple kadın sporcuların bedenlerinin öncelikle estetik olmaları beklenir. Kadın bedeni estetik olduğunda değer görmektedir. Kadınların spor tarihleri; reddedilmeler ve önyargılarla şekillenmiştir. Kadınların tüm bunlarla mücadeleleri onların sporda kabul görmelerini sağlamıştır. Ancak bu süreç olaylı ve uzun bir zamanda gerçekleşmiştir (78). Kadınların spordan dışlanması 1980’lerden itibaren spor ve kadın çalışmaları yapan araştırmacıların daha çok dikkatini çekmektedir (80). Kleindienst-Cachay ve

Heckemeyer (90)'e göre iki temel fikir vardır: 1980'lerde ki çalışmalar egzersizi egemen eril algının tekrar üretim alanı olarak tanımlamış; doksanların sonlarına doğru kadınların sporda iştiraklerinin artması ve erkekler tarafından korunma düşüncesine ve ataerkilliğe bir başkaldırı vardır. Bu fikirler ragbide ki heteroseksüelliğin ve onunla ilişkili düşünce ve davranışların tek doğru kabulüne yansımaktadır (46). Avusturalya'da yapılan bir çalışma neticesinde ragbi sporcusu kadınların eril ragbi kültürünü devam ettirdiklerini göstermiştir (28). Bu durum Fallon ve Jome (53)'ye göre cinsiyet davranışlarının uyuşmazlığıdır. Spor içerisinde kız çocuklarının ve kadınların ekinsel ve sosyal olarak onaylanmalarının küresel farkları mevcuttur. İran'da kadınların spor yapmaları geçmişte onaylanmazken, günümüzde izin verilen sporları yapabiliyorlar (51). Dünyanın başka ülkelerinde de kadınlar ve kızlar spordan yasaklarla uzaklaştırılıyor, Samoa günümüzde kadınları sınırlayan, baskılayan ülkelere biri. Kadınların veya kız çocuklarının ragbi sporunu yapmasına müsaade edilmiyor. Çünkü hala toplumsal baskılar mevcut (156). Spor cinsiyetlendirilmiş bir alan olduğundan, spor yapanlarla ilgili önyargılar mevcuttur. Bu önyargılar kimi sporların daha eril olarak algılanmasına kimi sporların da daha dişil algılanmasına sebep olur. Örneğin, ragbi gibi sporlar eril olarak görülürken, cimnastik gibi sporlar daha dişi görülür. Spordaki toplumsal cinsiyet normları bu tabuları devam ettirmek için uğraşır ve bu normların dışına çıkanlar toplumun tepkileri ile karşılaşabilir. Toplumsal cinsiyet normlarına karşı gelmek sosyal bir varyasyona sebep olabilir (76). Sporun bireysel ve kamusal yarar elde etmede katkısı olduğu ve bu katkının birçok projeye yol açtığı belirtilmiştir (135).

Birleşmiş Milletler (BM) Genel Kurulu maddelerinden birini müşterek cinsiyet eşitliği ve güçlenme olarak ifade eder. Bu ifade şudur; "Amaç 5: Toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak ve tüm kadınları ve kız çocuklarını güçlendirmek". Bununla beraber Uluslararası Olimpiyat Komitesi, fiziksel aktivite ve egzersizi hak olarak tanımlamaktadır (12). Spora iştirak ederek güçlenme eskiden beri var olan bir kavramdır çünkü küresel olarak bakıldığında birçok ülkede gerçekleştirilen sporla gelişim programları sporla güçlenmeyi özendirmeyi hedeflemektedir (149). İlgili literatür incelendiğinde sporun kadınlar için hem özgürleştirici hem de engelleyici bir paradoks olduğu görülmektedir. Bu araştırma bu paradoksu ragbi özelinde

tartışacaktır. Bu tartışma Zimmerman (170) Psikolojik Güçlenme Teorisi ve Lim ve Dixon (96)'ın spor merkezli güçlenme sürecini özetleyen, 7 önermeden oluşan kavramsal çerçevesi bağlamında tartışacaktır. Yedi önerme arasında zihinsel ve fiziksel spora özgü beceriler, spor içindeki cinsiyet ve kültürel normlar çatışması deneyimi, örgütsel sorumluluklar, kadınlar ve cinsiyet sorunları hakkında eleştirel bir bilincin geliştirilmesi, güçlenme becerileri, erkeklerin sporun korunmasına karşı direniş ve kadın sorunlarıyla ilgili eylem yer almaktadır. Bunun sebebi araştırmaya konu olan genç kadınların sporla ve sportif başarıyla beraber kendi toplumsal yaşamlarını nasıl oluşturduklarını anlamak ve içinde bulundukları dünyayı nasıl algıladıklarını yorumlayabilmektir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Çalışmanın amacı, ragbinin tarihsel olarak hegemonik normlarla şekillenip erkeklikle özdeşleşmesini ve toplumsal cinsiyet normlarının bu spor içinde kökleşmesini incelemek (46) ayrıca Kastamonu-Taşköprü'nün farklı köylerinde doğup büyüyen, kısıtlı imkânlarla yaşayan beş sporcunun Tag Ragbi'ye katılımının ve Okul Sporları Tag Ragbi Türkiye Şampiyonu olmalarının hayatlarına olan katkısını araştırmaktır.

Sosyo-ekonomik ve kültürel bağlamda dezavantajlı konumda olan 5 genç kadının ragbi sporuna katılım deneyimlerini ve güçlenme süreçlerini araştırmak hedeflenmektedir. Sporda psikolojik güçlenme fenomenin incelenerek ardından ki gerçeğin açığa çıkartılması ve kız çocuklarının sporla güçlenmelerinin mümkün olup olmadığının derinlemesine incelemek amaçlanmaktadır. Bugün genç kadınlar olmuş bu kız çocuklarının iç dinamikleri «erkeksi» olan, tarihsel olarak saldırgan, güçlü, cesur gibi erkeksi kavramlarla tanımlanagelmiş ragbiye katılma deneyimlerini açığa çıkartmak araştırmanın amacıdır. Dolayısıyla araştırmada ragbinin kadının güçlenmesi bağlamında tartışılmasının sadece kadın sporcuların, erkek egemen bir alan ve bir çarpışma sporu olan ragbide kendilerinden beklenen toplumsal cinsiyet rollerine sadece bir başkaldırı değil, kendi seslerini daha gür çıkmasına da sebep olabileceği düşünülmektedir. Bununla beraber spora katılımı güçlenmenin hangi şartlarda ve bağlamlarda gerçekleştiği, güçlenme süreç ve sonuçlarını nelerin

etkilediğini, sporun kadın güçlenmesinde bir katalizör olma ihtimalini açığa çıkarmayı görev edinebilir.

1.2. Araştırmanın Önemi

Literatürde güçlenmeye dair çalışmalar mevcuttur ancak özellikle Zimmerman (170)'ın Psikolojik Güçlenme Teorisi ve Lim ve Dixon (96) tarafından geliştirilen Kadınların Spora Katılım Yoluyla Güçlenme Teorisi kullanılarak alan yazında ki bu boşluğu bir nebze de olsa doldurarak, sonrasında yapılacak çalışmalara katkı sağlayacaktır.

1.3 Araştırmanın Tasarımı

Bu çalışma; Zimmerman (170)'ın Psikolojik Güçlenme teorisi ve Lim ve Dixon (96)'ın Spora Katılımla Kadının Güçlenmesi teorisi ile sporun kadınlar için anlamını anlayabilmek için ragbi sporunu seçmiştir. Eskiden rugby oyuncusu olan genç kadınların sporla güçlenmelerinin mümkün olup olmadığını derinlemesine incelemek maksadıyla durum çalışması desenlerinden Yin (169)'ın keşfedici durum çalışması deseni seçilmiştir.

1.4. Araştırma Soruları

1. Ragbi sporuna katılım kadın sporcuların fiziksel ve psikolojik becerileri üzerindeki rolü nedir?
2. Genç kadınların ragbi sporuna katılım ile toplumsal cinsiyet önyargılarına dair deneyimleri nelerdir?
3. Genç kadınların toplumsal cinsiyet deneyimleri ile eleştirel düşünce arasında nasıl bir bağ vardır?
4. Spora katılım genç kadınların güçlenmelerinde nasıl bir rol oynar?

5. Eleştirel düşünce ile ragbide erkek egemenliğe meydan okumak arasında nasıl bir ilişki vardır?

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

Son yıllarda fazlasıyla popüler olan kadın güçlenmesi (55, 68, 96, 98, 150) bu araştırmanın konusunu oluşturmaktadır. Kadın güçlenmesi; özgüven duygusunu, kendi hayatına dair karar verme ve seçme hakkını, olanaklara ve kaynaklara ulaşabilme hakkını, yaşamlarını yönetme hakkını, toplumsal dönüşümün gidişatını etkileyebilme yeteneğini içeren hakları teşvik etmek olarak açıklanabilmektedir. Bu kapsamda kadınların eğitim yoluyla bilinçlendirilmeleri ve cinsiyet eşitsizliğini değiştirmeye yönelik faaliyetler kadınların güçlenmelerinde önemli rol oynar (13). Bu yöntemlerden biri olan spor; kadınların ve kız çocuklarının bireysel olarak dönüşüm sağlama potansiyeli içerir böylelikle kız çocuklarının ve kadınların pek çok engellin aşmasını sağladığı bir alan olabilir (96). Bu kapsamda ortaokul öğrenimleri sırasında ragbi oynamış genç kadınların çocukluk dönemindeki ragbi deneyimlerinin kadının güçlenmesi bağlamında incelenerek kız çocuklarının sporla güçlenmesinin mümkün olup olmadığının araştırılan bu çalışmada kuramsal çerçeve olarak iki kuram seçilmiştir. Bu kuramlardan ilki; Zimmerman (170)'a ait Psikolojik Güçlenme kuramı ikinci kuram ise; psikolojik güçlenme kuramını spora entegre eden Lim ve Dixon (96)'ın Spora Katılım Yoluyla Kadınların Güçlenmesi kuramıdır. Bu çalışmada ilk olarak her iki kuramında ana kavramı olan psikolojik güçlenmenin ne olduğu açıklanacak psikolojik güçlenme süreci, bu sürecin sonuçları, psikolojik güçlenmenin altında yatan varsayımlar, psikolojik güçlenme teorisinin gelişim süreci ve üç unsurdan oluşan psikolojik güçlenmenin nomolojik ağı açıklanacaktır. Ve son olarak psikolojik güçlenme teorisini spora entegre eden Lim ve Dixon (96)'ın 3 aşama ve 7 unsurdan oluşan spor yoluyla kadın güçlenmesi teorisi açıklanacaktır.

2.1. Psikolojik Güçlenme

Güçlenme, hem toplumsal bir değer yönelimidir hem de bireyin hayatını, toplumsal hayatına etki eden yargılar üzerinde hâkimiyet kazanma serüvenini ve bunun sonuçlarını anlamak için oluşturulan bir teorik bir modeldir (170). Zimmerman (172), güçlenmenin kişisel seviyede gerçekleştiğini savunur. Güçlenme; kişinin ait olduğu topluluğa ve yaşam içerisinde gerçekleştirdiği eylemlere dair eleştirel bir algı gerektirir. Psikolojik güçlenme, insanların güçlendiği aşamaların, insanları güçlendiren tecrübelerin ve bunların neticelerine dair malumat içerir. Kişilerin bireysel sorunlarını anlayıp bunlara dair hakimiyet elde ettikleri, yaşadıkları topluma dair farkındalık oluşturdıkları ve kendi yaşamlarındaki sorunlara dair eyleme geçebildikleri bir süreç olarak tanımlamak mümkündür (122). Güçlenme teorisi, hareketlerin, etkinliklerin ya da toplumsal yapıların güçlenmeyi olumlu etkileyebildiğini ve bu sürecin güçlenme ile sonuçlanabileceğini ileri sürmektedir. Süreç olarak da sonuç olarak da güçlenme farklılık gösterebilmektedir. Bunun sebebi başka kişiler için başka bağlamlar olacağından güçlenme tek bir standartta bağlanamaz (171). Güçlenme, cinsiyete yaşa, eğitime, hayat standartlarına birçok etmene bağlı olarak değişkenlik gösterebilir. Çok erken yaşlarda anne olmuş genç bir kadının güçlenmesi ile kırklı yaşlarında dul kalmış bir erkeğin güçlenmesi fark gösterecektir. Ayrıca bu iki kişi için güçlenmenin manası da farklıdır. Bambaşka bağlamlarda bambaşka kişiler için bambaşka şekiller alır (122). Güçlenmenin farklı birçok tanımı mevcuttur. Bunlardan biri Rappaport (122) güçlenmeyi kişilerin, toplumların ve örgütlerin aidiyet duydukları konularda hâkimiyet kazanma aşaması olarak tanımlar. Zimmerman ve meslektaşları (122, 170, 171, 172) ise güçlenmeyi bireysel, örgütsel ve topluluk seviyesinde yaşanan süreç ve sonuç olarak tanımlar. Bireysel aşama güçlenme için ilk basamaktır. Psikolojik güçlenme olarak da tanımlanan bireysel güçlenmenin üç aşaması vardır: içsel, etkileşimsel, davranışsal. Psikolojik güçlenme, insanların kendilerine dair kanaatlerini, denetim gayretlerini ve sosyo-politik ortam algılarını barındırmaktadır. Bireyin içinde bulunduğu sosyo-politik ortamı algılayarak buna dair farkındalık kazanıp çözümleme becerisini belirtir. Kişilerin çözümleme yeteneklerini ilerletebilmeleri için sosyal etkinliklere katılmaları gerekmektedir. Kişileri örgütleyip toplumsal varyasyon şekillendirebilir

ve tecrübe elde edebilirler (171). Güçlenme süreci ve sonuçlarına dair ayrım belirlenmesi önemlidir aksi halde güçlenme teorisine dair kesin bir açıklama getirebilmek pek mümkün değildir. Güçlenme süreci bireylerin özgür bir şekilde meselelere çare bulabilme ve kendi yargılarına ulaşabilme yeteneklerine fayda sağlıyorsa güçlendirici olmaktadır. Güçlenmiş neticeler, güçlenmenin işlevsel halini vurgular (170).

2.1.1. Psikolojik Güçlenme Sürecine Karşı Psikolojik Güçlenmiş Sonuçlar

Güçlenme içerisindeki eylemler dizisinden oluşan süreç ve güçlenme sonucu ile arada ki ayrımı belirtmek gereklidir. Güçlenme süreci; kişilerin, kurumların, toplumların ne ile güçlendiğini, diğeri ise bu sürecinin sonuçlarını belirtir (170).

- **Psikolojik Güçlenme Süreci**

Kişilerin hayatlarını, bizzat tayin etmeleri, yaşamlarını değiştirecek imkan bulma sürecidir. Bu süreci insanların amaçları ve bu amaçlara erişebilme yollarını keşfettikleri, kurumların ve toplulukların hayatlarına dair hüküm elde ettikleri bir tecrübedir. Güçlenme sürecinin ana özellikleri; hayat üzerindeki denetim, üretim faktörlerini elde edebilmek ve kişinin siyasi bağlamına dair eleştirel algısıdır. Güçlenme süreci, kabiliyet icrası, üretim faktörlerinin idaresine dair enformasyon edinimi, nihai bir hedef için işbirliği, insanların önderlik yetilerini ilerletmek için imkanlar barındırabilir. Böylelikle güçlenme sürecinin bütün çözüm düzeylerinde olabilir. Güçlenen kişiler, genç insanların erginlere ait görevleri anlamalarını ve içselleştirmelerini kolaylaştırabilir (170).

- **Psikolojik Güçlenmiş Sonuçlar**

Güçlenmiş sonuçlar; insanların, kurumların, toplumların güçlenmesi için tasarlanmış projelerin tesirlerini irdelemek, güçlenme sürecini ve sistemini incelemek

ve teorinin genişletilmesine destekleyecek görgül bir yazın meydana getirebilmek için bariz bir ölçüt uygulamasını belirtir. Güçlenmiş sonuçlar, güçlenme sürecinin bir sonucudur. Güçlenmiş bir sonucu nasıl fark edebiliriz? Öncelikle görgül yazında net bir güçlenme açıklaması güçlenmenin limitlerini netleştirmeye yarar. Psikolojik güçlenmenin bağlamsal ve toplumsal niteliği, nomolojik ağın neviligi içerecek şekilde makro fakat belli bir toplum da oluşumun istişare edebilecek kadar mikro olması gerekmektedir (170).

2.1.2. Psikolojik Güçlenme Kavramının Altında Yatan Varsayımlar

Psikolojik güçlenme teorisinin temelinde 3 yaklaşım bulunmaktadır. Birinci teori; psikolojik güçlenme her bireye özgü şekil aldığıdır (171). Toplumlar başka biçimlerde değişebilir, kişinin ekonomik ve sosyal durumu gibi faktörler bu değişimi etkilemektedir. Gebe bir kadının güçlenmesi ile iş arayan bir kadının güçlenmesi için farklı edinimler, farklı idrakler, farklı güdülemeler gerekecektir. Diğer yaklaşım; güçlenmenin başka bağlamlarda başka formlar alacağıdır. Yetke ve baskın bir kurumda görev alan insanlar güçlenmek için daha sosyal bir kurumda var olan enformasyona, kabiliyete ve hünere ihtiyaç duyabilirler. Tam tersi daha sosyal ve katılımcı bir kurumda sorunlara çözümsel yaklaşıma ve liderlik özelliklerine ihtiyaç duyulabilir. Böyle bir bağlamda psikolojik güçlenme mesleki hayat ve ev hayatı gibi hayatın başka kısımlarında farklılık gösterebilir. Yetenek ve bilgilerini hayatın farklı kısımlarında umumileştirebilen kişilerde güçlenmenin çok fazla olması öngörülebilir, fakat kimi insanların yetenek ve bilgilerini hayatın farklı kısımlarına iletmede başka insanlara göre muvaffakiyetli bulunsalar da yine de hayatın farklı bir kısmında psikolojik güçlenmeye ihtiyaç duyabilirler. Son yaklaşım; psikolojik güçlenmenin devingen olduğu ve değişiklik gösterdiğiidir. Psikolojik güçlenme sabit olmamaktadır; tam tersi hayat içerisinde değişim gösterebilmektedir. Bu teori insanların güçlendirici ve güçsüzleştirici aşamaları tecrübe etme ve tek aşamada güçlenme, başka aşamada güçsüzleşme hissi ile mücadele etmek durumunda kalabileceğini ve bireylerin zamanla çok daha fazla güçlenebileceğini ifade etmektedir. Psikolojik güçlenmenin tabiatı gereği kimi insanların başka insanlara

nazaran gereğinden çok ya da kısmen güçlenebileceğini belirtmektedir. Bunun gibi güçlenme bağlamı belli bir süre değişim gösterebildiğinden, bağlamdaki güçlenme neticeleri de farklılık gösterebilir. Güçlenme teorisinin tüm insanlar için bir ölçütün oluşturulması mantıklı bir amaç olamaz, zira güçlenme tüm bireyler, tüm kurumlar, tüm toplumlar için farklı manalara gelebilir (170).

2.1.3. Psikolojik Güçlenme Teorisinin Gelişimi

Psikolojik güçlenmeyi, bireylerin ait olduğu topluma dair eleştirel ayırmsamanın ve bireysel değerlerin denetiminin birleşimi olarak tanımlayan iki araştırma mevcuttur. Kieffer'in ev kadınları, emekçilerle yaptığı nitel araştırma sonucu; insanların psikolojik olarak daha çok güçlenmeseler bile kendilerinde tam tersini duyumsadıklarını göstermiştir (170). Zimmerman ve Rappaport, öğrencilerin benlik, bilişsel, güdüsel idraklerini ölçmek amacıyla örgütlenme gibi sendikal hakları içeren 26 maddelik bir araştırma yapılmıştır. Araştırmanın sonuçları psikolojik güçlenmenin bireysel, etkileşimsel ve davranışsal öğeler barındırdığını göstermektedir. İçsel bileşen, kişinin hayatını etkileyen kararları etkilemek için yeterliliğe ilişkin algılanan kontrol veya inançları ifade eder. Etkileşimsel bileşen, kişinin sosyal ve politik çevresini (yani eleştirel farkındalığı) analiz etme ve anlama yeteneğini ifade eder. Bu, nedensel etkenleri (yetkili güce sahip olanları), onların ilgilenilen konuyla olan bağlantılarını ve karar vermelerini etkileyen faktörleri anlama yeteneğini içerir. Kritik bir farkındalık aynı zamanda Güçlenmiş kişiler, denetimsel his, yaşadıkları topluma dair tenkidi ayırmsama gibi niteliklere maliktirler. Psikolojik güçlenme de bileşenler bir başka bileşene sebep olmazlar ve aşamalı olarak gerçekleşmeyebilirler. Bileşenler her insan da farklı seviyelerde bulunabilir (171).

2.1.4. Psikolojik Güçlenme Nomolojik Ağ

Zimmerman (171); insanların güçlenme esnasında, güce dair kişisel algılarında değişimin başladığını fakat yaşam içerisinde değişime tesir edemeyeceklerini düşündüklerini yazmıştır. Bireyin toplumsal konular ve bu konularla girdiği etkileşime dair daha genel bir algı edinmesi ile etkileşimsel unsur

gerçekleşir. İnsanlar toplumla karşılıklı birbirine tesir ettikçe, etrafındakilere tesir etme, dönüşüm geçirebildikçe kendilerine farkındalıkları artacaktır. Bu sayede insanların sorun halletme ve önderlik yetenekleri gelişecektir. Davranışsal unsurda kişiler, etrafındakileri siyasi ya da toplumsal olarak tesir edebilmek için hareketlerde bulunurlar. Tümsel olarak kişi muayyen bağlamda (içsel unsur) telkin etme becerisine haiz olduklarını düşünürler ve bu bağlam dâhilinde sistemin çalışma şeklini anlarlar (etkileşimsel unsur) ve bağlamsal hâkimiyet sergileyebilmek için eylemlerde bulunurlar. Bütün unsurların her biri bir diğeriyle etkileşimdedir fakat bireysel seviyede güçlenme en alttan en tepeye kadar toplumsal seviyede bir güçlenmeye erişebilmek için esas olabilir (122; 170, 171, 172). Birçok araştırmaya göre güçlenme tabii bir şekilde, kendiliğinden ortaya çıkmaz. İnsanları yaşamlarına dair kararları alabilmeleri, sorunları kendileri neticelendirmeleri ve ait oldukları topluluklara dair eleştiri edebilir konuma gelmeleri akli ve eylemsel yetiler kazanmaları sayesinde olmaktadır. Spor bunu sağladığında güçlenme aşamasını desteklemiş ve bu durumu pekiştirmiş olur (171).

Psikolojik güçlenmedeki denetim hissi ve güdülemesi, problem giderme yeteneği ve insanların içinde bulundukları toplumsal ve siyasi etrafa dair tenkidi idrak barındıran hareketler sergilemesi öngörülmektedir. Bu özellikler tablo 3.1’de psikolojik güçlenmede içsel, etkileşimsel ve davranışsal unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır (170). Birinci unsur olan içsel unsur; kişilerin şahıslarına dair algılarını, bu algıları nasıl ve neden düşündüklerini belirtir. Kişilerin şahıslarına dair bu düşünceler bu etabın en önemli evresidir. Bu evre kişiye güdülenme ve girişim gücü sağlayacağından bu evre gerçekleşmeden insanlar toplumla etkileşime giremezler (171). Tablo 3.1’de gösterildiği üzere içsel unsuru kişinin şahsına dair denetim ve kifayete ilişkin idraklerini barındırır. İçsel unsur idrakleri barındırır, idrakler bireylere istenilen neticeleri değiştirebilmek için tavırlar sergileten ana bir ögedir. Amaçlarına ulaşamayacaklarını düşünen insanların, amaçlarını elde edebilmek amacıyla üzerine düşen sorumluluğu yerine getirmesi pek mümkün değildir. Tablo 3.1’de belirtilmeyen fakat psikolojik güçlenmeyle olumsuz bağlantı muhtemel içsel farklılıklar içerisinde toplumsal tecrit, kuralsızlık ve biçare idrakleri mevcuttur (170). Etkileşimsel Unsur; bireylerin ait oldukları toplulukları ve alakalı oldukları

siyasi hususlara dair algıları içerir. Bu bireylerin arzu ettikleri amaçları elde edebilmek için makul olan halde davranabilmeleri için kararların ya da eylemsel ihtimallerin farkındalıklarını belirtir. (172). Etkileşimsel unsur; hüküm verme, sorun halletmek, önderlik yeteneklerini barındırır. Bu yetenekler, katılanların hüküm verme aşamalarına katılma imkânları olan çevrelerde artırılabilir ya da katılım etmenin mümkün olmadığı durumlarda mani olunabilir. Kişilerin hürriyetlerini kazanmalarına destek olup, hayatlarındaki hadiseleri denetlemelerine imkân tanıyan ve kişileri şahıslarını çok nitelikli müdafaa etmeye sevk eden bu yeteneklerdir. Böylelikle etkileşimsel unsur idrak edilen denetim ve denetimi hayata geçirmek amacıyla faaliyette bulunma fasılasında geçit imkânı verir. Bu unsur zihinsel algıyı ve bireyin etrafına ilişkin bilgi edinmeyi barındırır. Davranışsal unsur, neticeleri direkt tesir edebilme amacıyla gerçekleştirilen faaliyetleri belirtir. Örnek olarak idadi eğitime yeni başlamış gencin güçlenme tavırları okulun sosyal faaliyetlerine katılarak olabilir. Davranışsal unsorda kaygıyı idare etmeye yönelen tavırları da barındırabilir. Nomololojik ağ bize şunu gösterir yalnızca içsel niteliklere odaklanılırsa psikolojik güçlenmeye ulaşılamayacaktır. Psikolojik güçlenmenin doğru ölçümü için üç unsurunda dâhil edilerek bütüncül yaklaşılması gerekmektedir. Sınırlı sayıda çalışma mevcuttur güçlenme kuramını deneyen. Ancak bu çalışmalar söz konusu kuramı ilerletmiş ve içsel ve davranışsal unsurlar arasında ki ulaşılan sonuçlar kuram ile tutarlılık göstermiştir (171).

Tablo 2.1. Psikolojik güçlenmeye dair nomolojik ağ (171).

PSİKOLOJİK GÜÇLENME		
İçsel Bileşen	Etkileşimsel Bileşen	Davranışsal Bileşen
Bireylerin kendilerine dair algıları ve inançları	İnsanların kendi toplulukları ve ilgili sosyopolitik konular hakkında anlayışlarını anlamak	Sonuçları etkilemek için alınan önlemler
Etki alanına özgü algılanan kontrol	Kişinin sosyopotik ortamına ilişkin eleştirel farkındalık	Toplum Katılımı
Alana özel öz yeterlilik	Nedensel etmenleri ve davranışsal seçenekleri anlamak	Örgütsel Katılım
Kontrol etme motivasyonu	Arzu edilen bir değişiklik yapmak için gereken beceri gelişimi	Başa çıkma davranışları
Algılanan yetkinlik	Yaşam alanları arasında beceri aktarımı	
	Kaynak mobilizasyonu	

2.1.5. Spora Katılım Yoluyla Kadının Güçlenmesi

Güçlenme ile kadınların güçlenmesi birbirinden farklı ancak birbirine emsal bir zeminde düşünülürken, spora katılım ile güçlenme güncel bir kavramdır (122). Spora katılım bağlamında psikolojik güçlenme, sporcuların farklı branş, mekan veya etnik nitelikleriyle değişkenlik gösterebilir. Güçlenme farklı hayat çevrelerinde farklılık gösterdiğinden spor alanında edinilen güçlenme katılanların hayatlarında ki başka çevrelere etki etmeyebilir (96). Zimmerman (123)'a göre, insanlar yeteneklerini hayatın diğer sahalarında genelleyebildiğinde önemli ölçüde psikolojik güçlenme gerçekleşebilir. Bundan ötürü psikolojik güçlenmeyi artırabilmek için, yeteneklerin hayat çehrelerine iletimini artırmak gereklidir. Bu çalışmada spora katılım ve kadınların güçlenmesine yönelik kavramsal çerçeve kullanacaktır. Bu kavramsal çerçeve; kimi spor deneyimlerinin güçlenmeyi nasıl ve niçin desteklediği, kadınların deneyimledikleri spor tecrübelerinin hangi bağlamdaki argümanların etkileyerek güçlenmelerini etkileme biçimlerini sorgulamaktadır. Bu kuram; psikolojik güçlenme kuramındaki 3 aşamayı spor kültürüne entegre ederek 7 önerme sunmaktadır (Tablo 2.2). Bu önermeler kadınların ve kız çocuklarının spor projelerinin oluşturulma biçimleri ve bu projelerin hayata geçirilmesine dair yeni analiz biçimleri sunabilmeyi amaç edinir (96).

Tablo 2.2. Lim ve Dixon'ın spora katılım ve psikolojik güçlenme önermeleri (96).

Lim ve Dixon'ın Spora Katılım ve Psikolojik Güçlenme Önermeleri			
	İçsel bileşen	Etkileşimsel bileşen	Davranışsal bileşen
Lim ve Dixon'ın Spor Önerileri	1.Sportif Beceriler	2.Cinsiyet Normları Çatışması	6.Sporla Erkek Egemenliğine Direnmek
		Yaşamak	7.Kadın Sorunlarıyla İlgili Eyleme Geçmek
		3.Planlama ve Uygulama	
		4.Sporla Kadınların Eleştirel Bilinci ve Toplumsal Cinsiyet Sorunları	
		5.Güçlenme Becerileri	

Lim ve Dixon (96)'a göre; ilk aşama olan içsel bileşen ve ilk önermenin, kadınlar için sporun bedensel, eğitici ve toplumsallaştırıcı tecrübeler ile içsel unsuru özendirme potansiyelinden bahseder. Bazı kadınların spora katılım ile yaşamlarında gereksinim duydukları maharet ve davranışları ilerleterek, kimi kadınların bireysel güç elde etmesini sağlar. Yapılan çalışmalar eril bir alan olmasına rağmen sporun

kadınların bedensel ve kişisel maharetlerinin ilerletmelerini sağladığı ve böylelikle psikolojik güçlenmelerine sebep olduğu yönündedir. Farklı amaçlarla yapılan sporlar (elit, profesyonel, eğlenmek için spor gibi) farklı kadınlar için güçlenmelerine başka etkileri olmaktadır. İkinci aşama olan etkileşimsel unsur; eril sporlar yapan kadınların katıldıkları bu eril spor neticesinde toplumsal cinsiyet rolleri gereği yaşadıkları çelişkiyi tecrübe etmeleri, sporun cinsiyete dayalı kültürünün farkına varmalarına bir zemin oluşturabilir. Kadınların bedensel ve zihni olarak güçlenme sayesinde psikolojik güçlenmenin yaşanabileceğini savunan liberal feministler bu güçlenmenin kadınların cinsiyetçi normlara ve hayatın diğer toplumsal teamüllerine karşı gelmeden de olabileceğini savunurlar. Eril sporlara katılan kadınlar sporun ataerkil kültürünün farkına varabilirler (96). Postmodern feministler, spora katılan kadınların daha “dişi” davranmalarını iddia eden düşüncelere karşı gelmektedirler. Bu tanımlar kadınların imkânlarını daraltan önyargılardır (1). Üçüncü aşama ise kadınların cinsiyetlerinden dolayı yaşadıkları sorunlara karşı durma tecrübesi ve buna dair idrakin cinsiyetçi olmayan, çok fazla çekişmenin olmadığı sporlarda yaşanabileceğini belirtir. Eril kültür barındırmayan sporlara katılan kadınlar dahi diğer sporculardan cinsiyetçi davranışlar görmüşlerdir (177). Almanya’da kadınlar için oluşturulan bir spor projesinde sadece antrenmanlara katılım sağlayan kadınlar tenkidi idrake ulaşamazken, antrenmanlarla beraber projenin tasarlanmasına ve yürütülmesine katılım eden kadınlar hem tenkidi idrake ulaşabilmişler hem de bu idraki arttırabilmişlerdir (133). Bu durum kadınların teşkilat kültürünü tecrübe ettiklerini ve böylelikle psikolojik güçlenmenin etkileşimsel aşamasını gerçekleştirebildiklerini göstermiştir. Dördüncü aşama; spor tecrübelerine göre kadınlar toplumsal cinsiyet normlarına karşı koyabilir, insanların bu konudaki düşüncelerini tahrif etmeye çabalayabilir ya da kalıplaşmış cinsiyet rollerine uyum sağlamak için çabalayabileceğinden bahsetmektedir. Beşinci aşama ise; yaşamda eğitim hayatında, çalışma hayatında ya da yaşamın her hangi bir evresinde öncülük etmek gibi beceriler güçlenme için gerekli becerilerdir. Spora katılımın olumlu etkilerinin hayatın başka alanlarına sirayet ettiği görülebilir. Altıncı aşama ve yedinci aşamayı barındıran davranışsal unsur; kadınların spordaki erilliğe spora katılım ederek başkaldırı şekillerini anlatmaktadır. Sporda ki cinsiyetçi yaklaşımlara dair farkındalık geliştirerek kadınların yaşadıkları dertlere

çok daha etraflıca yaklaşımlarını sağlamaktadır (96). Güçlenme kavramının genellikle sınırları belli değildir ancak Lim ve Dixon (96)'ın bu kavramsal çerçevesi kadınların spora katılımıyla güçlenmenin nasıl işlediğini, sporun hangi bağlamsal unsurlarıyla ve kadınların yaşamlarıyla güçlenmeyi nasıl etkilediğini açığa çıkarmayı hedefleyerek, her bir unsur ve aşama ile bir çerçeve suna. Bu doğrultuda bu çalışmada Zimmerman (170)'ın psikolojik güçlenme teorisi ve Lim ve Dixon (96)'ın kadınların spora katılım yoluyla güçlenme teorisi kullanılarak ortaokul öğrenimleri sırasında ragbi oynamış genç kadınların spora katılımlarının güçlenmelerine katkısı ele alınacaktır.

3. GENEL BİLGİLER

3.1. Ragbi Özelinde Sporda Cinsiyet Ayrımcılığı

Kadınların sporla güçlenmesi konulu alan yazına bakıldığında her kadın için spor tecrübelilerinin aynı ya da benzer sonuç vermediği ve "doğal olarak" sporun her daim olumlu sonuçlara sebep olmadığı anlaşılmaktadır (32). Spora dair genel bir algı olan sporun kadınların güçlenmesinde olumlu etkisi olduğu fikri yaygın bir kabul görmektedir. Güçlenme sınırları ve tanımı kâfi derecede belirlenmemiş bir kuramdır. Özellikle spor kadınlar için güç kazanmalarını sağlayan bir alan gibi algılansa da sporun güçsüzleştirici nitelikleri (yetersizlik hissi veya bedenlerinde hata olduğuna dair düşünceler) mevcuttur. Bununla beraber sporun içinde güçlenmeyi destekleyen nitelikler olsa da bu nitelikler sporda ki eril algıyı normalleştirmeye yatkındır (15). Spor; cesaret, kuvvet, saldırganlık, akıl ve dayanıklılık gibi çoğunlukla erkek olmakla ilişkilendirilen kavramların egemen olduğu bir alan olmakla beraber bu gibi düşünceleri merkez alarak örgütlenmektedir. Erkek egemenliğini olağanlaştıran bu düşünceler başarı hırsı ile sporun temelinde yer almıştır (33). Kuvvet uygulanması gereken birçok branşın erkeklerce yapılmasının uygun olacağı kanaati daha yaygındır (104). Dolayısıyla ayak topu, halter, ragbi, boks gibi kuvvet ve şiddet içeren branşlar erkeklerin yapması gereken branşlar olarak uzunca müddet görülmeye devam etmiştir (131).

Kadınların küresel ölçekte birçok hak kazanmasıyla beraber gelişen toplumsal değişimler ve sporda birçok kadın sporcunun kişisel ve kolektif direnişi, birçok kadının spora katılımını sağlasa da, tarihsel dışlanma kültürü, günümüzde de kadınları etkiliyor. Düşük ücret, sosyal eşitsizlikler, etiketlenmeler gibi (129). Erkeksi görülen spordaki kadın ve kızların sayısı gün geçtikçe artış gösterse de henüz bütün maniler aşılmış değildir. (118). Örneğin İspanya'da gerçekleştirilen bir çalışmada eril olan branşlara katılan kimi kadın ve kız sporcuların, erkek sporcuların çok olması ve baskın tavırları ile kadın sporcuların sayılarının daha az olması sebebiyle kendilerini ayrımsandıklarını sezmışlerdir (54). Spora katılmayı bırakan kadınların türlü türlü sorunlarla sınırlandıkları ancak özellikle sporun içerisindeki eril dilin ve cinsiyet eşitsizliklerinin sporu bırakmada temel

nedenlerden bir olduğu görülmüştür. Beden eğitimi dersinde ki olumsuz tecrübelerinin spora katılımı bırakma ve spordan nefret etmelerinde önemli bir kriter olduğu görülmüştür (34).

Sporun kız çocukları ve kadınlar üzerine olumlu etkilerine dair birçok araştırma olsa da sporun güçsüzleştirici örnekleri de bulunmaktadır. Örneğin; spora katıldıkları süreç boyunca tacize uğrayan kadın halterciler sporu bırakmak zorunda kalmışlardır (22). Örneğin Kemaloğlu ve Amman (85)'in spor hayatında faal olan 16 kadının ile yapılan çalışma neticesinde toplumsal cinsiyet normlarının spora fazlasıyla etki ettiği ve bu etkinin sporun eril bir alan olarak kalmasına sebep olduğu, medyanın kadın sporcuları cinsel bir obje olarak sunduğu, spor camiasında dahi bu sorunlara dair farkındalığın oluşmadığı, en önemlisi de kadınların sporda yaşadığı cinsel saldırıları probleminin üstünün örtüldüğünü göstermektedir. Sporun içindeki ötekileştirme, taciz, eşit olmayan ücret dağılımı, etiketlenme gibi durumlar kadınlar için güçsüzleştirici olup aynı zamanda kadınların sporu bırakmasına sebep olabilir (15). Kanada üniversite atletizmi üzerine yapılan araştırmalar, kadınların erkeklerden daha az burs aldığını, kadın takımlarının daha az terfi ettiğini ve erkek takımlarının işletme bütçesinden daha fazla pay aldığını göstermiştir (43). Erkekler Futbol 2014 Dünya Kupası galibi olan Alman takımının aldığı şampiyonluk ücreti kadınlar Futbol 2011 Dünya Kupası galibi Japon takımının aldığı şampiyonluk ücretinden 44 kat daha fazladır (105). Arribas'ın (3) İspanya'da basketbol ve futbol kadın sporcuları ile yaptığı çalışmada, sporcuların gebe kalmaları durumunda ödencelerinin verilmeden anlaşmalarının iptal edilme ihtimalleriyle karşı karşıya kaldıkları, çoğu sporcunun mesleki korkulardan ötürü bu şartı kabul ettikleri bir anlaşma imzaladıkları göstermektedir.

Kadınların spor dünyasında önemli başarılarla imza atmalarının kadınların güçlenmeleriyle orantılı olduğu düşünülse de (71), Güney Yarım Küre ülkelerindeki üst düzey kadın sporcular hala spor içerisinde cinsiyetçi önyargılarla karşılaşabilmektedir. Örneğin 2012 Olimpiyatlarına Suudilerin ilk kez kadın sporcu göndermeleri Kuzey Yarım Küre'de takdir görse de, Suudi Arabistan yetkilileri olimpiyatlara katılacak sporculara “onurlarını koruyacak” şekilde giyinmeleri uyarısında bulunmuştur. Suudi sporcular Sarah Attar ve Wojdan Ali Seraj

Abdulrahim Shahrkhani katılacakları branşlarda gerekli koşulları sağlayamamış olsalarda Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC), sporun bir hak olduğu gerekçesiyle kadın sporcuların katılmasına onay verdi. Dolayısıyla bu sporcular gerek kendi ülkelerinde gerekse dünya genelinde spora ulaşabilmenin örneği oldular (129) .

Tarihsel olarak erkeklerin birbirleriyle bağ kurdukları özel bir liman olarak görülmüştür spor. Doğal olarak geçmişten gelen bu algı kadınların spordan dışlanmasına sebep olmuştur (42). 1800’lü yıllarda doğurganlık düşürücü olduğuna inanıldığı için kadınların spor yapması hoş karşılanmıyordu (27, 175) ve kadın olmak spor açısından pasif olmak demek olduğundan bu düşünceye karşı çıkan kadınların kadınlıkları sorgulanıyordu (49). Ragbinin uzun yıllardır oynadığı Yeni Zelanda’da kadınlar, ragbi gibi ataerkil bir spora dâhil olmak istediklerinde çok büyük tepkilerle karşılaştılar. Genel olarak dünyanın birçok ülkesindeki kadına dair bu algı kadın sporlarının gelişimini etkilemekle kalmadı hala aşılamamış eşitsizliklere sebep oldu (157). Birçok branşın aksine, ragbide amatör, profesyonel, elit fark etmeksizin kadın takımları için oyun kuralları erkekler ile aynıdır. Böylelikle oyun alanı eşit olsa da kadınlar daha zor sosyal engellerle karşılaşmaktadır. Ragbi eril dilin hakim olduğu ve hatta hiper-eril bir branş olarak derin bir tarihi vardır. Bu tarihsel gerçeklikle ragbi sporcusu kadınlar birçok önyargı ile karşılaşmaktadırlar (113).

Literatürde erkek sporcuların ragbi deneyimlerine dair fazlasıyla çalışma mevcuttur. Bu çalışmalar ragbi sporunu toplumsal cinsiyet rollerini pekiştirme alanı ve hatta erkeklik alanının son kalelerinden biri olarak görmektedirler (7; 109; 140). Ancak son yıllarda kadın ragbisine odaklanan ve kadınların eril bir alanda var olma çabalarını, karşılaştıkları sosyal engelleri araştıran birçok önemli çalışma mevcuttur (79, 80, 37, 128, 5, 107, 35, 113, 38, 45). Ragbi sporcusu kadınların çoğu cinsel kimliklerine dair sorularla karşılaşmakta hatta kimisi kadınsılığını kaybedeceği korkusuna kapılmaktadır (58, 59). Katar’da kadınlık normları ile uyuşmayan sporları yapan kadınlara “buya” denilmektedir. Buya; bu tarz spor yapan kadının lezbiyen olduğunu ve incelenmesi gerektiği anlamındadır. Katar'da kadınların spora yapmalarına başka engel de, kadınların yaptıkları fiziksel hareketlerin erkekler için

cinsel bir hareket olarak algılanması ve bu durum neticesinde erkeklerin cinsel dürtülerine hâkim olamayacakları yönündedir (128).

Literatürdeki birçok çalışma ragbi oynayan kadın sporcuların yaşadıkları sorunlardan bahsetmektedir. Örneğin; Fiji’de ragbi sporcusu kadınlarla yapılan bir araştırmaya göre; araştırmaya katılan kadın sporcular için ragbi; ragbinin cinsiyetçi yapısına ve postkolonyalizme başkaldırı olarak algılanmaktadır. Ancak bu kadın sporcuların bazıları ragbi oynadıkları için ailelerince dışlamakta böylelikle barınma sorunu ile karşı karşıya kalmaktadırlar. Ancak bu olumsuzluklara rağmen sporcular ragbi oynamayı bırakmıyor. Sporcuların birçoğu işsiz ve yeterli eğitim imkânlarına sahip değiller. Böylelikle ne yazık ki Fiji’de ki ragbi oynayan kadın sporcular sosyal haklarından mahrum bırakılan gruplar arasında yerlerini almaktadırlar (80).

Ragbi oynayan kadın sporcuların ailelerinin ragbi algılarına dair yapılan araştırmalar; kızları ragbi oynayan ailelerin, kızları “ragbi oynadığı için” insanların kızlarının güzelliklerinden şüphe duyabileceğinden (50) veya onları kadın olarak görmeyeceklerinden ya da toplumun onları lezbiyen olarak damgalamalarından endişe duydukları için ragbiye karşı ön yargılı olduklarını göstermiştir (78, 79). Hatta saldırgan ve şiddet içeren spor yapan kız çocuklarının gelecekte dişiliklerini yitireceklerine dair algılar mevcuttur (128). Kadınlığın antitezi olarak görülen ragbi bazı tarihlerde devletler tarafından yasaklanmış, ragbi sporcusu kadınlara çoğunlukla daha az maaş verildiği için elit sporcuların bir kısmı ragbiyi bırakmıştır (107). Kadın sporcular iyi bir sporcu olsalar kendilerini kadınlıklarını ispat etmek zorunluluğunda hissetmişlerdir (5, 107). Kadın sporcular medyada hiçbir zaman erkek sporcular kadar görünür kılınmamıştır. Örneğin; Amerika’da ragbi erkek müsabakaları televizyonda yayınlanırken kadın müsabakalarına ve hatta 2002 Kadınlar Dünya Kupası’nda ki kadın ragbi maçları dahi televizyonda yer verilmemiştir (33). Spor medyasında erkeklerin var olan egemenliklerinin medya da hâkim olan ekonomik kazanç kaygısına bağlı olduğu gösteren çalışmalar mevcuttur (152) . Tüm bunlarla beraber ragbide ötekileştirme sadece cinsiyete dayalı değildir ırksal bir ötekileştirme de mevcuttur. Sonuç olarak kadınların ragbide ki konumları, başarılı olmalarına dair genel algı değişim sürecinde olsa da,

kadınların ragbisinde ki konumlarının meşrutiyet kazanması için bazı sosyal engellerin kaldırılması gerekiyor (113).

3.2. Sporun Kadınlar için Güçlendirici Hali

Spor yoluyla kadının güçlenmesi son yıllarda hem akademik alanda hem de uygulamada ele alınan güncel bir konudur (54, 68, 96, 98, 150). Spor, sosyal içerme için potansiyel bir katalizör olarak kabul edilmiştir. İngiltere ve İtalya Ragbi Kadın Takımları ile yürütülen araştırmada elde edilen neticeler sporcuların sosyal sermayelerinde ilerleme gözlemlendiği, toplumsal ilişkilerin olumlu yönde değiştiğini ortaya çıkarmıştır (38). Sosyal içerme; ötekileştirmenin tam tersi olarak sosyal olarak engellenen insan kümelerini yaşamın içine sokmaya çalışan, bireylerin sosyalizasyonuna katkı sağlayan bir kavramdır (69). Birleşmiş Milletler Topluluğu sporun bireysel gelişimi ve bu şekilde toplumları etkileyebileceği görüşünü benimsemektedir (12). Dolayısıyla spor sosyal içermeye ki yeri gerek beynelmilel camiada gerek literatürde önemli bir alan olmuştur (143). Ayrıca BM'nin yayınladığı İnsani Gelişme Raporu'na göre spora katılmak özellikle ataerkil toplumlarda kadınların idareci ve lider olmalarını özendiricidir (12). Bu sebeple sporda cinsiyet eşitliğine önem verilmesi, kadınlara toplumsal, siyasi ve iktisadi katkı sağlayabilir, bedensel sıhhatlerini artırabilir, yaşadıkları toplumun beğeni, hürmet ve takdirlerini kazanmaya olanak sağladığından toplumsal ötekileştirilme riskini düşürür (114). İçinde barındırdığı çaba ve yarış hali sporun kimi kadınlar için toplumsal cinsiyet baskılarına, geleneksel normlara karşı koymalarına olanak sağlar böylelikle kadınların daha zahmetsizce güçlenmelerine zemin hazırlar (101), sporun bu hali BM'nin toplumsal ilerleme amaçlarıyla örtüşmektedir (12).

Ekonomik kalkınmanın az ya da sınırlı olduğu ülkelerde kadınlar erkeklere oranla daha fazla bunalıma girmektedir (86). Bu ülkelerde ki kadınlar için spor; bunalım, endişe, kasvet gibi duygularla baş etme, onlarla mücadele etmek amacıyla kullanılan bir vasıta (110). Küresel olarak bakıldığında kadın güçlenmesi her iki yarım kürede farklı tanımlanmaktadır. Güney Yarım Küre ülkelerinde kadın

güçlenmesi toplumsal denkliğin geliştirilmesi amacıyla vasıta olarak anlamlandırılırken (150), Kuzey Yarım Küre ülkelerinde kadının güçlenmesi feminist kuramı temel alır ve spora katılımı ile edinilen tecrübeler kuramı hayata geçiriyordu (34, 101). Her iki yarım kürede ki bu tanımlamalar Zimmerman'ın psikolojik güçlenme teorisini desteklemektedir (149). Spor; dezavantajlı gruplar için sosyal dönüşüm aracı (48, 95) ve savaş ya da iç savaş bölgelerinde sonrasında huzurun tekrar inşasında (132, 151) katalizör olarak işlev görmektedir (38). Birçok uluslararası kurum ve kuruluş bu görüşü benimseyerek geliştirdikleri dezavantajlı konumdaki kız çocuklarının spor yoluyla güçlenmelerini hedefleyen programlar uygulamaktadırlar. Spor projeleri sportif başarı haricinde birçok amaca hizmet edecek şekilde oluşturulmaktadır. Örneğin toplumsal barış, toplumsal ilerleme, akademik başarı, sosyal denklik gibi (48, 95, 132, 151) Örneğin Unicef'in İran'da kız çocuklarının güçlenmesine dair projeleri mevcuttur (87). Global Giving isimli sivil toplum kuruluşunun Girls in the Lead projesi ile spor alanındaki kuruluşlar aracılığıyla toplumsal cinsiyet eşitliğini teşvik ederek dünya çapında kadınları ve kız çocuklarının güçlenmesini hedeflemektedir (88). FIFA ve Alman Uluslararası İşbirliği Ajansı (GIZ) ise Ruh Sağlığı ve Sosyal Uyum için Spor programıyla ve Alman Uluslararası İşbirliği Ajansı ile Fransız Kalkınma Ajansı (AFD)'nin Kadının Spor Yoluyla Güçlenmesi Programıyla sporun dönüşüm ve sosyal uyum gücünden yararlanarak genç kızların ve kadınların güçlenmesini hedeflemektedirler (89). Türkiye'de de benzer girişimleri görmekteyiz. Örneğin Türk Olimpiyat Komitesi tarafından düzenlenen ve Olimpik Dayanışma tarafından desteklenen "Kız Çocuklarının Sporla Güçlenmesi Projesi" 20 - 21 Mayıs 2023 tarihlerinde Gaziantep ve Şanlıurfa'da gerçekleştirilmiştir. Proje; kız çocuklarının eğitim ve spor yaşamlarını desteklemek, psiko-sosyal gelişimlerine desteklemek maksadıyla 10-14 yaş aralığındaki kız çocuklarına yöneliktir. Projenin başlatıldığı okullarda kız çocukları hafta sonları antrenörler tarafından badminton, basketbol ve voleybol branşlarında eğitim görmektedirler. Her türlü spor malzemesi, salonu tadilatı, antrenör ödemleri vs. TMOK tarafınca karşılanmaktadır (163).

Gilroy'a göre, spor kadınlara spordaki tecrübeleri sayesinde kendi hayatlarında söz sahibi olabilme imkânı sunar (61). Kadınların bedensel olarak güç

kazanmaları, onların vücutlarını erkekler için güzel gösterme çabasının dışına çıkarak kendi bedenlerine dair yeni anlamlar bulmaları ve kadınlıklarının manasını değiştirebileceklerini ifade etmektedir (99). Riordan göre (130), spora katılan kadınlar kendi geleceklerini belirleme ve fiziki bağımsızlık hislerine katkı sağladığını böylelikle kadınların kendilerine olan hürmetlerini ve yaşadıkları sosyal çevredeki saygınlıkları geliştirmede etkisi olduğunu ve bu durumun kalıplaşmış toplumsal normlara, eril bir alan spor kültürüne bir başkaldırı olduğunu belirtiyor. Broad (23) birçok toplumda erkek sporu olarak görülen ragbiyi; normatif kadınlık için bir direniş alanı olarak tanımlamakla beraber kadınların ragbi oynadıklarında karşılaştıkları olumsuz önyargılara ve etiketlenmeye rağmen ragbinin tüm bunlara karşı bir başkaldırı yeri, bu yolda bir kültürel alan olmak üzere olduğunu belirtmektedir. Bir diğer araştırma ragbinin kadınların bedenleri üzerindeki denetim araçlarına karşı mücadeleleri yönünden güçlendirici bir pratik olduğunu ortaya koymuştur (119). Amerikan Üniversitesi Kadın Rugby Futbol Kulübü (AUWRFC) sporcularıyla yapılan çalışma kadın ragbisindeki tüm sorunlara rağmen üniversite çağında en çok ilgi çeken sporun ragbi olduğunu göstermiştir. Çünkü ragbi kültüründe var olan sporcuların birbirleriyle kurdukları arkadaşlık bağı gösterilebilir. Bu bağlar, takım içindeki ilişkileri kuvvetlendirirken uzun soluklu takım adetlerini barındıran bir takım kültürüne dönmektedir. Bu kültür ragbiyi birçok spordan ayırmaktadır (5). Çünkü Birrell (11)'in görüşüne göre, spor sadece güçlü kadın sporcular yetiştirmenin değil, aynı zamanda güçlü, kendine güvenen, politik açıdan bilinçli kadınların yetiştirildiği bir alan olarak görülmelidir. Bu nedenle, bu araştırmanın da odaklandığı ragbi gibi bir tarihsel olarak erkek egemen olan bir sporunun kadın güçlenmesi görüşü ile tartışılması sadece kadın sporcuların kalıplaşmış sosyal rollere başkaldırımları değil, aynı zamanda kadınların daha yüksek ve daha fazla kendilerini duyurmasını ve daha çok görünür olmalarını sağlayabilir.

3.3. Tarihsel Olarak Ragbi

“Ayak topu, serserilerin icra ettiği bir saygılı sporcu oyunudur ve ragbi, saygılı sporcuların icra ettiği bir serseri oyunudur ". İngiltere’de anonim olan bu deyişin tarihçesine baktığımızda Birleşik Krallık’ta ayrımcılığın var olduğu tarihlere

ait olduğu düşünülmektedir (52). Ragbi 1850’li yıllarda İngiltere’nin güzide devlet okullarında ilk organize olarak oynanmıştır (45) Bu tarihlerde ragbi erkek olmak için bir araç olarak görülmüştür. Erkek olmak; kadınsı olarak görülen bütün düşüncelerin, davranışların hepsine karşı olmayı temel alır (46). Erkeklik; agresiflik, cesurluk, kuvvet, muvaffakiyet gibi özellikler içerir (115). 1870’li yıllarda amele sınıfının ekonomik şartlarında ki iyileşme ile haftasonu yarım gün mesai tatbikine geçilmesi ile ragbi daha geniş kitlelere hitap edebilir hale gelmiştir. Böylelikle amele sınıfından oyuncular ragbi de baskın olmuşlardır. Zaman içerisinde ragbi izleyici olanlar ya da izleyici olmayanlar tarafından amele sınıfı sporu olarak algılandı. Dünya savaşları, büyük buhran dönemine rağmen İngiltere’de ragbi kültürü değişikliğe uğramadan kalabilmiştir (131). Ragbi de ayak topunun tersine hakeme saygısızlık edilmez, hakemin sözü dinlenilir. Bu durum ragbinin oyun kültüründen kaynaklanmaktadır. Oyun esnasında çokça agresiflik mevcutken bu agresifliğin çok az sayıda düzensizliğe sebep olduğu görülmüştür. Ragbi müsabakalarının aşırılık içeren, çok hareketli olduğu bir gerçektir ama bu sporcuların birbirlerine, hakeme vs agresifleşebileceği anlamına gelmez. Her müsabakanın bitiminde sporcular tokalaşır, müsabık grupların seyircileri arasında hemen hemen hiç olay çıkmamaktadır. Spor tesislerinde içki kullanımına ve karşıt seyirci gruplarının beraber oturarak müsabakayı izlemesi çok normal bir durumdur (52).

3.3.1. Kadın Ragbi Tarihi

Ragbi izleyicileri tarihsel açıdan erkeklerin çoğunlukta olduğu ve ragbi kültürü babadan oğula devretmektedir. Dolayısıyla kadınlar bu spordan istemsizce ötekileştirilmişlerdir. 20. yy başlarında Avustralya’da organize kadın yarışları düzenlenmeye çalışılmış ama buna izin verilmemiştir (108). Kayda alınan ilk ragbi kadın müsabakası 8 Nisan 1887’de Birleşik Krallıkta Hull şehrinde oynandı. O tarihlerde bu ilin ragbide baskın olması kadın müsabakasının ilk olarak burada oynanmasının rastlantısal bir sonuç olmadığını göstermektedir. Ancak tarihsel olarak bakıldığında Hull gibi o dönemde protestan bağnazlığın yoğun olduğu bir ilde kadınların ragbi oynaması büyük tepki görüyor ve sporcular ve müsabakaya olanak tanıyan herkes halkın ve basının eleştirilerine maruz kalıyor. Yerel basın bu

durumu ahlaksızlık olarak görüp kadınları küçümsüyor. İlk müsabakanın oynandığı tarihte Kuzey İrlanda'nın Enniskillen ilinde Emily Valentine isimli sporcu tarihteki yerini alarak adını Twickenham'daki Dünya Rugby Müzesi'ne adını yazdırmayı başarmıştır. Emily 1887-1891 yılları arasında ragbi oynayarak yarı resmi ilk kadın ragbi sporcusu olmuştur. O tarihlerde kadın ragbi müsabakalarının izleyici sayısı binbeşyüz ile ikibin arasında değişiyordu ancak bu seyircilerin çoğunluğu kadın sporcularla alay etmek amacıyla orada bulunuyordu. Bu durumu gazetelerde kadın sporcuların sürekli aşağılanması izledi. Gazeteler sürekli olarak kadınların, ragbi oynadıkları için dişiliklerini sorgulayan ifadeler kullandılar. Hatta bu durumun devam etmesi halinde toplumun ahlaksızlaşacağını savundular. Kimi sporcular maç esnasında takı takarak güzelliklerini ve dişiliklerini koruma eğilimi göstermişlerdir. Bir gazete haberi kadınların güzelliğini maçın güzel olan en iyi özelliği olarak yorumlamıştır (45)

Kuzey Amerika ülkelerinde kadın ragbisi 20. yy sonlarında çoğunlukla üniversite yerleşkelerinde sevilen bir spor olmaya başlamıştır. 1983 yılında Birleşik Krallıkta on iki ragbi kulübünün birleşmesi ile Kadınlar Ragbi Birliği kurulmuş ve bu kulüp sayısı 2000'li yılların başında yüz yirmiye çıkmıştır. Kadınlar Ragbi Dünya Kupası 1991 yılında başlamış olup hala devam etmektedir. Kadın ragbisinde Kara Eğretili Otları olarak bilinen Yeni Zelanda Milli Takımı 1998 ve 2002 yıllarında Dünya Kupalarını kazanarak kadın ragbisinde söz sahibi olmuştur (108). Tarihsel olarak bakıldığında toplumsal değişimlerin kadın ragbisini etkilediği görülmektedir. Avrupa'da kadınların oy kullanmaları için gerçekleştirilen aktivizmle beraber kadın haklarının sosyal reformcular ve idealist insanlarca tartışılması ragbideki kadın sporculara karşı olan algılarında sorgulanmasına sebep olmuştur. Bu sorgulama 60'lı ve 70'li yıllarda Avrupa'nın birçok ülkesinde, Kuzey Amerika'da, Yeni Zelanda ve İngiltere'de resmi olarak kadın ragbi kulüpleri kurulmasını sağlamıştır (45). 1886 yılında kurulan Word Rugby; dünya genelinde ragbiden sorumlu olan kurum olmakla birlikte Ragbi Kadınlar Dünya Planı 2021-2025 ve "Dene ve Durdur Bizi" projesi ile ragbi sporunda ki kadınların desteklenmesi neticesinde ragbideki kadın sporcu sayısı kadın ragbisinde ilk defa 2.7 milyon sporcu sayısına ulaşmıştır. World Rugby Council'deki yöneticilerin

üçte birinin kadınlardan oluşması, 2018 ve 2021 tarihlerinde Ragbi Kadın Yönetici Liderlik Bursundan kırkdokuz adet ve farklı proje ve programlar ile kadınlar için yeni imkânlar sağlanmıştır (15).

3.3.2. Türkiye’de Ragbi Sporuna

Ülkemizde ragbi Osmanlı Dönemi’nde 19. yüzyılda gayrimüslimler tarafından oynanmıştır. Ancak o dönemde ragbi ve futbol ayrımı olmadığından Ragbi Futbol Kulübü çatısı altında müsabaka yaptıkları görülmektedir. Ragbi ilk olarak Fenerbahçe Spor Kulübü’nde takım sporu olarak ortaya çıkmış, kuruluşundan birkaç yıl sonra İstanbul’un işgali ile kapanmak zorunda kalmıştır. Daha sonra Türkler ve gayrimüslimlerin takım kurup maç yaptığı bilinse de işgal sürecinde ve sonrasındaki savaş sürecinde ragbi gelişecek fırsat bulamamıştır. Cumhuriyetin ilanından sonra 1945 yılında Fenerbahçe Spor Kulübü’nün çabaları neticesinde tekrar oynanmaya başlanmış ve ilk şube açılmıştır. Ragbi ülkemizde, resmîyette Beyzbol ve Softbol Federasyonu’na branş olarak 2005 senesinde eklenmiştir. Ülkemizde ragbi branşında faaliyet gösteren il ve kulüp sayıları Tablo 3.1’de görüldüğü üzere yıl yıl artmaktadır. Aynı durum Tablo 3.2’de yer alan lisanslı ragbi sporcuları için de geçerlidir. 2020’den beri toplanan verilere göre lisanslı kadın ragbi oyuncu sayısında artış gözlenmiştir. Kadın ragbi millî takımı, 2022 yılında 7’li Ragbi Kadınlar Avrupa Oyunları Büyük Kategorisinde ve Uluslararası 7’li Ragbi Trophy Kadınlar Müsabakalarında altın madalya, 2023 yılında ise U18 Kadınlar Millî Takımı, Avrupa Trophy Ligi’nde bronz madalya ve üçüncülük kupası kazandırmıştır (162).

Tablo 3.1. Türkiye’de ragbi sporunda faal il ve kulüp sayıları (160).

FAAL İL SAYISI				FAAL KULÜP SAYISI			
2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023 (Hedef)
42	52	43	60	28	63	72	100

Tablo 3.2. Türkiye’de yıllar itibarıyla faal ragbi sporcusu sayısı (160).

YILLAR İTİBARIYLA FAAL RAGBİ SPORCU SAYISI				
	2020	2021	2022	2023 (Hedef)
Erkek	2220	1695	2765	3200

Kadın	685	699	1072	1600
Toplam	2905	2394	3837	4800

Ragbi aynı zamanda okul sporları alanında da oynanan bir spordur. Bu çalışma ragbi sporunu okul sporları şeklinde ele alacaktır. Okul Sporları Ragbi Yarışları, Gençlik ve Spor Bakanlığı Okul Sporları Daire Başkanlığınca Okul Sporları faaliyet takvimine 2017 yılında eklenmiş ve 2018 yılında ilk Okul Sporları Küçükler Kız-Erkek, Genç Erkek, Yıldız Kız-Erkek kategorilerinde Türkiye Ragbi Şampiyonası düzenlenmiştir. 2018 yılından bu yana her eğitim öğretim sezonunda 7'li Ragbi, Flag Ragbi, Tag Ragbi yarışları düzenlenmektedir. Okulsporları Ragbi Yönetmeliğine göre Ragbi yarışları; küçükler, yıldızlar ve gençler kategorilerinde süre ilk devre 7 dakika, 1 dakika devre arası, ikinci devre 7 dakika olmak üzere toplam süre 15 dakika ile sınırlıdır. Gençler kategorisinde 7 li Ragbi ve 5'li Flag Futbol, Yıldızlar ve Küçükler kategorisinde Flag Futbol ve Tag Ragbi disiplinlerinde yarışmalar düzenlenmektedir. Tag ragbi; belin sağ ve solundan aşağıya sarkan Tag uzantılarının rakip takım tarafından çekilerek topu taşıyan kişiyi durdurma amacı taşımaktadır. En fazla 15 kişinin takım kadrosunda yer alabildiği tag ragbi sahada 7 sporcu ile oynanır, diğer sporcular yedektir (56). Ragbi branşının temeli niteliği taşıyan tag ragbi, seri bir oyun akışı olduğundan sporcuların dayanıklılıklarını, kuvvetini artıran bir spordur. Gerek çocuklar gerekse ergin olan bireyler için uygun, keyifli, süratli bir spordur. Tüm sporcularda “Velcro” isimli etiket kemeri mevcuttur. Atak yapan sporcu topun sahibi olan sporcunun Velcro etiketini çekip, ait olduğu takımı “etiketlmeye” çabalayan atak sporcusunu savmalıdır. Ragbiye göre daha az temas içerir bu sebeple sakatlanma ihtimali daha azdır (134).

4. YÖNTEM

Çalışmamda durum çalışması desenlerinden Yin'in (169) keşfedici durum çalışması desenini kullandım. Durum çalışması yönteminde iki ana yaklaşım vardır; bunlar Robert Stake (148) ve Robert Yin (169) tarafından önerilen yaklaşımlardır. İki yazar da çalışılan olgunun (fenomenin) aslını açığa çıkartabilmek için araştırmacının merak ettiği konuya hâkim olması gerektiğini savunur. Stake (148) ve Yin (169) yapılandırmacı bakış açısıyla temellendirirler. Yapılandırmacı yaklaşım hakikatin, insanların edindikleri bilgi, birikim ve deneyim ile insandan insana değişiklik gösterebildiğini savunurlar. Bu bakış açısının olumlu yanlarından biri insanların kendi öykülerinden bahsetmelerine olanak tanırken araştırmacı ile araştırmaya katılanların birlikte çalışmalarına fırsat vermesidir (35). Araştırmalara katılan insanlar öykülerini aktarırken kendi gerçekliklerini açıklayabilirler, böylece araştırmalara katılan insanların davranışları, neyi, ne için yaptığı araştırmacı tarafından daha iyi kavranabilir (94). Yin; durum çalışmalarında; bir durumun neden ve nasıl soruları ile irdelendiğini ancak araştırmayı yapan kişinin duruma dair herhangi bir kontrolünün bulunmadığını belirtir. Bununla birlikte durum çalışmasını tanımlayıcı, keşfedici ve açıklayıcı olarak sınıflandırmaktadır. Keşfedici durum çalışması, bir durumu kendi yaşam bağlamı içinde farklı bir bakış açısıyla inceleyen bir yaklaşımdır. Anlaşılmayan, karışık bir özne ya da hadisenin tüm ayrıntılarıyla açığa çıkartılmasını amacıyla tercih edilmektedir. Genel olarak sıra dışı bir gerçeklik ya da bilinmeyen anlamak amacıyla tercih edilir. Keşfedici durum çalışması; bir durumla alakalı standartlaşmış düşünce ve görüşleri açığa çıkartabilir, bir durumun sebep sonuç ilişkisini ortaya çıkartabilir, durumun oluşturduğu etkileri ortaya çıkartabilir. Keşfedici durum çalışmasının pek çok olumlu yanı mevcuttur. Araştırılan konunun detaylıca incelenerek durumla ilgili yeni bilgiler edinilmesini sağlar, farklı ve çeşitli kaynaklardan veri toplanmasını sağlar, sıra dışı bir durumun anlaşılmasına imkân tanır, diğerlerine göre daha esnek bir yapısı vardır (121).

Bu tez çalışmasında araştırmanın gerçekleştirildiği dönemde genç kadınlar olan beş sporcunun spora katılarak güçlenmelerinin mümkün olup olmadığını sorgulamaktayım. Köyde doğup büyümüş, sosyal olarak dezavantajlı bir konumda

iken ortaokul öğrenimleri sırasında tag ragbi oynayan beş sporcunun güçlenme deneyimlerini irdelemek araştırmamı bir durum çalışması haline getirmektedir. Durum çalışmasının kapsamlı bir tanımını yapmak gerekirse belli bir kurumun, projenin, politikanın, olgunun (fenomenin) gerçek yaşam bağlamında derinlemesine incelenmesidir (153). Durum çalışmasını tercih etmemdeki neden araştırmamın durum çalışmasına olan yatkınlığıdır. Bu yatkınlık spora dair var olan iki genel kabulden kaynaklanmaktadır: Spor; içerisinde barındırdığı cinsiyetçi kültür sebebiyle kız çocuklarının ve kadınların toplumsal cinsiyet önyargılarına maruz kaldıkları, sosyal engellerle sık karşılaştıkları ayrımcı bir alan olarak tanımlanabilir. Ancak yine spor; içerisinde barındırdığı zihinsel ve fiziksel beceri kazanımları sayesinde sahip olduğu cinsiyetçi kültüre dair kız çocuklarının ve kadınların eleştirel farkındalık kazanmalarını sağlayarak güçlenmelerinde rol de oynayabilir. Bu bağlamda araştırmamda ki durum; kız çocukları için sporun güçlenmeyi teşvik eden bir olgu olduğu yönünde ki genel kabulün irdelenerek ardında ki gerçeğin keşfedilmesidir. Bu keşfin yapılabilmesi amacıyla da çalışma deseni olarak Yin (169) keşfedici durum çalışmasını araştırma deseni olarak belirledim. Bu deseni araştırma deseni olarak belirlememde ki amaç; araştırma grubumda ki sporcuların tag ragbi oynayarak güçlenmelerinin hangi şartlarda ve bağlamlarda gerçekleştiğini, güçlenme süreç ve sonuçlarını nelerin etkilediğini, tag ragbi özelinde sporun bu kadınların güçlenmesinde ki rolünü ve kadınların spora katılımı ile güçlenmesi kuramını (96) bu sporcular özelinde gerekçeleriyle birlikte keşfetmektir. Bu keşif; sporcuların kendi öykülerini anlatmalarına fırsat vererek onların kendi gerçekliklerini ortaya çıkartabilir. Bu da araştırmacı olarak benim, sporcuların davranışlarını daha iyi anlamamı sağlarken, araştırmam da nelere odaklanmam gerektiğine dair bana fikir verebilir.

4.1. Araştırma Grubu

Bu araştırmada Çördük Köyü Seka Ortaokulu'nda yer alan Okul Sporları Kız Ragbi Takımının beş sporcusu, beden eğitimi öğretmeni ve eski okul müdürü araştırma grubunu oluşturmaktadır. Köyler sosyoekonomik ve kültürel bağlamda dezavantajlı konumda olan yerlerdir (41). Araştırma grubundaki beş sporcu köyde doğup büyümüş ve yine bir köy okulu olan Seka Ortaokulunda taşınmalı eğitim

görmüşlerdir. Seka Ortaokulu Kız Ragbi takımı 11 sporcudan oluşmaktadır ancak sporcuların altısı tag ragbiden sonra ragbiye çeşitli sebeplerle devam etmemiş ve bu araştırmaya katılmayı reddetmişlerdir. Araştırmaya katılmayı ve görüşmeyi gönüllü olarak kabul eden beş sporcu ilk olarak oryantiring ve atletizm branşlarının okul takımlarında yer almışlardır. Bu branşlarda okul olarak hedeflenen başarıya ulaşılamayınca okulun beden eğitimi öğretmeni ragbi takımını kurmuştur. Sporcuların hepsi ortaokul öğrenimlerinde tag ragbi oynamışlar ve ortaokuldan mezun olduklarında lise öğrenimleri sırasında (normal) ragbi oynamaya devam etmişlerdir.

Araştırma grubundaki katılımcılardan 5 sporcuya ait sporcuların sosyodemografik özellikleri aşağıdaki Tablo 4.1’de gösterilmiştir.

Tablo 3.1. Sporcuların sosyodemografik özellikleri

	Yaş	Eğitim Durumu	Ragbiden Önce Spor Deneyimi	Ragbiye Devamlılık	Sporu Bırakma Sebebi
Ayşe	18	Üniversiteye hazırlanıyor.	Atletizm ve Oryantiring	Ortaokul ve lisede ragbiye devam etmiş, lisede akatlandığı için bırakmış	Yaralanma
Elif	19	Spor Bilimleri Fakültesi’nde okuyor.	Atletizm ve Oryantiring	Ortaokul ve lisede ragbiye devam etmiş, üniversitede sporu bırakmış.	Yaralanma
Seray	18	Üniversiteye hazırlanıyor	Atletizm ve Oryantiring	Ortaokul ve lisede ragbiye devam etmiş, şuan Milli takım seçmelerine katılmış.	-
Zuhal	18	Üniversiteye hazırlanıyor	Atletizm ve Oryantiring	Ortaokul ve lisede ragbiye devam etmiş, şuan kulüp sporcusu olarak devam ediyor.	-
Mürvet	18	Üniversiteye hazırlanıyor	Atletizm ve Oryantiring	Ortaokul ve lisede ragbiye devam etmiş, şuan Milli takım seçmelerine katılmış.	-

Seka Ortaokulu sosyal faaliyetlerin ve imkânların kısıtlı olduğu bir okuldur. 2013 yılında bu okula atanan beden eğitimi öğretmenin çabaları neticesinde okul sporlarında ilk olarak satranç, oryantiring ve atletizm takımları kurulmuştur. Daha öncesinde herhangi bir spor başarısı bulunmayan okul ilk olarak 2018 yılında Okul Sporları Özel Sporcular Atletizm Yarışlarında Türkiye ikinciliği ve üçüncülüğü elde etmiştir. 2018 yılının Aralık ayında okul sporlarında kız ve erkek ragbi takımı kurulmuş ve kız ragbi takımı yaşları gereği yıldızlar kategorisinde oldukları için tag ragbi kategorisinde yarışmışlardır. Sporcular okulun ragbi topu bulunmadığı için patlak basketbol topuyla sadece kırk dakikalık öğle aralarında beş ay boyunca antrenman yapmışlardır (şekil 4.1) (şekil 4.2). Tag ragbi de belin her iki tarafından sarkan tag uzantıları da malzeme olarak okulda bulunmadığı için belediyenin girilmez yazıları kullanılarak antrenman yapılmıştır. Beş aylık antrenmanın sonunda 2019 yılında kız takımı Okul Sporları Tag Ragbi Türkiye Şampiyonu olmuşken (şekil 4.3), kız takımının antrenman yapabilmesi amacıyla kurulan erkek takımı ise dördüncü olmuştur (154).

Şekil 4.1. Kastamonu gazetesi Youtube kanalı (82).

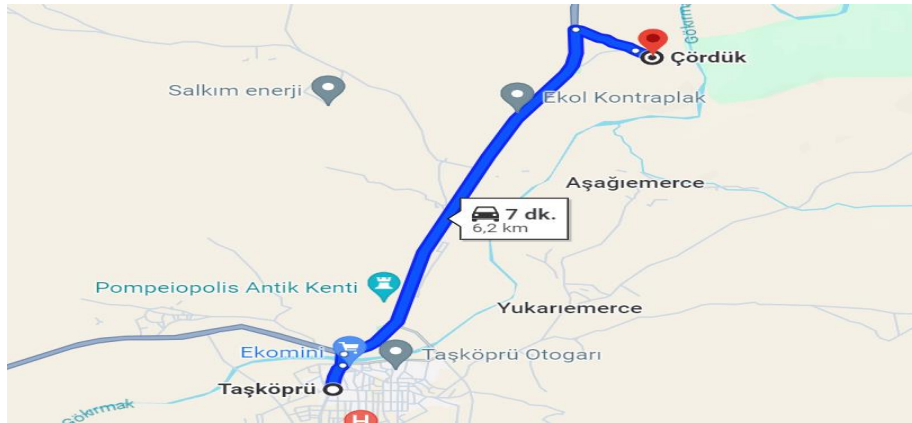
Şekil 4.2. Kastamonu gazetesi Youtube kanalı (82).

Şekil 4.3. Taşköprü İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nün internet sayfasında ki haberi (152).

4.2. Araştırma Alanı

Araştırma grubunu oluşturan sporcular Taşköprü'ye bağlı Çördük Köyü'ndeki Seka Ortaokulu'nda eğitim görmüşlerdir (154). Köy Taşköprü merkezine 7,2 km uzaklıkta (şekil 4.4) ve Kastamonu merkeze 49,2 km uzaklıkta olup (şekil 4.5); geçimini tarım ve hayvancılıkla sağlamaktadır (136). Taşköprü'de her eğitim düzeyi için kadın ortalaması, erkek ortalamasından daha düşüktür.

Şekil 4.4. Google Haritalar Taşköprü-Çördük Köyü Km'sini gösteren harita (64).

Şekil 4.5. Google Haritalar Kastamonu Merkez-Çördük Köyü Km'sini gösteren harita (64).

Dolayısıyla ilçede kadın eğitim oranının yetersiz olduğu söylenebilir. İlçede kadın eğitiminin ilkökul mezuniyeti haricinde Kastamonu ve çevresindeki illerden de düşüktür. Köyde Türkiye Selüloz ve Kağıt Fabrikaları A.Ş (SEKA) tarafından kurulan ve son yıllara kadar işletilen ve sonradan özelleştirme ile MOPAK Kağıt-Karton Sanayi ve Ticaret AŞ.'ye satılan kağıt fabrikası ile Ekol kontrplak ve pancar pekmez fabrikaları bulunmakta olup; köye ve etrafına ekonomik katkı sağlamaktadır. Taşköprü, Kastamonu İli içinde nüfus, yüz ölçümü ve sosyo-ekonomik açıdan diğer ilçelerine göre üst sıralarda yer alan bir ilçedir. Taşköprü İlçesi sarımsağın Türkiye’de en yoğun üretildiği ilçedir. Taşköprü Sarımsağı Bölge’de ‘Coğrafi İşaret’e sahip iki üründen biridir. Birçok aile için geçim kaynağıdır. Taşköprü’de kent tarihi müzesi ve Pompeiopolis Antik Kenti Sergi Salonu bulunmaktadır. Sinema salonu bulunmamaktadır. İlçede bulunan 2 kütüphanede toplam 18.000 kitap bulunmaktadır (84).

4.2.1. Taşköprü’de Spor

Taşköprü’de 4 spor tesisi ve 1 tane yarı olimpiik yüzme havuzu bulunmaktadır (84). Taşköprü’de Gençlik ve Spor İlçe Müdürlüğüne bağlı 6 adet faal olan spor kulübü bulunmaktadır. İlçedeki spor kulübü lisanslı sporcu sayısı 2181 olmakla birlikte bu sayının 579’u kadın sporculardır. Bu sporculardan 512 kadın sporcu faal sporcu olarak gözükmektedir. Lisanslı sporculardan 43 kişi ragbi branşında sporcu olup bu sporculardan 41’i kadın sporcudur. Taşköprü 2022-2023 sezonu Okul

Sporları lisanslı sporcu sayısı 613 iken bu sayının 240'ı kadın sporculardır. 2023-2024 sezonu Okul Sporları lisans sayısı ise 514'e düşmüştür. Bu sayının 172'si kadın sporculardan oluşmaktadır. Taşköprü İlçe Gençlik ve Spor Müdürlüğünce sporu tabana yayma amacıyla düzenlenen yaz ve kış spor okullarına katılım sağlayan sporcu sayısı 583 olmakla birlikte bu sayının 282'si kadın sporculardır (57).

4.3. Veri Toplama Araçları

Çeşitli ve fazla veri kaynaklarından faydalanılması durum çalışmasında elde edilen verilerin doğruluk payını artıran bir yöntem olmasını sağlamaktadır. Durum çalışmasının olası veri kaynakları görüşmeler, gözlemler, belgeler olabilir ancak daha da çeşitlendirilebilir. Bu tarz çoklu kaynaklardan ulaşılan veriler ayrı ayrı incelenmektense analiz aşamasında bir araya getirilir. Tüm veriler ayrı ayrı bir yapbozun parçası gibi düşünüldüğünde hepsi çalışılan olgunun kavranmasını sağlar. Aynı zamanda bu durum ulaşılan bulguları güçlendirir (169). Bu sebeple bu araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme formları (Ek-1, Ek-2, Ek-3, Ek-4) ve çevrimiçi dokümanları veri toplama araçları olarak kullandım. Araştırma konumuyla ilgili 18 adet çevrimiçi dokümana ulaştım ancak bu dokümanların içerik olarak benzer olmaları sebebiyle bana farklı veriler sunabilecek olan dokümanları seçtim. Kullanmış olduğum çevrimiçi dokümanlar:

- 2 adet çevrimiçi haber sitesi (Anadolu Haber Ajansı ve ManşetX Haber Sitesi),
- 1 adet spor haber sitesi (Eurosport Haber Sitesi),
- 1 adet youtube kısa film (paticadoks youtube kanalı),
- 1 adet yerel gazete youtube videosu (Kastamonu Gazetesi Youtube Videosu),
- 1 adet kurum çevrimiçi haberi (Taşköprü İlçe Milli Eğitim Haberi) olmak üzere toplamda 6 adet çevrimiçi doküman kullandım.

Araştırmamda verileri katılımcıların onayı ile yüz yüze ve görüntülü görüşme üzerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniğiyle, ses kaydı alarak topladım. Araştırma grubuyla birebir derinlemesine görüşmeler gerçekleştirdim; yarı yapılandırılmış görüşmelerde katılımcılar tarafından cevaplanan soruları çalışmanın kuramsal çerçevesi ve ilgili alan yazından (54, 68, 98, 150) faydalanarak araştırmanın amacı bağlamında oluşturdum. Oluşturulan sorular hakkında sporda sosyal alanlarda uzman bir araştırmacının görüşünü de alarak yarı yapılandırılmış görüşme formunu revize ettim. Katılımcıların gerçek isimlerini ve bilgilerini etik gerekçeler sebebiyle gizli tuttum. Bu sebeple sporcu katılımcılara Ayşe, Elif gibi takma isimler verdim. Yine katılımcılardan beden eğitimi öğretmenine (BEÖ) ve eski okul müdürüne (EOM) unvanlarının kısaltmalarını vererek çalışmada anlam karışıklığının önüne geçmek istedim.

4.4. Veri Toplama Süreci

İlk olarak araştırmamın etik kurallara uygun yürütülmesi amacıyla Hacettepe Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Etik Kurulu'ndan gerekli olan etik kurul izninin alınmasının ardından veri toplama süreci başlamıştır. Beden eğitimi öğretmeni ile araştırmamın amacı doğrultusunda gerek yüz yüze gerek telefonda görüşerek sporculara ulaştım. Güven ortamının oluşabilmesi için beden eğitimi öğretmeni araştırmaya katılmayı kabul eden sporcular ile tek tek görüşmüş ve araştırmacı ve araştırma hakkında bilgi vermiştir.

Bazı görüşmeleri görüntülü görüşme olarak yaparken bazı görüşmeleri yüz yüze gerçekleştirdim. Görüşme şekline katılımcılar kendileri için uygun olan gün ve saatlere göre kendileri karar verdiler. Yüz yüze görüşmeleri katılımcıların arzu ettikleri şekilde kendilerini en rahat hissedebilecekleri ortamlarda gerçekleştirdim. Eleştirel arkadaş olarak görev yapan danışman ile bazı görüşmelerde yeteri kadar veri elde edemediğime karar verdik böylelikle 3 katılımcı ile tekrar ve tekrar görüştüm.

4.5. Veri analizi

Bu araştırmada elde edilen veriler Yansıtıcı Tematik Analiz (YTA) kullanılarak analiz edildi. Yansıtıcı tematik analiz yönteminde araştırmanın analiz sürecine kattığı öznele değeriendirmeler güvenilirlik için bir tehdit olarak değeriendirilmediğı gibi analiz sürecini ve çıkarımları zenginleştiren önemli bir kaynak olarak görölür (17). Bu tezde bu veri analiz tekniğinin kullanılmasının nedeni, araştırmanın sahip olduğı yorumlamacı nitel araştırma paradigmasına uygun bir yöntem olmasıdır. Aynı zamanda YTA'nın önemli özellikleri arasında yer alan analiz sürecinin dinamik ve esnek olması ve araştırmanın öznelliğinin dâhil edilmesi de tezde kullanım gerekçelerinden bazılarıdır.

Braun ve Clarke (17)'a göre YTA analiz sürecinde tümevarım ve tüm dengelim yöntemlerinden biri daha ağırlıklı olarak kullanılabileceğı gibi bu iki yaklaşım bir arada da kullanılabilir. Bu tezde elde edilen verilerin analiz aşamalarında tüm dengelim yöntemini kullanarak araştırmamın kuramsal çerçevesi ve ilgili literatürün rehberliğinde kodlar ve temalar geliştirdim.

Braun ve Clarke (17,18) tematik analiz sürecinin daha iyi anlaşılması ve yansıtıcı olma özelliğini vurgulamak adına yöntemin adını yansıtıcı tematik analiz olarak güncelleyerek aşağıdaki analiz aşamalarını belirlemişlerdir:

- Veri tanıma
- Kodlama
- İlk temaları oluşturma
- Temaları geliştirme ve gözden geçirme
- Tema netleştirme, tanımlama ve adlandırma
- Analiz sonuçlarını raporlama

1. Veri Tanıma

Bu süreç veriye aşina olma ve analiz öncesi hazır hale getirme süreci olarak tanımlanabilir (17). Bu aşamada araştırmacılar, veriyle içli dışlı olarak önemli detayları ve örüntüleri tanır ve bu analiz sürecinin daha sonraki aşamalarında temaları belirlemek ve anlamak için kritik bir temel oluşturur (19). Bu tez kapsamında veri tanıma aşamasında görüşme verilerini, ilgili haberleri araştırmacı ve danışman ayrı ayrı okuduk video da ayrı ayrı izledik. Verileri anlamak amacıyla danışman ve araştırmacı arasında tartışmalar gerçekleştirmek de bu aşamada tez sahibi olarak aktif rol aldım. Bu aşama veri toplama sürecinde başlamış, verilerin bilgisayara aktarılmasında devam etmiştir. Her bir görüşme verisi tezin kuramsal çerçevesinden bağımsız olarak dikkatlice okuyarak görüşmelere özel yansıtıcı notlar aldım. Örneğin; kızların ragbiden önce atletizm ve oryantiring oynamaları aileleri spor kültürü ile tanışmalarını sağlamış ancak il dışına maçlara gidilmesine önyargılı yaklaşmışlar. Her bir görüşmecinin anlatıları kendi bağlamlarında ayrıntılarıyla anlamaya çalıştım. Bu aşamada araştırmacının amacı bağlamında merak edilen başka önemli hususlar olduğu fark edilerek gerektiğinde yeni görüşmeler yapılmasıdır. Buradan hareketle 3 görüşmeci ile tekrar görüşmeler gerçekleştirdim.

2. Kodlama

Kodlar tanımlayıcı, özetleyici, kavramsal veya çıkarımsal etiketler olabilir ancak kodlama sadece veriyi kısaltma veya belirli cümle ve paragrafları özetleyerek isimlendirme işleminden ziyade araştırmacının veriyi ilgili araştırma sorusu bağlamında ele alarak öbekler halinde anlamlandırma sürecidir (17). Bu doğrultuda her bir görüşme verisini satır satır kodlanarak değil araştırma sorusuyla ilişkili öbekler tespit ederek kodladım. Bu aşamada kodları sürekli gözden geçirerek gerektiğinde değiştirdim, birleştirdim veya ayrıştırdım. Yansıtıcı tematik analizde araştırmacının bakış açılarının sürece dahil edilmesi ve bunun yansımalarının not edilmesi önemli olduğu için kodlama aşamasında araştırmacı olarak bakış açım, ön yargılarım ve ön kabüllerim doğrultusunda araştırmamdaki konumsallığının farkında olmaya çalıştım ve bu aşamada yansıtıcı notlar tutmaya özen gösterdim. Örneğin, araştırmacının Kastamonu’da yaşıyor olması, sporcu geçmişe sahip olması, bir kadın

olması, sporla zihinsel ve fiziksel beceriler kazanarak kendi özgeçmişinde sporla güçlenme deneyiminin olması, araştırmacı olarak sahip olduğum ön yargı ve kabullerdir.

Tekrarlı olarak yapılan kodlama işlemi, kodlar ve temalar arasında anlamlı bir bütünlük sağlandığında ve araştırma sorusuna derinlikli yanıtlar elde ettiğimde sonlandırdım. Kodlamada tümdengelim yaklaşımını kullandım.

Tablo 4.1. İlk temalar ve kodlar tablosu

İlk Temalar	Ragbinin Anlamı	Ragbi ile Tanışma	Ragbi Öncesi Yapılan Spor	Kazanılan Zihinsel Beceriler	Ailelerin Yaklaşımı	Çevrenin Yaklaşımı	Toplumsal Cinsiyet Ön Yargıları	Sporda Erkek Egemenliğe Direniş
İlk Kodlar	Mücadele Etmek	Öğretmeninden duymuş ilk	Oryantiring	Disiplin	Köy ve tarlada ki işleri kızlar yardımcı oluyor	Köylerinde ilk spor yapan çocuklar	Erkek sporunda ne işiniz var	Kadın isterse yapar
	Mutluluk	Sakatlanma korkusu	Atletizm	Birlik olmak	Aileler işler aksayacağı için istememiş	Erkek sporunda ne işin var	İl dışına giderse başına bir şey gelir korkusu	Erkekler kendini üstün görüyor sporda
	Gurur verici ilk olmak			Başarı Motivasyonu	Sakatlanır diye İstememiş	Hiç kızlık bir spor değil	14 dk koşuyorsunuz	Kadın neden yapamasın
	İyi hissettiriyor			Özgüven	İl dışında ki maçlara izinde sorun	Bu spor kızlara göre değil	Futbolla kıyaslama	Spor kadın erkek diye ayrılmalı

Tablo 4.2. Revize kodlar ve temalar tablosu

Tema	Kazanılan Beceriler	Toplumsal Cinsiyet Önyargıları ve Eleştirel Bilinç	Güçlenme Becerileri	Ragbide Erkek Egemenliğe Direnmek
Kod	Köy Şartlarının Kişiliklerine Olan Etkisi	Kızlık Bir Spor Değil	Başarıdan Gurur Duymak	Spordaki Eril Algılara Direniş
	Önyargılarla Mücadele Etmek	Erkek Sporcu	Hızlı Karar Verme	
	Karşılaşılan Güçlüklerle Mücadele Etmek	Aile Faktörü	Örnek Olmak	
	Takımla Beraber Mücadele Etme Fikri	Kadın Sporcu Olarak Ciddiye Alınmama	Sosyal Gelişim	
	Plan Yapma Becerisi	Baskılayıcı Tavrılara Direniş	Liderlik Etme	
	Özgüven Kazanma	Kadın İsterse Başarır		
	Disiplin Yetileri Kazanma			
	Sportif Başarı İle Gelen			
	Motivasyon Duygusu			

Lim ve Dixon (96)'ın kavramsal çerçevesinde bulunan güçlenmeyi destekleyen bileşenler kodlamalarda araştırmacıya rehberlik sağlarken verilerdeki farklı anlamları da kaçırmamaya dikkat ettim. 'ın kuramındaki varsayımların katılımcılar tarafından nasıl anlamlandırıldıklarına ve ilgili deneyimlerine ilişkin çıkarımlar yaptım.

Analizin ilk iki aşamasında araştırmacı ve danışman birlikte sürece dâhil olduk. Burada amaç, kodlar ve temalar hakkında fikir birliğine varmak değildir; aksine veri setindeki birden fazla çıkarımı araştırmak ve daha zengin yorumlayarak ulaşmaktır. Araştırmacılar, bir bütün olarak nitel analizin tek veya 'doğru' bir cevap sağlama iddiasında olmadığını farkındadırlar (16).

3. İlk temaların belirlenmesi

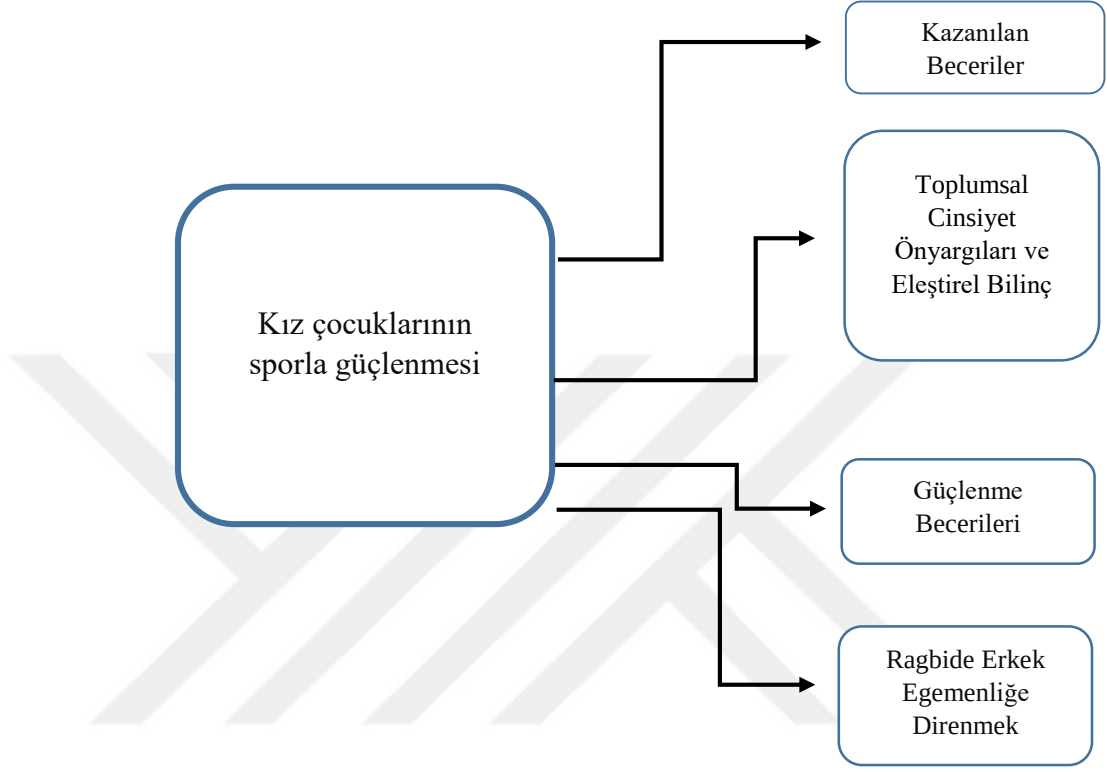
Yansıtıcı tematik analizde temalar bir konu etrafında toplanan konu başlığı veya özeti değil, bir fikir, çıkarım veya anlam ifade eden örüntülerdir (21). Yansıtıcı tematik analizin bu aşamasında kodlar üzerinden araştırma soruları ve problem bağlamında aday temalar oluşturulmaktadır (71). Bu tez kapsamında, bütün veriler üzerindeki kodlamalar tamamlandıktan sonra ilk temaların belirlendiği aşamada belirlenen kodlar üzerinden araştırma sorusu bağlamında aday temalar oluşturuldu.

4. Temaları geliştirme ve gözden geçirme

Bu aşama, araştırmacının kodlanmış veri ögeleri ve tüm veri seti ile ilişkili olarak aday temaların yinelemeli bir incelemesini yapmasını gerektirir (18). Braun ve Clarke, temaların gözden geçirilmesinde Patton'un (1990) ikili kriterlerini (yani iç homojenlik ve dış heterojenlik) kullanmanın faydalı olabileceğini öne sürdüler. İç homojenlikte temaların kendi içindeki homojenliği incelenirken dışsal heterojenlikte temalar arası heterojenlik incelenir. Tezde, bu ikili düzey inceleme yapılarak temaların yeniden düzenlenmesine gerek olup olmadığını, temalarda ifade edilen çıkarımların verideki anlamı ne derece yansıttığı değerlendirdim. Bu aşamanın amacı, araştırma sorusuna/sorularına ilişkin verilerin en önemli unsurlarını yakalayan

gözden geçirilmiş bir tematik harita veya tablo üretmektir (20). Aşağıda sunulan tematik harita bu aşamada yapılmıştır (Tablo 4.3).

Tablo 4.3. Tematik harita

5. Tema netleştirme, tanımlama ve isimlendirme

Bu aşamada temaların isimlerini bir kez daha gözden geçirerek daha kesin ve sınırları belli bir tematik harita ve temalar bütünü oluşturdum (20). Her tema isimlendirdim ve tanımladım, örnek kodlar ve örnek alıntılarının yer aldığı tablo hazırladım (Tablo 4.4).

Tablo 4.4. Tema tablosu

Tema	Örnek Kodlar	Örnek alıntılar
1. Kazanılan Beceriler	Köy şartlarının kişiliklerine olan etkisi	Kız çocukları köy işlerinde çok fazla çalışıyorlar, hem tarlalarda hem diğer köy işlerinde o yüzden kız çocuklarının yapısının mücadelecisi olduğunu işte azim ve hırs gerektiren ragbi sporunu daha iyi yapabileceklerini düşündüm Yapamazsın sesleri ile mücadele ediyorum sahada. Başarıları aldıkça yapabildiğimi gördükçe çok mutlu oluyorum (Seray).
	Önyargılarla Mücadele Etmek	
	Karşılaşılan Güçlüklerle Mücadele Etmek	
	Takımla Beraber Mücadele Etme Fikri	Ragbi oynarken....plan yapma nasıl diyeyim strateji geliştiriyorsunuz bu da beni planlı yaptı. Ragbi beni pratik ve planlı yaptı, daha pratik oldum (Elif)
	Plan yapabilme ve hayatına uygulayabilme becerisi kazanma	Kendilerine özgüven konusunda kendilerine güven konusunda çok faydası oldu, yüzde yüz bile değil yüzde iki yüz, üç yüz faydası oldu. Öncesinde daha Kastamonu'ya bile tek başına gidemeyecek çocuklar, bugün Türkiye'nin birçok yerine gidip geliyorlar bugün Fransa'ya, Polonya'ya müsabakalara giden çocuklarımız oldu. Belki köyün Kastamonu'ya bile gelmeyen çocuk, yurtdışına çıktı, oralara gitti (EOM).
2. Toplumsal Cinsiyet Önyargıları ve Eleştirel Bilinç	Kendi yetenek ve becerilerine güvenerek özgüven kazanma	
	Gündelik ve kişisel hayatında disiplin yetileri kazanma	İyi yönde etkiledi derslerde başarıyı arttırdı çalışma isteğimi ve azmini yükseltti. Spor da başarılı oldukça oldu... Kendime güven duydum... Ben yapabiliyordum dedim. Matematikim öncesinde 70'di öncesinde. Ragbiden sonra, şampiyon olduktan sonra 90'na çıkardım. Yani aslında hırslanmıştım çünkü. Bir şeyleri yapabildiğimi, başarabildiğimi gördükçe... yani daha çok hırslandım (Elif).
	Sportif başarı ile gelen motivasyon duygusu	Komşularımız sakatlanıp geldiğim de ya da sakatlanmasam bile vücudum da bacaklarımda morartı oluyor, o zaman komşularımız beni öyle görünce hiç kızlık bir spor değil, daha narin bir spor oynasana diyorlardı madem seviyorsun hep bu tepki oluyordu. Hiç kızlar yapamaz erkekler yapabilir diyorlardı (Seray).
	Kızlık bir spor değil	Çevremdeki insanlar, akrabalarımız daha çok erkek sporu olarak biliyorlardı... biz kızlar oynayınca oha siz nasıl böyle bir şey yaptınız diye tepkiler aldık(gülüyor) Sınıfa girdiğimizde böyle böyle anlattığımızda hani böyle önyargı ile bakıyorlar erkekler hele önyargı ile bakıyorlardı, erkek sporunda ne işiniz var gibisinden onlara da bence güzel bir cevap oluyordu (Türkiye Şampiyonu olmayı kast ediyor) (Ayşe).
	Erkek sporu	Kız takımıyla il dışına çıkacağımız için zorluklar yaşıyoruz... İzin vermeme konusunda... Kızların tarlalarda çalışacağını söylüyorlar veya başka sebepler dile getiriyorlar (BEÖ)
	Aile faktörü	Siz mi yapacaksınız, yapamazsınız (Seray).
	Ciddiye Alınmama	Abimler biraz kısıtlayıcı yapıda ondan; ya fazla dışarı çıkmasın uzağa gitmesin gibi tavırları vardı... Evden uzak olduğumda başıma bir şey gelir korkuları vardı... Ragbi oynayabilmek için onlara karışmamalarını söyledim açıkçası ben aklıma koyduğum için onların dedikleri pek umurumda değildi... Onlar benim tamam dememi falan bekliyorlar ama ben daha baskıcı olunca pek de bir şey demiyorlar (Ayşe).
	Baskılayıcı tavırlara direniş	Sınıftaki erkekler futbolcuydu çoğunluğu, hep 7'ser dakikadan toplam 14 dakika oynuyorsunuz ne kadar yorucu, zor olabilir diye bizi hep küçümsediler... Ciddiye almadım ben... Kadın istediği her şeyi başarabilir bence... Bazı kadınlar erkeklerden daha iyi sporcu... Maçlarımızı izlettik biz onlara siz haklıymışsınız dedirttik sonunda (Zuhal).
	Kadın isterse başarır	Hızlı karar veriyorum bir sıkıntıda... ragbi oynarken... Plan yapma... Nasıl diyeyim... Strateji geliştiriyorsunuz... Bu da beni planlı yaptı. Ragbi beni pratik ve planlı yaptı, daha pratik oldum (Elif)
	Hızlı karar verme	Kendimizle gurur duyuyorum, köyden bunu yapabildiğimiz için... Bence çok önemli bir şey yaptığımız şey, Kastamonu'daki kızlara örnek olduk yani (Zuhal).
	Örnek olmak	
	Sosyal gelişim	Otelde kaldılar, denizi gördüler, açık büfe kahvaltıyı gördüler, beraber hareket etmeyi öğrendiler, çalışmayı, dinlenmeyi, kazanmayı, kaybetmeyi, bu durumlarda nasıl davranılması gerektiğini ve spor ahlakını öğrendiler (BEÖ)

Tablo 4.4. (devamı) Tema tablosu

	Liderlik etme	Kastamonu'da öğretmenlerinin patlak basketbol topunu dönüştürmesiyle başladıkları ragbide şampiyon olan kız takımı, köy okulundaki bütün öğrencilerin lisanslı sporcu olmalarının önünü açtı... O dönem kurduğumuz takım Türkiye şampiyonu oldu. Bu bize farklı kazanımlar sağladı. 2019'dan günümüze kadar birçok branşla tanıştık. Çocuklar neler yapabileceğini gördü. Bunun sayesinde okulumuzdaki tüm öğrencilerimiz bir spor yapıyor, hepsi lisanslı. Başarının katkısıyla sporcularımız, öğrencilerimiz, ailelerimiz neler yapabileceklerini gördü (BEÖ).
5. Ragbide Erkek Egemenliğe Direnmek	Eril algılara direniş	Erkekler kendilerini çok üstün gördükleri için bence sporlarda ileri gidiyorlar biz kadınlar çekingen olduğumuz için spor yapmaya çok eğilimli değiliz bence böyle sporlarda da kadın olarak atılmamız bence çok güzel bir şey... Şunu dedim hep erkekler değil de kadınlar bir şeye atıldığı zaman başarabiliyor muydu demek k... bir kadının öne geçmesi çok gurur verici bir şey bence (Ayşe). "Kadın her şeyi başarabilir, sporda ya da herhangi bir şeyde ayrımcılık olmaması lazım... Erkek sporu kadın sporu diye ayrılmamalı... Adil olmalı spor... Sporda bazen adalet var bazen yok ama... Hiçbir erkek 7'şer dakikadan iki yarı toplam 14 dakika tag ragbi oynadığı için küçümsenmez bence, ama sınıf arkadaşlarım dediğim gibi bizle alay ediyordu, bu olmamalı (Zuhal) "Erkeklerle oranla daha çok zorlandığımız oluyor mesala bize sürekli bir algı oluyor ama herhangi bir erkek ben bu sporu yapıyorum dediğinde bunları yaşamıyor, sen yapamazsın denmiyor, onlara aa ne güzel deniyor. Kadınları sürekli aşağı çekmeye çalışıyor erkekler... dışardaki hayatta da anlattığım gibi şeyler olabileceğini düşündüm, yani ben bunları yaşıyorsam ragbi dışındaki kadınlarda yaşıyordur dedim. Hem erkeklerden ne farkı var ki kadınların? Neden yapamamışlar. Önce kendileri inanırsa her şeyi başarırlar... Bence kadınların ragbi oynaması çok güzel bir şey kadınlarında böyle sert bir sporu yapabilmesi. Gerçekten isteyip başarabilmeleri... Kız çocuklarının, kadınların kimsenin yapamazsın edemezsin cümlelerini umursamadan yollarına devam etmelerini söyledim, neler başarabileceklerinin farkında olmalarını istedim (Mürvet).

6. Analiz sonuçlarını raporlandırma

YTA metodunu kullanan araştırmacılar bulgularını sunarken yorumlarını ve sorularını da analiz sürecine dâhil ettiği için bulgular ve tartışmalar aynı bölümde bir arada sunulur (20). Analiz sonuçlarının raporlandırıldığı bu aşamada analizlere ilişkin örnekler sunmak adına veri setinden alıntılar okuyucuyla paylaştım. Bulguları tezin kuramsal çerçevesi ışığında yorumlayarak sunarken literatürle birlikte tartıştım.

4.6. Metodolojik Titizlik

YTA'da güvenilebilirlik (trustworthiness) veriyle yansıtıcı ve eleştirel bir bakış açısıyla içli dışlı olarak ve bunu okuyucuya şeffaf ve detaylı bir biçimde sunarak güvenilirliği tesis etmeyi amaçlamaktadır (20; 71). YTA'da veri doygunluğundan ziyade veri gücü (information power) önemlidir. Yani toplanan veri miktarı değil verinin araştırmacıya sunduğu bilgi ve araştırmacının bu veri üzerinden yaptığı çıkarımların derinliği ve zenginliği önemlidir (19, 20). Verinin miktarından

bağımsız olarak araştırmacının veri üzerinden sürekli olarak yeni anlamlar ve örüntüler yaratmaları mümkündür (71).

Katılımcıların sundukları bilginin ortaya çıktığı bağlamın ve veri analiz sürecinin detaylı olarak tanımlanması yansıtıcı tematik analiz sürecinde işe koşulan titizlik stratejilerinden biridir (71). Buradan hareketle tezin yöntem bölümünde teze konu olunan durum, yani araştırma grubunun bağlamını ayrıntılı olarak sundum.

Bir diğer titizlik stratejisi ise eleştirel arkadaş kullanımıdır. Tez sahibi/araştırmacı, eleştirel arkadaş olarak görev yapan danışman arasında düzenli toplantılar yaptık (145). Bu toplantılarda bireysel görüşmeler ve veri analizini tartıştık. Danışman başlangıç temaları, tema adları, bulguların düzenlenmesi hakkında eleştirel geri bildirimde bulundu. Bu toplantılar sonucunda bazı temaları yeniden düzenledim.

Araştırma sürecinde yansıtıcı, titiz, açık ve sistemli olma özellikleri güvenilirliği tesis etmede kullanılan başlıca yöntemlerdir (71). Bu yöntemlerin kullanılmasında araştırmacının rolü önemlidir.

4.7. Araştırmacının Rolü ve Güvenilebilirlik

Yansıtıcı tematik analiz yöntemi diğer yöntemlerden farklı olarak veri çeşitlemesi, veri doygunluğu gibi post-pozitivist yaklaşımlardan ziyade araştırmacının verileri yorumlama şeklini okuyuculara sunmayı amaçlamaktadır. Verilerin güvenilirliğine okuyucu karar vermektedir Burada önemli olan verilerin miktarı değil araştırmacıya sunduğu bilgi ve araştırmacının bu veriler üzerinde yaptığı çıkarımlar (71). Bu sebeple araştırmacı çalışmayı etkileyebilecek tüm önyargılarını ve kabulleri net bir şekilde okuyucuyla paylaşmalıdır (19). Bu çalışmanın araştırmacısı olarak sahip olduğum önyargı ve kabuller şu biçimdedir: Araştırmacı olarak taekwonda gibi erkek egemen bir sporu 11 yaşından 18 yaşına kadar yaptım. Üstelik sporla tanışmadan önce özgüvensiz, öğrenme güçlüğü çeken, toplum karşısında kendini çok ifade edemeyen biri olarak sporun bana kazandırdığı zihinsel ve fiziksel becerileri ile gerçekleşen güçlenme deneyimimi görmezden

gelemem. Ortaokul fen bilimleri öğretmenim benim okuyamayacağımı, çok vasat bir öğrenci olduğumu söylemişti, bense Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Yüksekokulunu dereceyle bitirdim. Ayrıca 2016 yılından beri Kastamonu’da yaşamaktayım.

Araştırmacı olarak analiz yaparken yukarıda bahsettiğim önyargı ve kabullerim bana engel oluşturmamış aksine yansıtıcı tematik analiz sürecinde bir zenginlik oluşturmuştur. Çünkü yansıtıcı tematik analizi yaparken tag ragbi oynayan katılımcı grubunda ki sporcular için mutlak bir doğruya ulaşmaya çalışmadım sadece ulaştığım verileri yorumlama biçimimi okuyucuya aktarmaya çalıştım.

5. BULGULAR

Genç kadınların ragbiye katılım ile güçlenmelerinin mümkün olup olmadığını sorgulayan bu çalışmada yüz yüze ve online yaptığım görüşmelerle ve online haber siteleri ve youtube.com'da yer alan kısa film ile elde ettiğim bulguları, Zimmerman (170)'ın Psikolojik Güçlenme Kuramını spora entegre eden Lim ve Dixon (96)'ın oluşturduğu, Spora Katılım Yoluyla Kadınların Güçlenmesi kuramının 3 bileşeni ve 7 önermesi bağlamında inceleyerek elde ettim. Bu bulguları genç sporcuların tag ragbiye başladıkları tarihteki yaşlarını dikkate aldığım elde ettiğim verilerin etkileşimsel bileşende yer alan “Planlama ve Uygulama” önermesi ve davranışsal bileşende yer alan “Kadın Sorunlarıyla İlgili Eyleme Geçmek” önermelerine dair bulgu içermediğini sonucuna ulaştım. Bu sebeple elde ettiğim bulguları Spora Katılım Yoluyla Kadınların Güçlenmesi kuramının 3 bileşeni ve 5 önermesi kapsamında analiz ettim. Bu bağlamda elde ettiğim bulguları sporda kazanılan beceriler, sporun cinsiyetçi kültürü, sporda toplumsal cinsiyet önyargılarına karşı eleştirel bilinç, güçlenme becerileri, ragbide erkek egemenliğe direnmek temaları altında inceledim.

Tema 1: Kazanılan Beceriler

Tema 2: Toplumsal Cinsiyet Önyargıları ve Eleştirel Bilinç

Tema 3: Güçlenme Becerileri

Tema 4: Ragbide Erkek Egemenliğe Direnmek

1. Tema: Kazanılan Beceriler

Bu tema da kadınların spora katılımları ile edinmiş oldukları zihinsel ve fiziksel becerilerini ele aldım. Tag ragbi oynadığı için birçok toplumsal cinsiyet önyargısına maruz kalmış, köyde doğup büyümüş ve sosyoekonomik olarak dezavantajlı olan araştırmaya konu olan kadın sporcular için sporun kişisel olarak olumlu değişimler yaratma potansiyeline odaklanarak, kazandıkları fiziksel ve zihinsel becerileri analiz ettim. Bu analizi yaparken Lim ve Dixon (96)'ın spora

katılım yoluyla kadınların güçlenmesi kuramını esas aldım. Spora katılım yoluyla kadınların güçlenmesi kuramına göre spor, spora katılan kadınlar için fiziksel, eğitsel ve sosyal deneyimleri sayesinde psikolojik güçlenme teorisinin üç bileşeninden birincisi olan içsel bileşeni teşvik etme kapasitesine sahiptir. İçsel bileşen insanların kendileri hakkında ki algılarını, bu algıları nasıl ve neden düşündüklerini belirtir. İnsanların kendileri hakkında ki bu düşünceler psikolojik güçlenme teorisinin en önemli evresidir. Bu evre kişiye güdülenme ve girişim gücü sağlayacağından bu evre gerçekleşmeden insanlar toplumla etkileşime giremezler (171). İçsel bileşen insanların kendilerine dair kontrol ve yeterliliğe ilişkin algılarını barındırır. Bu algılar bireylere istenilen neticeleri değiştirebilmek için tavırlar sergileten ana bir ögedir. Amaçlarına ulaşamayacaklarını düşünen insanların, amaçlarını elde edebilmek amacıyla üzerine düşen sorumluluğu yerine getirmesi pek mümkün değildir (170). Spor kadınlar için yaşamlarında ihtiyaç duydukları fiziksel ve zihinsel becerileri geliştirmelerine olanak tanır. Spor içerisinde barındırdığı erkek egemen kültüre rağmen kadınların zihinsel ve fiziksel becerilerini geliştirerek onların güçlenmelerine olanak tanımaktadır (96). Bu konuda yapılan araştırmalar sporun bazı kadınların hayatlarında ihtiyaç duydukları fiziksel yeterlilik, özgüven ve sosyal yaşama dâhil olma gibi fiziksel ve zihinsel becerileri geliştirerek kadınların psikolojik güçlenmelerini sağladığını göstermektedir. (9, 22, 141). Kadınların spora katılarak güçlenmelerine odaklanan bazı araştırmalar kadınların spor yaparak hayatlarında özgürlük hissi, özgüven, yeterlilik duyguları kazandığını göstermektedir. Üstelik bu sonuçlar elit kadın sporcularda ve rekreasyon amaçlı spora katılan kadınlarda da geçerlidir. Sporun fiziksel yeterliliğe ulaşma, aidiyet hissi duyma ve sportif amaca ulaşma yönleri kadın sporcuların kendilerini daha özgür ve özgüvenli hissetmelerini sağlamaktadır. (15). Literatür kapsamında ki çalışmalar sporda fiziksel güç ve beceri kazanan kadın sporcuların kendi vücutları üzerinde güç kazanmaları ile hayatlarında da kontrol kazandıklarını öne sürmektedir (9, 15, 141). Sportif bir amaca ulaşmak için çabalamak kadın sporculara özgüven, özgürlük hissi sağlamaktadır (9).

Bu tez çalışmasında gerçekleştirilen bireysel görüşmelerde sporculara tag ragbinin onlar için hangi anlamları ifade ettiği sorulmuştur. Sporcuların tag ragbiye verdikleri anlamlar, tag ragbinin mücadele kavramıyla ilişkisi bağlamında

kurgulanmıştır. Bu tema bağlamında görüşmelerin analizi yapılırken görüşmelere özel yansıtıcı notlar aldım. Bu temanın yansıtıcı notlarından biri; sporcuların tag ragbiye verdikleri anlam köyde büyümeleri ve orada yaşamaları çerçevesinde şekillenmiş, böylelikle her bir sporcu tag ragbiyi mücadele ile özleştirmiştir, şeklindedir. Bir diğer yansıtıcı not ise; tag ragbi oynarken gereken hızlı karar verme ve stratejik davranmayı sporcular içselleştirerek köyde ki ev ve tarla işlerinde de kullanmaktadırlar, şeklindedir. Sporculardan Seray tag ragbinin onun için anlamını; karşılaştığı cinsiyetçi önyargılarla mücadele etmek olduğu yanıtını vermiştir. Seray bu mücadeleyi, tag ragbiyi yapamayacağını ve tag ragbide başarısız olacağını söyleyen insanların önyargılarına karşı vermiştir. Aynı soruya sporculardan Ayşe ise tag ragbiyi hayat mücadelesi ile özleştirerek cevap vermiştir. Hayatta ki mücadele gibi tag ragbi de ki mücadelenin de karşılaştığı güçlüklerin üstesinden gelmek şeklinde olduğu yanıtını vermiştir. Sporcular Elif ve Zuhale de tag ragbinin kendileri için anlamını sahada takımla beraber mücadele etmek ve birlik olmak olarak anlatmışlardır. Beden eğitimi öğretmeni ve eski okul müdürü ile yapılan görüşmeler neticesinde tag ragbinin mücadele kavramıyla ilişkisini vurgulamışlardır. Eski okul müdürü, köy çocuklarının köy işlerinde çok fazla çalışmaları sebebiyle yapıları gereği mücadeleciler sporlara yatkın olduklarını ifade etmiştir:

“Bizim çocuklar köy çocuğu, tag ragbiyi yapabileceklerini düşündüm köydeki çocuklar mücadeleciler olur.” (EOM).

Sporcuları tag ragbiyle tanıştıran ve okul takımını kuran beden eğitimi öğretmeni, bu spor dalını seçmesinin sebebi olarak özellikle kız çocuklarının köyde yaptıkları işler sebebiyle mücadele sporlarında başarılı olabileceklerini düşündüğünü belirtmiştir:

“Taşköprü’nün çocukları mücadele sporunda etkili olabileceğini düşünerek tag ragbi sporunu seçtim. Taşköprü’de özellikle kız çocukları köy işlerinde çok fazla çalışıyorlar, hem tarlalarda hem diğer köy işlerinde o yüzden kız çocuklarının yapısının mücadeleciler olduğunu işte azim ve hırs gerektiren tag ragbi sporunu daha iyi yapabileceklerini düşündüm” (BEÖ).

Seka Ortaokulu kız ragbi takımı 2019 yılında Türkiye Şampiyonu olduktan sonra bazı medya organlarında haberleri yayımlanmıştır. Online spor haber sitelerinden birisi olan Eurosport'ta okulun beden eğitimi öğretmeni ile yapılan bir röportajda kızlara tag ragbi oynatma fikrinin nasıl doğduğu sorusuna aşağıdaki cevabı vermiştir (Şekil 5.1):

“Okulda ayırt etmeksizin her branşı her öğrencime gösteriyorum. Onlar da kendilerini yakın hissettikleri branşa ağırlık veriyorlar. Ragbiye de derste “Bakalım yapabiliyor muyuz?” diyerek başladık... Zaten bizim Taşköprü ilçesi mücadele sporlarını sever.” (BEÖ)

Şekil 5.1. Eurosport patlak basketbol topuyla antrenmandan ragbi şampiyonluğuna haberi (178).

Yapılan bireysel görüşmelerde, sporcuların tamamı tag ragbi sporu aracılığıyla fiziksel beceriler kazandıklarını vurgulamışlardır. Yapılan araştırmalar, özellikle mücadele içeren sporlara katılan kadınların fiziksel olarak güçlendiklerini ortaya koymaktadır (167, 9, 15). Örneğin, dövüş sporlarına katılan kadınlar ile yapılan bir araştırma kadın sporcuların bedenleri üzerinde edindikleri kontrol ile fiziksel güç kazanmalarının benliklerine dair olumlu algıyı etkileyerek psikolojik güçlenme yaşadıklarını göstermiştir (167). Fiziksel güç kazanan ve bu gücü uygulayan kadın sporcular, zihinsel ve fiziksel zayıflığı reddetmenin sporun içinde barındırdığı hırs ve azim ile mümkün olduğunu belirtmişlerdir. Fiziksel güç kazanmak kadın sporculara güven, bağımsızlık ve bedenleri üzerinde kontrol

duygusu sağlamaktadır (9). Sporcular ile yapılan görüşmelerde bedensel güçlenmenin genç kadınların kendi bedenlerine dair olumlu algıya sebep olduğu bulgusuna eriştim. Sporcuların hepsi tag ragbi ile hayatlarında fiziksel olarak daha hızlı, atik ve güçlü olduklarını ifade etmişlerdir. Sporculardan Zuhal fiziksel olarak zayıf olsa da tag ragbi ile daha kaslı olduğunu ve bu durumun ona kendini çok iyi hissettirdiğini, bununla beraber tag ragbi de hızlı karar vermek zorunluluğunun ona gündelik hayatta hızlı davranma alışkanlığı kazandırdığını ifade etmiştir. Ayşe ise tag ragbiden sonra hayatında daha atik davrandığını, köy işlerine ve annesine yardım ederken güç gerektiren işleri de yapabildiğini anlatmıştır. Katılımcılardan Elif ise fiziksel olarak ince olsa da çevik ve kaslı bir fiziğinin olduğunu, hayatında her daim atik davrandığını ve bunun onu mutlu ettiğini belirtmiştir. Sporculardan Elif ve Mürvet ise tag ragbinin onları hızlı bir sporcu haline dönüştürdüğünü, fiziksel olarak güçlendiklerini ve böylelikle birçok genç kadından kendilerini daha farklı ve iyi hissettiklerini belirtmişler. BEÖ sporcuların kuvvet, sürat, dayanıklılık gibi motorik özellikler kazandıklarını ve bu fiziksel becerilerin kendilerine olan inançlarını artırdığını anlatmıştır.

Fiziksel güç ile beraber güçlenmeyi etkileyen unsurlardan biri de zihinsel becerilerdir. Dövüş sporlarına katılan kadın sporcular ile yapılan bir başka araştırma ise kadın sporcuların kendilerini bağımsız hissettiren güçlendirici deneyimler ile zihinsel beceri kazandıklarını göstermiştir (167). Kadınların spora katılarak elde ettikleri zihinsel beceriler; kadınların fiziksel ve zihinsel zayıflığı reddetmelerini sağlayarak kendilerini güçlenmiş hissetmelerini sağlamaktadır (96). Bu araştırmaya katılan sporcuların hepsi tag ragbi oynayarak özgüven kazandıklarını bunun neticesinde kendilerini daha farklı ve özel hissettiklerini belirtmişlerdir. Yine bu sporcular tag ragbi ile hayatlarında daha disiplinli biri haline dönüştüklerini bununla birlikte tag ragbi içerisinde ki ani karar vermenin onları daha stratejik birine dönüştürdüğünü ve böylelikle sürekli planlı ve disiplinli bir insan haline geldiklerini ifade etmiştir. Sporcuların zihinsel beceri kazanımlarına dair eski okul müdürüne yönelttiğim soru neticesinde müdürün kendi ifadesiyle aşağıda ki bulgulara eriştim:

“Kendilerine özgüven konusunda kendilerine güven konusunda çok faydası oldu, yüzde yüz bile değil yüzde iki yüz, üç yüz faydası oldu.

Öncesinde daha Kastamonu'ya bile tek başına gidemeyecek çocuklar, bugün Türkiye'nin birçok yerine gidip geliyorlar, bugün Fransa'ya, Polonya'ya müsabakalara giden çocuklarımız oldu. Belki köyün Kastamonu'ya bile gelmeyen çocuk, yurtdışına çıktı, oralara gitti” (EOM)

Sporcuların zihinsel beceri kazanımlarına dair beden eğitimi öğretmenine yönelttiğim soru neticesinde öğretmenin kendi ifadesiyle aşağıda ki bulgulara eriştim:

“Benim gözlemlediğim kadarıyla odaklanma konusunda kendilerini geliştirdiler, ilk başladığımızda daha çabuk dikkatleri dağılıyordu yani maç esnasında odaklanmak zorundalar, başardıkça daha çabuk motive olduklarını gördüm, mesela ilk başlarda yapamayacaklarını düşünüyorlardı yaptıkça motivasyonları arttı, çok arttı, özgüvenleri de arttı.” (BEÖ)

Alanyazında gerçekleştirilen araştırmalarda, sosyal ve yaşam becerilerini geliştirme amacıyla oluşturulan spor programlarına katılan kişilerin program sonunda amaçlanan hedeflere ulaştıkları, hedeflenen becerileri geliştirerek akademik başarılarını artırdıkları bilgilerine ulaşılmıştır (96). Katılımcılardan sporculara yönelttiğim; tag ragbi oynamak ders başarısını etkiledi mi, sorusuna sporda ki başarıma duygusu ve hırsı ile derslerinde de başarılı olabileceklerini düşündüklerini, tag ragbi gibi bir sporu oynadıkça başarılı olduklarını bu nedenle derslerinde de hırslanıp notlarını yükselttiklerini, bu durumun özgüven duygularını geliştirdiklerini ifade etmişlerdir. Aynı soruya BEÖ, ortaokulda tag ragbi oynayan sporcularından üniversiteyi kazanan sporcularının olduğunu, benzer bir şekilde tag ragbi oynayan bir sporcusunun daha sonrasında (normal) ragbi de milli sporcu olduğunu, milli sporcu bursu alarak ekonomik özgürlük kazandığını, yine bu sporcuların üniversiteyi kazanınca direkt kyk yurtlarına yerleştirildiğini ifade etmiştir. EOM ise bu sporcuların sporla tanışmasalar köyde kalıp evlenecekleri bir hayatları olacağını ancak şuanda kimi sporcuların üniversiteyi kazanarak kimi sporcunun da milli sporcu

olarak hayatlarının kurtulduğunu, bu durumun onların özgüvenlerini yerine getirdiğini belirtmiştir.

Bu araştırmada gerçekleştirdiğim görüşmeler sonucunda her biri köyde doğmuş ve büyümüş olan sporcuların tag ragbi oynayarak zihinsel ve fiziksel beceriler kazandıklarına dair bulgulara ulaştım. Tag ragbiden önce hayatlarında ihtiyaç duydukları bir amaç uğruna mücadele etme ruhunun doğdukları ve büyüdükları ortam olan köy şartları ile uyumlu olduğu, sporda ki bu mücadele ruhunun kendilerini daha güçlü hissetmelerine sebep olduğu verisine ulaştım. Bunlarla beraber sporun başarıma duygusunun ve başarı motivasyonunu artırdığı ve böylelikle akademik başarıyı etkilediği tüm bu bulgular neticesinde sporcuların psikolojik güçlenmenin ilk bileşeni olan içsel bileşeni gerçekleştirdikleri verisine ulaştım.

2. Tema: Toplumsal Cinsiyet Önyargıları ve Eleştirel Bilinç

Bu tema ile şuan genç kadınlar olan sporcuların ortaokulda tag ragbi oynarken yaşadıkları toplumsal cinsiyet önyargılarına dair deneyimlerini ve bu deneyimler sonucu geliştirdikleri eleştirel bilinci inceledim. Kadınların ragbi gibi erkeksi sporlara katılmaları toplumsal cinsiyet önyargılarını deneyimlemelerini sağlayabilir. Bu deneyimler kadınların toplumsal cinsiyet önyargılarına dair farkındalık geliştirmelerine olanak tanımaktadır (96). Toplumsal cinsiyet önyargıları ve eleştirel bilinç teması ile beş sporcunun spor içerisinde ki toplumsal cinsiyet önyargılarına dair deneyimleri ve bu deneyimlerin onlarda oluşturdukları eleştirel bilinci analiz ettim. Bu temanın analizini yaparken Lim ve Dixon (96)'ın spora katılım yoluyla kadınların güçlenmesi kuramının etkileşimsel bileşenini temel aldım. Etkileşimsel bileşen; bireylerin ait oldukları topluluklara ve ilgili oldukları siyasi hususlara dair algıları içerir. Bu bileşen bireylerin arzu ettikleri amaçlara ulaşabilmek için akla uygun davranabilmeleri, kararlarının ya da eylemlerinin farkındalıklarını belirtir (172). Bireyin toplumsal konular ve bu konularla girdiği etkileşime dair daha genel bir algı edinmesi ile etkileşimsel bileşen gerçekleşir. İnsanlar toplumla karşılıklı birbirine tesir ettikçe, etrafındakilere tesir etme, dönüşüm geçirebildikçe kendilerine farkındalıkları artacaktır. Bu sayede insanların sorun halletme ve

önderlik yetenekleri gelişecektir (171). Etkileşimsel bileşen; hüküm verme, sorun çözme ve önderlik yeteneklerini barındırır. Bu yetenekler, insanların özgürlüklerini kazanmalarına destek olup, hayatlarındaki hadiseleri denetlemelerine imkân tanıyan ve insanların kendilerini gerektiğinde savunabilme becerisi sağlayan yeteneklerdir. Etkileşimsel bileşen zihinsel algıyı ve bireyin etrafına ilişkin bilgi edinmeyi barındırır (170). Erkek egemen sporlara katılan kadınların karşılaştıkları cinsiyet önyargıları neticesinde cinsiyet beklentileri çatışmaları yaşayabilirler. Bu çatışma erkek egemen sporlara katılan kadınların kadın olmakla sporcu olmak arasında toplumsal cinsiyet beklentileri bağlamında yaşanmaktadır. Bazı kadınlar için bu durum bir farkındalık yaratırken bazı kadınlar da kendilerinden beklenen cinsiyet normlarına uygun davranmayı seçerler. Kadın sporcuların ilk tema da ki zihinsel ve fiziksel becerileri kazanmasıyla psikolojik güçlenmenin yaşanabileceğini öne süren radikal ve liberal feministler bu güçlenmenin kadınların cinsiyetçi normlara ve hayatın diğer toplumsal teamüllerine karşı gelmeden de olabileceğini savunurlar. Eril sporlara katılan kadınlar sporda ki toplumsal cinsiyet önyargılarının farkına varabilirler. Bu farkındalığı kazanan bazı kadın sporcular cinsiyet normlarına karşı dururken bazı kadın sporcular ise cinsiyet önyargılarına dair farkındalıkları olsa da eleştirel bilinç geliştiremedikleri için görmezden gelmeyi tercih ederler. Bu durum bize kadın sporcuların eleştirel farkındalık kazanma aşamalarının kadından kadına farklılık gösterebileceğini göstermektedir (96). Postmodern feministler ise spora katılan kadınların daha kadınsı davranmalarını iddia eden düşüncelere karşı gelmektedirler. Bu tanımlar kadınların imkânlarını daraltan önyargılardır (1).

Spora katılan kadınların bazıları spor içerisinde karşılaştıkları sosyal engellere ve önyargılara karşı eleştirel bilinç geliştirseler bile cinsiyet normlarına uygun davranmayı seçmektedirler (167). Çünkü kadınlar spor tecrübelerine göre toplumsal cinsiyet normlarına karşı koyabilir veya insanların bu konudaki düşüncelerini değiştirmek için uğraşabilir ya da kalıplaşmış cinsiyet rollerine uyum sağlamak için çaba sarf edebilirler (15). Bu durum araştırmacılara kadınların eleştirel farkındalığının nasıl artırılacağı sorusunu getirir. Cevap ise eğitim sistemlerinin spor programlarına uygulanmasının eleştirel farkındalığı artırabileceği yönündedir. Sosyal engellerle ve cinsiyetçi önyargılarla karşılaşan kadınların spora devam etmelerinin

nasıl sağlanabileceği bir tartışma konusudur. Kadınların toplum içerisinde ezilmesi, dışlanması ve baskılanması kadınların olaylara dar bir algı ile bakmalarına sebep olmaktadır. Toplumda var olan sosyal eşitsizlik sorunlarının üzerine gitmeyi amaçlayan spor programları kadınların eleştirel farkındalık kazanılabilmeleri için ihtiyaç duydukları beceri ve davranışları edinmelerini sağlayabilir (96).

Bu tema bağlamında görüşmelerin analizi yapılırken görüşmelere özel yansıtıcı notlar aldım. Bu temanın yansıtıcı notlarından biri; her sporcu sakatlanmaktan korkmuş ancak bu korkuya rağmen tag ragbi oynamaya karar vermişler, şeklindedir. Bir diğer yansıtıcı not ise, aile içerisinde özellikle anneler daha destekçi ama babalar ve abiler daha engelleyici, şeklindedir. Sporcular tag ragbiyi ilk olarak beden eğitimi öğretmenlerinden öğrenmiş ve öğretmenlerinin tag ragbiye dair izlettiği videolar sonrasında sporcular çoğunlukla sakatlanma korkusu yaşamışlardır. Bununla beraber sporcular ailelerine tag ragbi videoları izlettiklerinde aileleri de kızlarının sakatlanmalarından çekinmişlerdir. Sporculardan Elif, tag ragbi videolarını izlediğinde sakatlanmaktan korktuğunu ancak oynadıkça korkusunun azaldığını, korkusunun azalmasında (normal) ragbiye göre tag ragbi de daha az temas olmasının etkili olduğunu anlatmıştır. Ancak tag ragbiden sonra lise öğrenimi sırasında okul sporlarında (normal) ragbi oynarken maç esnasında kafasına aldığı darbe sonrası geçici (bir günlük) hafıza kaybı yaşamıştır. Yaşadığı sakatlığın onu daha çok hırslandırıldığını ifade etmiştir. Sakatlandığını ailesinden gizlemiş daha sonrasında ailesine sakatlandığı anın videosunu izletmiş ve ailesi Elif'in tekrar sakatlanmasından korksa da, onları konuşarak ikna etmiştir.

Ayşe ise beden eğitimi öğretmeni tag ragbiden bahsedip videoları izlediğinde sakatlanmaktan korktuğunu ama bu korkuya rağmen tag ragbiye başladığını, bu korkunun onu daha çok hırslandırıldığını anlatmıştır. Maç esnasında liflerinin yırttırılması Ayşe'nin sporu tamamen bırakmasına sebep olmuştur. Arkadaşlarının tag ragbiden sonra (normal) ragbiye devam edip başarılı olmalarından dolayı bıraktığına pişmanlık duyduğunu belirtmiştir.

Seray tag ragbide sakatlanmamış ancak (normal) ragbi maçları esnasında bacağı kırılmıştır. Ailesi tag ragbiye başlarken onun sakatlanmasından korkmuş ama

kızlarının bu sporu yapma arzusuna saygı göstermişlerdir. Henüz tekrar maçlara çıkmasa da içinde sakatlanma korkusu olduğunu ve bu korkuyu ailesinin, BEÖ'nün ve lise de ki beden eğitimi öğretmenin destekleriyle aşmaya çalıştığını ifade etmiştir.

Mürvet ailesine tag ragbi oynamak istediğini söylediğinde ailesinin tag ragbiyi voleybol ve basketbol ile kıyasladıklarını, tag ragbi oynarsa sakatlanmasından korktuklarını ve bu korkuyla sert çıkıp izin vermediklerini anlatmıştır. Beden eğitimi öğretmenin telefonda ailesi ile konuşarak ailesini ikna ettiğini, tag ragbi okul sporları türkiye şampiyonu olduktan sonra ailesi Mürvet'in lisede (normal) ragbi oynamasına ses çıkarmadıklarını, alıştıklarını belirtmiştir.

Spor insanların hayatlarına şekil vermede etkin bir rol oynar. İnsanların kendine olan güvenlerini geliştirmede, yeni beceriler kazanmada ve olumlu bir kişilik geliştirmede yardımcı olabilir. Ancak hayatın diğer birçok alanında olduğu gibi sporda da cinsiyet bazlı ayrımcılık yaşanabilmekte, kadınlar cinsiyetlerine dayalı sosyal engeller ile karşılaşabilmektedirler (145). Sporda ki toplumsal cinsiyet önyargıları ötekileştirme, taciz, eşit olmayan ücret dağılımı, etiketlenme gibi kadınlar için sosyal engeller barındırmaktadır (15). Kadınlar günümüz de dahi cinsiyet eşitsizliği sorunlarıyla karşılaşmaktadırlar. Birçok toplum kadınların erkeksi olarak sporlara katılmaması gerektiğine dair inanç barındırır, bu inanç kültürü kadınların alaylara maruz kalmalarına veya yaptıkları sporda ciddiye alınmamalarına sebep olabilmektedir (145).

Katılımcılardan Seray tag ragbi oynamasına insanların siz mi yapacaksınız, yapamazsınız gibi engelleyici ve ciddiye alınmama gibi tepkiler verdiklerini ifade etmiştir. Bu tepkilere örnek olarak; maça giderken ya da dönerken benzinlikte durulduğunda orada çalışanların bu sporu kadınlar yapabiliyor mu, kızlar siz yapabiliyor musunuz gibi önyargılı davrandıklarını veya herhangi bir yerde tag ragbi oynadığını söylediğinde siz yapabiliyor musunuz, siz mi yapacaksınız gibi ciddiye alınmayan davranışlara maruz kaldığını ifade etmiştir. Bununla beraber Seray ortaokuldan sonra lise de normal ragbi oynamaya devam etmiştir ancak toplumsal cinsiyet önyargıları ile karşılaşmaya da devam etmiştir. Buna örnek olarak (normal)

ragbide sakatlandığında veya sakatlanmasa bile vücudunda morluklar olduğunda komşuları tarafından ragbi hiç kızlık bir spor değil, madem spor yapmayı seviyorsun daha narin bir spor oynamalısın, kızlar bu sporu yapamaz erkekler yapabilir gibi toplumsal cinsiyet önyargıları ile karşılaştığını anlatmıştır.

Ayşe tag ragbi oynamak istediğini ailesine anlattığında babasının onunla dalga geçtiğini kendi ifadesi ile “sen mi yapacaksın, siz mi yapacaksınız” dediğini, okul sporları tag ragbi türkiye şampiyonu olduklarını söylediğinde babasının yapamazsınız gibi bakarak inanmayıp madalyayı görmek istediğini ancak madalyayı gösterdiğinde inandığını ve tebrik ettiğini anlatmıştır. Babasının bu yaklaşımıyla beraber abilerine tag ragbi oynayacağını söylediğinde ise yine kendi ifadesi ile “sen kızsın orda dayak yer gelirsın” şeklinde tepki gösterdiklerini ancak Ayşe’nin kendine güvendiği için onlara karşı dik duruş sergilediğini belirtmiştir. Ayşe’nin tag ragbi için il dışına müsabakalara gidecek olmasına akrabalarının kendi anlatımıyla tepkileri şöyle olmuştur:

“ Kız başına oraya gidip ne yapacak gibisinden, bir şey olur, kızlar ne yapacak orda, maç esnasında şort falan giymemizi günah olarak görüyorlardı o zamanlar, kızsınız siz öyle şeyler yapılır mı edilir mi gibi”

Yapılan araştırmalar kadın sporcuların geleneksel kadınlık normlarına ragbi ile meydan okuduklarını ancak sık sık toplumsal cinsiyet kalıpları ile ötekileştirildiklerini göstermiştir (50). Ragbi sporcusu kadınlar; ragbinin erkekler tarafından icra edilmesinin daha uygun olduğu, şiddet barındırdığı ve kadınlar için uygunsuz olduğu, ragbi oynayan kadınların erkekleşmiş olarak görülmeleri gibi olumsuz önyargılarla ile sık sık karşı karşıya kalmışlardır (78). Örneklerde de belirtildiğim üzere sporcuların toplumsal cinsiyet önyargılarına dair tag ragbinin ve ragbinin erkeklere uygun olduğu ya da kadınlara uygun olmadığı gibi önyargılara maruz kaldıkları ve ciddiye alınmadıklarına dair verilere ulaştım. Örneğin sporculardan Ayşe sınıfındaki erkeklerin tag ragbi oynadığı için kendisine önyargı ile baktıklarını, tag ragbiyi erkeklerin oynaması gerektiğini ve kızların bu sporda ne işi var gibi tepkilerle karşılaştığını ifade etmiştir. Bununla beraber çevresindeki

insanlardan özellikle akrabalarının tag ragbiyi erkeklere uygun bulduklarını, kendisinin tag ragbi oynaması ile nasıl böyle bir şey yaptığına dair tepkiler aldığını ifade etmiştir.

Elif ve Zuhul ortaokulda tag ragbi oynarken sınıftaki arkadaşlarından ya da çevresinde ki diğer insanlardan herhangi bir önyargı ile karşılaşmadığını ancak lise öğrenimi boyunca (normal) ragbi oynarken lisede ki sınıf arkadaşlarının; ragbiyi süre bakımından futbol ile kıyasladıklarını, sınıfta ki erkeklerin futbolda 90 dakika boyunca koşmalar da yorulmadıklarını ragbi oynayan kızların yedişer dakikadan toplam on dört dakika oynadıkları için yorulmamalarının mümkün olmadıklarını söyleyerek, ragbi oynayan kız sporcuları ciddiye almadıklarını anlatmışlardır. Bununla beraber Elif'in vücudu zayıf olduğu için sen mi yapıyorsun bu sporu, sana göre değil ya da hiç kızlık bir spor değil sert bir spor gibi önyargılar ile karşılaştığını, anlatmıştır.

Katılımcılardan Mürvet ise tag ragbi oynamak istediğini ailesine söylediğinde ailesinin tag ragbi oynamasına karşı çıktığını, kız halinle ne gerek var dediklerini, çevresinde ki insanların ise lise döneminde (normal) ragbi oynarken; sert bir spor kolunu bacağına kırarsın ne işin var, erkeklerin oynayacağı bir sporda diye yaklaştığını, yine çevresinden ragbi oynarken kendi vücut tipinin önyargıyla karşılandığını, insanların ondan daha iri olmasını beklediğini anlatmıştır.

Sporcular ile yapılan görüşmeler neticesinde ailelerin çoğunluğunun tag ragbinin bilinmemesinden kaynaklı önyargıyla yaklaştıklarına dair verilere ulaştım. Özellikle ailelerin tag ragbiyi voleybol ve basketbol ile kıyasladıklarını, kızlarının neden bu sporlardan birine değil de tag ragbi gibi bir spora katılma isteklerini anlamlandıramadıklarını ve çocuklarının sakatlanmalarından korktuklarına dair bulgulara ulaştım. Özellikle annelerin bu konuda daha destekleyici ancak babaların ve abilerin daha önyargılı ve kısıtlayıcı yapıda olduklarına dair veriler edindim. Bu kısıtlayıcı yapıya örnek olarak Ayşe tag ragbiye başlama kararı verdiğinde abilerinin gidip ne yapacaksın, ne işin var gibi tepkilerle karşılaştığını, bu durumun onların kısıtlayıcı yapılarından kaynaklandığını, Ayşe'in evden uzağa gittiğinden başına bir şey gelebileceğinden korktuklarını bu yüzden evden uzağa gitmesini istemediklerini

ifade etmiştir. Bir diğer örnek ise Mürvet il dışına müsabakalara gideceği o zaman babasın izin vermemiş BEÖ telefon ile aileye ulaşp ikna etmiştir. Aynı zamanda sporculardan Seray ve Mürvet hem köy işlerinde ailelerine yardım etmişlerdir hem de antrenmanlara katılmışlardır.

Birçok branşın aksine, ragbide oyun kuralları cinsiyete göre ya da amatör veya profesyonel sporculuğa göre değişmez ragbi oynayan herkes için ragbi oyun kuralları aynıdır. Ancak oyun alanının eşit olması kadınların ragbi sporunda daha fazla sosyal engellerle karşılaştığı gerçeğini değiştirmemektedir. Ragbi eril dilin hakim olduğu ve hatta hiper-eril bir branş olarak derin bir tarihi vardır. Bu tarihsel gerçeklikle dünyanın birçok yerinde ragbi sporcusu kadınların birçok önyargı ile karşılaşmasına sebep olmaktadır (113). Araştırma grubunu oluşturan sporcuların il dışına maçlara giderken özellikle ailede ki erkeklerin baskıcı tavırları ile karşılaştıkları EOM ve BEÖ'nin ikna etmek için çaba gösterdikleri bulgularına ulaştım.

“Okul idaremiz ve öğretmenler ragbi takımımıza olumlu yaklaştı, onlar desteklediler zaten her zaman olduğu gibi. Ancak veliler daha önce hiç bilmedikleri için bu sporu izin konusunda zorlandık gerçi bilseler de herhangi bir branşta da kız takımıyla il dışına çıkacağımız için zorluklar yaşıyoruz... İzin vermeme konusunda takımı ilk kurduğumda da aynı sıkıntıları yaşıyorduk şimdi de benzer sıkıntılar yaşıyoruz... Telefonla konuşuyoruz ailelerle olmadı kulüp başkanımız (SEKA OO eski müdürü) ile beraber evlerine gidip olabilecekleri, neler başarabileceklerini anlatıyoruz çocukların nereye gelebileceklerini anlatıyoruz tek tek ikna yöntemiyle halletmeye çalışıyoruz” (BEÖ).

“ Benim Taşköprülü olmamın da etkisi oldu bunun yanında uzun yıllar Seka'da görev yapmamın da etkisi oldu, toplam 10 yıl görev yaptım. Bize olan güvenlerinden dolayı sorun çıkan ailelerle görüşüp çözüyorduk... ama aileleri istemediği için bırakan kız çocuklarımız oldu. Çok fazla gönüllü olmayınca istemeyince şey yapamadım. O

yüzden bir defa iki defa konuştum baktım razı değiller zorlamadım. Gönüllülükle yapılacak bir şey spor.” (EOM)

Aşağıda ki alıntılarda da belirttiğim üzere ailelerin erkek ragbi takımına müsabakalara gidilirken engelleyici herhangi bir tavır göstermedikleri ancak kız ragbi takımının ailelerini ikna etmekte dahi çok zorlandıkları verilerine ulaştım.

“Erkek takımında bazı sıkıntılar oldu ama kızlara daha çok oldu, erkeklerde halledilebilir sorunlar oldu, mesela “orda ne olacak” “nerde kalacaklar” açıklayınca çözülebilir sorular sordu veliler. Kızlar ama “2 kız kardeşin biri gelse diğer gelmese olur mu” tarzı köydeki işlerin kalacağını düşündükleri için ya da “kız çocuğu daha önce hiç dışarı çıkmadı” gibi ya da bir sorun olur mu, başına bir şey gelir mi gibi düşünüyorlar o yüzden kız çocuklarının ailelerini ikna etmek daha zor oldu (BEÖ).”

“Veliler Türkiye Şampiyonası’na giderken izin vermemişti, bende böyle olacaksa gitmeyelim demiştim maça son bir hafta kala, sonra işte idarecimizle velilerle gidip konuştuk ikna ettik vazgeçmek üzereydim, ikna ettik, yarışmaya gittik, Türkiye Şampiyonu olduk aslında gitmesek şuanda hiçbir şey olmayacaktı, o kırılma noktası gibi bir andı benim ve sporcuların hayatı için.”

Kadınlara tarihsel olarak ev hayatı ile tanımlanan basmakalıp bir imaj benimsetilmiştir. Kadın evde olmalı, ev işi yapmalı sosyal hayatı bu şekilde dizayn edilmelidir. Kadının topluma katılımını kısıtlamak onların yeni imkânlarla ve fırsatlara katılımını engellemeyi sağlarken bu durum kadının babasına, kocasına, hane halkına itaatini sağlayacaktır. Ancak yavaş yavaş bu basmakalıp düşüncenin dışına çıkan kadın kamusal hayata dâhil olsa da hala kadınların hayatı erkekler tarafından kontrol edilmeye çalışılmaktadır (58). Şampiyonadan sonra ulusal haber ajansları ile röportaj yapan BEÖ Eurosport’tan Mert Demircioğlu ile yapmış olduğu röportajda yaşadığı şu zorluklardan bahsetmiştir;

“... Ailelerin ilk turnuvaya gideceğimiz zaman haberleri oldu sanırım. İl dışındaki turnuvalara gideceğimiz zaman sorunlar yaşıyoruz. Bazı aileler çocuklarını göndermek istemiyorlar. Kızların tarlalarda çalışacağını söylüyorlar veya başka sebepler dile getiriyorlar. Hatta turnuvaya gitmeden bir hafta önce kızlardan neredeyse yarısı izin kâğıdını getirmemişti. Bu duruma okul müdürümüz müdahale etti. Kendisi Taşköprülü olduğu için aileleri ikna etmesi de daha kolay oluyor. Bazılarını aradı, bazılarının köylerine, evlerine gidip bire bir görüştü ikna etmek için. Ben hatta müdürümüze “Böyle olacaksa isterseniz gitmeyelim hocam.” dedim. O da “Sen merak etme hallederiz.” diyerek durumu çözmek için uğraştı...” (BEÖ)

Spor kadınlar için hala var olma savaşı verilmesi gereken bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Günümüzde hala bir kadının vücudu kültürel güzellik standartlarına uymadığında toplum tarafından eleştirilebilmektedir. Çok kaslı olması rahatsız edici bulunmakla beraber erkekleşmekle özleştirilmektedir. Beden olarak çok güçlü ve kaslı olmak erkeklikle özleştirilmektedir (58).

Görüşme gerçekleştirdiğim sporcular yukarıda bahsi geçen tüm toplumsal cinsiyet ön yargılarını deneyimlediklerini belirtmişlerdir. Bu deneyimin onlara bu konuda daha fazla farkındalık kazandırdığı bulgusuna ulaştım. Bu farkındalık sonucunda da eleştirel bilinç kazandıklarını ifade etmişlerdir. Bu duruma örnek olarak Ayşe sporda erkeklerin kendilerini çok üstün gördükleri için ileri gidebildikleri, kadınların ise çekingen kaldıkları için spor yapmaya eğilimli olmadığını, tag ragbi gibi sporlarda kadın olarak var olunmasının çok güzel bir şey olduğu yönündedir. Bununla birlikte türkiye şampiyonu olmanın kendisine önyargı ile bakan erkeklere çok güzel bir cevap olduğu ve şampiyon olduktan sonra hep erkeklerin değil kadınların da başarabildiğini, sporda çoğunlukla hep erkeklerin başarılarının duyulduğunu ancak tag ragbi de türkiye şampiyonu olarak kadınların öne geçmesinin çok gurur verici olduğunu ifade etmiştir.

Aynı zamanda tüm sporcular karşılaştıkları toplumsal cinsiyet önyargılarına karşı kızların erkeklerden herhangi bir eksiklerinin olmadığını, kızlarında güçlü

olduklarını, kadınların istemeleri halinde istedikleri her işi başarabileceklerini ifade etmişlerdir. Bununla beraber yine tüm sporcular karşılaştıkları önyargıların onları hırslandıklarını beyan etmişlerdir. Sporculardan Seray sporda erkeklere oranla kadınların daha çok zorlandığını, kadınlara yönelik sürekli bir olumsuz algı olduğunu, herhangi bir erkeğin bir sporu yaparken bu olumsuz algılarla karşılaşmadığını hatta kendi ifadesi ile o erkeklere “ a ne güzel” dendiğini, kadınların sürekli olarak erkekler tarafından aşağı çekilmeye çalışıldığını anlatmıştır. Kendisi ragbi de önyargılar ile karşılaştığı için spor dışında ki dünyada da kadınların yukarıda bahsettiği gibi önyargılarla karşılaşabileceğini, kendi yaşadığı deneyimlerin ona bu durumu düşündürtüğünü ifade etmiştir. Bunlarla beraber kadınların kendilerine inanmaları halinde istedikleri her şeyi başarabileceklerini, sporda erkek ve kadının bir farkının olmadığını, kız çocuklarının ve kadınların yapamazsın gibi cümleleri ciddiye almadan yollarına devam etmeleri gerektiğini, neler başarabileceklerinin farkında olmalarını halinde çok başarılı olabileceklerini anlatmıştır.

Spordaki toplumsal cinsiyet normları sporda var olan tabuları devam ettirmek için uğraşır ve bu normların dışına çıkanlar toplumun tepkisi ile karşılaşabilir. Toplumsal cinsiyet normlarına karşı gelmek sosyal bir varyasyona sebep olabilir (55). Araştırmalar öz yeterliliği olan kadınların karşılaştıkları sosyal engellere karşı durabildiklerini, kendilerinden beklenen toplumsal standartlara uymak yerine sadece kendi istediği ve yapabileceğine inandığı için spora devam ettiklerini göstermektedir. Öz yeterlilik, insanların belli davranışları gerçekleştirme ve yürütme becerisine olan inancıdır. Aynı zaman da güçlenme teorisinin de temel yapılarından biridir (108). Sporun erkek egemen doğasından gelen cinsiyet çatışması olup olmadığını anlamak ve kadın ragbi sporcularının deneyimlerini anlamak ragbide her hangi bir sosyal engel olup olmadığını bulmada yardımcı olacaktır (76).

Sporda toplumsal cinsiyet önyargılara karşı eleştirel bilinç geliştiren sporculardan Elif'e göre kadınların her istediğini yapabilmeli, sporda da ve her konuda özgür olmalı. Ayrıca Elif kız çocuklarının önünün kapatıldığını, erkek sporu diye futbol oynatmayan ailelerin var olduğunu çünkü kadınların gücünün hafife alındığını, kadınlara destek olunması ve kadınların motive edilmesi halinde

kadınların her zaman daha iyisini yapabileceğini belirtmiştir. Zuhale ise; kadınların her şeyi başarabileceklerini, bu yüzden sporda ya da herhangi bir alanda ayrımcılık yapılmaması gerektiğini, sporun adil olması gerektiğini ifade etmiştir. Sporculardan Mürvet kadın ve erkeklerin eşit olduğunu erkekte olan gücün kadında da olduğunu, köy çocuklarının güçlü, kuvvetli olduklarını, ailesinin ilk başta tag ragbi oynamak istediğinde kendisine karşı çıktığını ama derece alınca ailesinin saygı duyduğunu, kızların da istemeleri halinde istedikleri her şeyi yapabileceklerini, yapamamaları için bir neden olmadığını anlatmıştır.

Geleneksel olarak sporun içerisinde erkekleri görmek sporun olağan hali olmuştur. Dolayısıyla güç, rekabet, atılganlık, özgüven, özgürlük gibi özellikler erkeksi görülmektedir. Bu eril kabule uymayan her kadın kendini bir anda kadın kategorisinin sınırlarında bulabilir, kadınlığın sınırlarını aştığı için ve bu durum onun risk altında kalmasına sebep olabilmektedir. Kadın ve erkek cinsleri arasında hegemonik fark çoğu kültürde kökleşmiştir. Bu köklü inanç kadınların varlığını kabullenmekte zorlanmaktadır. Kimi kadın sporcular bahsedilen eril kültüre uymak için çaba sarf ederken kimi kadın sporcular kadınların fiziksel gücünü ve yeteneklerini küçümseyen erkeklere meydan okurlar, böylelikle hegomonik kadınlığın kalıplarını etkisiz hale getirmektedirler (168).

Araştırmam neticesinde bu temada erkek egemen bir tarihe sahip ragbi oynayan sporcuların toplumsal cinsiyet ön yargılarını deneyimlediklerine dair bulgulara ulaştım. Çiftçilik ve köy işleri ile uğraşan ailelerin ilk defa duyulan bir spora verdikleri tepkiler şu şekilde olmuştur: anneler daha destekleyici yaklaşmışlar ancak babalar ve abiler daha önyargıyla yaklaşmışlardır. Aile içinde ki bu yaklaşımlar yine erkek olan beden eğitimi öğretmeni ve eski okul müdürünün çabaları neticesinde aşılıp çalışılmış fakat beden eğitimi öğretmeni ve okul müdürü kadın olsaydı bu çabanın nasıl sonuçlanacağı sorusu ise aklıma takılı kalmıştır. Bu verilerle beraber bugün genç kadınlar olmuş bu sporcuların yaptıkları spor sebebiyle sınıfta, toplumda, köyde vb. birçok yerde toplumsal cinsiyet önyargılarına maruz kaldıkları ve ciddiye alınmadıkları bulgusuna ulaştım. Bu bulgular ışığında 5 genç kadının sporda yaşadıkları toplumsal cinsiyet önyargılarına uyum sağlamak yerine bu konuda eleştirel bilinç geliştirerek karşı koydukları,

karşılaştıkları sosyal engellere, maruz kaldıkları toplumsal cinsiyet önyargılarına karşı eleştirel farkındalığa ulaştıklarına dair verilere eriştim. Şuan genç kadınlar olmuş bu sporcuların spor içerisinde edindikleri özgüven, öz yeterlilik gibi zihinsel beceriler ile ortaokul yıllarında gerek aile içinde gerek okulda gerekse arkadaş ortamında yaşadıkları cinsiyet ayrımcılığına karşı eleştirel bilince sahip olduklarına dair bulgulara ulaştım. Bu bulgular neticesinde sporda toplumsal cinsiyet önyargılarına karşı eleştirel bilinç geliştirerek sporda psikolojik güçlenme teorisinin etkileşimsel bileşenin birinci ve üçüncü önermelerini gerçekleştirdikleri verisine ulaştım.

3.Tema: Güçlenme Becerileri

Bu tema da her biri köyde doğmuş, köyde büyümüş ve ortaokul eğitimlerini taşımali eğitim ile köy okulunda tamalamış beş genç kadının ortaokul döneminde tag ragbi oynayarak edindikleri güçlenme beceri ve davranışlarını ele aldım. Temanın analizini Lim ve Dixon (96)'ın spora katılım yoluyla kadınların güçlenmesi kuramın da ki etkileşimsel bileşenin son önermesi bağlamında yaptım. Spor yaparak edinilen beceri ve tutumlar hayatın diğer alanlarında da ihtiyaç duyulabilen yaşam becerilerinin geliştirilmesinde etkili olabilmektedir. Spor edinilen beceri ve tutumlar yaşam içerisinde başka alanlara da aktırılabilir çünkü spor birçok sosyal kazanımı geliştirmek için kullanılmaktadır. Spora katılımın insanların sosyal becerilerine olan etkilerini inceleyen araştırmalara göre sporun kişilerde birçok sosyal davranış ve beceriyi geliştirdiği görülmüştür. Karar verme, liderlik, sorumluluk alma, özgüven, işbirliği, olumlu akran ilişkileri, yeterlilik hissi gibi güçlenmede önemli olan becerileri geliştirmede sporun etkili olduğu bilgilerine ulaşılmıştır (9). Özellikle daha düşük sosyal ve ekonomik şartlara sahip kadınların, sadece spora katılarak kendilerini güçlenmiş hissedebilirler. Çünkü spora katılım fırsatı düşük gelirli kadınların sosyal hayata dâhil olma ve katılım hissi kazanmalarını sağlamıştır (133). Bu anlamda kadınların spora katılmaları onların daha fazla kamusal alana dâhil olmaları için fırsatlar yaratabilir. Özellikle kadınların daha baskılandığı gelişmekte olan ülkelerde spor kız çocukları ve kadınlar için daha çok kamusal alana ulaşım anlamına gelebilir. Bu bağlamda kız çocuklarının ve kadınların spor yapmaları onların daha fazla sosyal imkâna erişebilmelerini sağlarken onların kamusal alanda

daha çok görünür olmalarına katkı sağlayabilir (96). Bu temanın analizini yaparken aldığım yansıtıcı not şu şekildedir: spor yapmak ama özellikle ragbi gibi bir spor yapmak sporcuların köylerinde ilk olmalarına sebep olmuş, bu da onlara önderlik gibi güçlenme becerisi vermiş.

Hayatları boyunca köylerinden çıkmamış, köylerinde kendilerinden başka spor yapan kimse olmayan araştırmaya konu olan sporcuların elde ettikleri okul sporları tag ragbi türkiye şampiyonluğu sayesinde köylerinde spor anlamında öncü olduklarını ve bu konuda yaşadıkları gurur deneyimlerine dair bulgulara eriştim. Kendi anlatımıyla Elif bu durumu şöyle ifade ediyor:

“Köyde olup bunu başardığımız için mutluyum. Gurur verici... Şimdi burada (Zonguldak) hocalar soruyor, Ragbi ne diye, nasıl oynadınız diye, hep anlatıyorum, benden öğreniyorlar. Hep gurur duyuyorum başardığımız şeyle. Kastamonu’da ragbi bizle bilindi.” (S2)

Sporculardan Zuhal ise Kastamonu’da ki kız çocuklarına örnek olduklarını, köyden böyle bir şey başarabildikleri için çok mutlu ve gururlu olduğunu, başarılarının çok önemli ve anlamlı bir şey olduğunu ifade etmiştir. Yine sporculardan Ayşe ise; toplumda çoğunlukla erkeklerin başarılarının duyulduğunun ve erkeklerin yaptığı bir sporda kadınların öne geçmesinin ona aşırı gurur yaşattığını ifade etmiştir. Köylerinden çocuk oldukları için dışarı çıkma fırsatlarının olmadığını ama sporla bunu yapabildiklerini bu durumun ona çok şey kattığını anlatmıştır. Mürvet ise haberlere çıktıkça insanların konuşmaya başladığını sonrasında gelip ona haberleri gösterdiklerini, Kastamonu’da ya da Taşköprü’de insanların onu tanıdığını, kendi ifadesiyle “a sen ragbi oynayan kız değil misin?” dediklerini, bu durumun onu mutlu ettiğini ifade etmiştir. Seray ise Kastamonu’da ilk olmanın gurur verici olduğunu, köy çocuğu olarak kısıtlı imkânlarla hem antrenmana gidip hem de köy işlerine yardım ederek başarmanın ve böyle zor bir sporu yapabilmenin gururunu yaşadığını, etrafındaki insanlar için örnek olduğunu ifade etmiştir. Online haberler sitelerinden ManşetX’in (şekil 5.2) 2019 yılındaki şampiyonanın en değerli oyuncusu olarak seçilen Seray ile yaptığı röportajda şampiyona sayesinde yaşadığı olumlu

deneyimleri ve bu deneyimlerin hayatına ve hayallerine olan etkisini şöyle anlatmıştır (180):

"Ben de şampiyonanın en değerli sporcusu seçildim. Bu sonuç beni çok mutlu etti. İleride milli takıma seçilip, ülkemizi temsil etmek istiyorum. Şampiyona sayesinde de hayatımda ilk kez il dışına çıktım. Samsun'da hayatımda ilk kez deniz gördüm. Bizim için çok güzel bir deneyimdi."

Şekil 5.2. Manşet X'in haberi şampiyonanın en değerlisi köyde çiftçi, okulda öğrenci (180).

Kimi spor deneyimleri kadınların hayatlarında ihtiyaç duydukları özgüven duygusunu kazanmalarını sağlayarak, kendilerini yeterli hissetmelerine olanak tanıyabilir. Dolayısıyla spor kadınların güçlenmesi için imkânlar sunar, bu imkânlar dâhilinde cinsiyet normlarına dair eleştirel düşünce geliştirme ve kalıplaşmış normlardan uzaklaşmak için fırsatlar sunabilir (13). Sporcular ile beraber tag ragbi maçlarına giden EOM'nin bu bağlamda tek başına köylerinden Kastamonu'ya dahi gidip gelemeyecek çocukların şuan dünyayı turlayabilecek hale geldiklerini, artık fazlasıyla özgüvenli olduklarını, maçlar esnasında birçok şehre gidip geldiklerini bu esnada kfile olarak gittikleri her şehirde görülmesi gereken tarihi ve turistik yerleri, doğal güzellikleri gördüklerini, bu şekilde sporcuların ufuklarının açıldığını ve dünyaya dair düşüncelerinin de değiştiğini anlatmıştır.

Ulusal haber ajansları ile şampiyona sonrasında röportaj yapan BEÖ Eurosport'tan Mert Demircioğlu ile yapmış olduğu röportajda şampiyonluğun ve şampiyona sonrasında o anki milli takım antrenörü ile tanışıp, sohbet edebilmenin sporcularına olan kariyer belirleme etkisinden bahsetmiştir (178).

“... Turnuvada milli takım antrenörümüz ile tanıştık. Orada kızlar Elif Hoca'yla da konuştular. Onlara devam etmelerini, ileride milli takıma yükselebileceklerini söyledi. Şimdi bazı kızlarımız kendilerine milli

takımda oynama hedefi koydu. Beden eğitimi öğretmeni olmak isteyen öğrencilerimiz de var.” (BEÖ)

Patikadocs’un yapımcılığını üstlendiği, Dino Omeroviç tarafından yönetilen 18 Aralık 2019 tarihinde youtube.com’da Paticadocs kanalında yayınlanan (Şekil 5.3). Seka Ortaokulu Kız Ragbi Takımının başarı hikâyesini bizzat okulun beden eğitimi öğretmeni tarafından anlatıldığı 3 dakika 25 saniyelik kısa filmde aşağıda belirtildiği üzere BEÖ spora katılmakla beraber başka şehirlerde müsabakalara gitmenin sporcularına olan olumlu etkilerinden bahsetmiştir (121, 125).

“ Otelde kaldılar, denizi gördüler, açık büfe kahvaltıyı gördüler, beraber hareket etmeyi öğrendiler, çalışmayı, dinlenmeyi, kazanmayı, kaybetmeyi, bu durumlarda nasıl davranılması gerektiğini ve spor ahlakını öğrendiler.” (BEÖ)

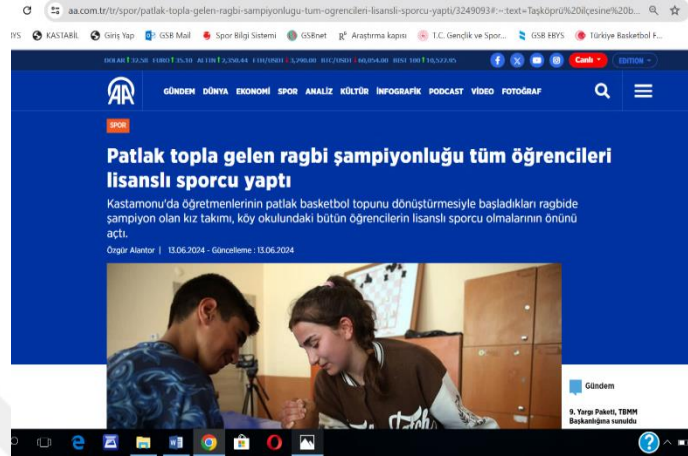

Şekil 5.3. Paticadocs’un Youtube kısa filmi ragbi (Bir Öğretmenin Hayali) (119).

Anadolu Ajansından Özgür Alantor’un aşağıda fotoğraf 8’de belirtilen 13 Haziran 2024 yılında yaptığı habere göre; 2019 yılında ki türkiye şampiyonluğundan sonra şampiyon olan kız sporcuların ragbi harici sporlarda da Seka Ortaokulu’nda nasıl örnek olduklarına dair haber yapılmıştır (Şekil 5.4).

“Kastamonu’da öğretmenlerinin patlak basketbol topunu dönüştürmesiyle başladıkları ragbide şampiyon olan kız takımı, köy okulundaki bütün öğrencilerin lisanslı sporcu olmalarının önünü açtı... O dönem kurduğumuz takım Türkiye şampiyonu oldu. Bu bize farklı kazanımlar sağladı. 2019’dan günümüze kadar birçok branşla tanıştık. Çocuklar neler yapabileceğini gördü. Bunun sayesinde

okulumuzdaki tüm öğrencilerimiz bir spor yapıyor, hepsi lisanslı. Başarının katkısıyla sporcularımız, öğrencilerimiz, ailelerimiz neler yapabileceklerini gördü."

Şekil 5.4. Anadolu Haber Ajansının haberi patlak topla gelen ragbi şampiyonluğu tüm öğrencileri lisanslı sporcu yaptı (1).

Yaşadıkları köyde birçok imkândan yoksun olarak büyüyen araştırmaya konu olan genç kadınların spora katılarak sosyal hayata dâhil olma fırsatı yakaladıkları ve böylelikle hayatlarında ihtiyaç duydukları özgüven, liderlik, yeterlilik hissi gibi güçlenme becerileri edindiklerine dair bulgulara ulaştım. Gittikleri maçlar sayesinde köylerinden ilk kez farklı bir şehre çıkan bu sporcuların yeni bir şehre giderek, o şehrin kültürünü ve tarihini tanıma fırsatı yakaladıkları, otelde kaldıkları, deniz gördükleri, dolayısıyla hayata farklı bir pencereden bakabilme imkânı buldukları bulgularına eriştim. Bu bulgularla birlikte sporcuların edindikleri bilgi, deneyim ve başarının yaşadıkları köyde ilk ve örnek olmalarına sebep olduğu ve bu durumun onlara kattığı sosyal davranış ve becerilere dair bulgulara eriştim.

4.Tema: Ragbide Erkek Egemenliğe Direnmek

Bu tema ile beş sporcunun ragbi oynarken karşılaştıkları her türlü engele, cinsiyet önyargılarına, baskılayıcı ve kısıtlayıcı her davranışa karşı yapmak istedikleri sporu yaparak ragbi de ki erkek egemenliğe direniş biçimlerini ele aldım. Temanın analizini Lim ve Dixon (96)'ın spora katılım yoluyla kadınların güçlenmesi kuramının üçüncü bileşeni olan davranışsal bileşenin altıncı önermesi bağlamında

yaptım. Davranışsal bileşen, sonuçları direkt tesir edebilme amacıyla gerçekleştirilen faaliyetleri belirtir. Örnek olarak ortaokul eğitimine yeni başlamış gencin güçlenme tavırları okulun sosyal faaliyetlerine katılarak olabilir. Davranışsal bileşen kaygıyı idare etmeye yönelen tavırları da barındırabilir. Nomololojik ağ (tablo 2.1) bize şunu gösterir yalnızca içsel niteliklere odaklanılırsa psikolojik güçlenmeye ulaşamayacaktır. Psikolojik güçlenmenin doğru ölçümü için üç unsurunda dâhil edilerek bütüncül yaklaşılması gerekmektedir (170). Kadınlar için spor yapmak bile toplumsal cinsiyet önyargılarına karşı başlı başına bir direniştir. Direniş toplumsal cinsiyet gibi kalıplaşmış güç ilişkilerine karşı durarak gerçekleştirilir. Kadınların direnişi ise karşılaştıkları tüm kısıtlayıcı ve baskılayıcı düşünce ve davranışlara karşı duruş sergileyen davranışları benimsediklerinde açığa çıkmaktadır. Kadınların bu direnişi aynı zamanda da kamusal alana dâhil olarak ve faaliyetlere katılarak da açığa çıkabilir. Kadınların spor yapması toplumsal cinsiyet önyargılarına karşı başlı başına bir direniştir. Kadınların erkek egemen sporlara katılımı halen kabul görmeyebilir çünkü kadınların erkek egemen spora katılımı onlardan beklenen cinsiyet normları ile ters düşebilir (96). Erkek egemen sporlara katılan kadınlarla yapılan çalışmalar (167, 141) kadınların onlardan beklenen cinsiyet normlarına meydan okuduklarını ve kendi arzu ve isteklerini gerçekleştirmek için çaba harcadıklarını göstermektedir. Bu kadınlar karşılaştıkları sosyal engellerle mücadele etmek zorunda kalmışlardır. Örneğin; toplum tarafından kabul gören sporun erkeklerin doğasına daha uygun olduğu, kadınlar için sadece bazı sporların uygun olduğu gibi fikirleri kabullenmeyerek meydan okumuşlardır (96). Kadınlar sadece erkek egemen sporlara katılarak spor içerisinde ki toplumsal cinsiyet önyargılarına meydan okumakla kalmazlar, kadınlar spor içerisindeki cinsiyetçi kültürünü değiştirerek de meydan okuyabilirler. Kadınlar katıldıkları spor içerisinde kendi grup kültürlerini oluşturarak sporun cinsiyetçi kültürünü değiştirebilirler. Bununla birlikte kadınların spordaki erkek egemenliğe karşı direnişi sporun dışındaki alanlara da taşınabilir. Bir kadının sporda toplumsal cinsiyet önyargılarına meydan okuması başka bir kadını etkileyerek ona ilham verebilir. Kadınların direnişi cinsiyetlerinden beklenen davranışlara, dış görünüm beklentilerine, cinsiyetçi davranışlara meydan okuyarak gerçekleşebilir. Kadınların spor yaparak direnişi özgüvenin artması, benlik duygularının gelişmesi ile artan öz yeterlilik duyguları ile gerçekleşebilir (71). Bu temanın analizini yaparken

aldığım yansıtıcı not: sporcular toplumsal cinsiyet önyargıları ile karşılaşmış, baskılayıcı ve engelleyici davranışlara maruz kalmış ama tüm bunlara boyun eğmemiş, direnmişler. Bu anlamda katılımcı sporculara yöneltilen yarı yapılandırılmış sorular neticesinde her sporcunun kadınların karşılaştıkları cinsiyetçi yaklaşımlara dair eleştirel düşünce geliştirebildiklerine dair bulgular elde edilmiştir. Sporculardan Ayşe’in bu konuda ki görüşleri; tag ragbiye başlama kararı verdikten sonra abilerinin kısıtlayıcı ve engelleyici tavırlarına karşı durarak kendisinin tag ragbi oynamak istediğini, yapabileceğine inandığını dolayısıyla abilerinin bu konuda ona karışmamaları gerektiğini ifade etmiştir. Abilerinden daha kararlı olması ve bu konuda daha baskıcı olması neticesinde tag ragbiye başladığını anlatmıştır. Bunlarla beraber Ayşe tag ragbi oynamak istediğini ailesine anlattığında babasının yapabileceğine ve başarabileceğine inanmadığını, hatta okul sporları tag ragbi türkiye şampiyonu olduklarını söylediğinde babasının ona inanmayarak madalyayı görmek istediğini ancak madalyayı gösterdiğinde inandığını ve tebrik ettiğini ifade etmiştir. Akrabalarının ise Ayşe’nin takımla beraber şehir dışına müsabakalara gitmesine kendi ifadesiyle “kız başına oraya gidip ne yapacak gibisinden, bir şey olur, kızlar ne yapacak orda, maç esnasında şort falan giymemizi günah olarak görüyorlardı o zamanlar, kızsınız siz öyle şeyler yapılır mı edilir mi gibi” şeklinde olduğunu belirtmiştir. Ayşe karşılaştığı tüm toplumsal cinsiyet önyargılarına karşı durmuş, antrenmanlara katılarak, maçlara giderek direniş sergilemiştir.

Katılımcılardan Mürvet ve Seray sporda karşılaştıkları sosyal engelleri (izin vermeme gibi) başarı elde ettikçe aştıklarını, tag ragbi oynarken kendi ifadeleri ile “bizden beklenmeyen” Türkiye Şampiyonluğunu kazanmaları neticesinde ailelerinin onların spor hayatlarına daha saygılı yaklaştıklarını, lise de ragbi oynarken milli takım seçmelerine katılmaları ve başarılarının devam etmeleri neticesinde kısıtlayıcı ya da engelleyici tavırların bırakılarak destekleyici tavra geçtiklerini ifade etmişlerdir. Mürvet ailesine tag ragbi oynamayabilmek için ailesinin önce izin vermediğini, beden eğitimi öğretmeninin telefonda ailesi ile konuşarak ailesini ikna ettiğini, Okul sporları Türkiye Şampiyonu olduktan sonra ailesi Mürvet’in lisede (normal) ragbi oynamasına ses çıkarmadıklarını ve onun (normal) ragbi oynamasına alıştıklarını belirtmiştir. Mürvet ilk karşılaştığı engelde pes etmemiş ailesini ikna

etmenin bir yolunu bularak bu engelle direnmiş ve hala ragbiye devam ederek bu direnişi sürdürmektedir.

Seray ise maçlara giderken ya da dönerken benzinlikte durulduğunda orada çalışanların bu sporu kadınlar yapabiliyor mu, kızlar siz yapabiliyor musunuz gibi önyargılı davrandıklarını veya herhangi bir yerde tag ragbi oynadığını söylediğinde siz yapabiliyor musunuz, siz mi yapacaksınız gibi insanlarca ciddiye alınmayan davranışlara maruz kaldığını ifade etmiştir. Bununla beraber Seray ortaokuldan sonra lise de normal ragbi oynamaya devam etmiştir ancak toplumsal cinsiyet önyargıları ile karşılaşmaya devam etmiştir. Buna örnek olarak normal ragbide sakatlandığında veya sakatlanmasa bile vücudunda morluklar olduğunda komşuları tarafından ragbi hiç kızlık bir spor değil, madem spor yapmayı seviyorsun daha narin bir spor oynamalısın, kızlar bu sporu yapamaz erkekler yapabilir gibi toplumsal cinsiyet önyargıları ile karşılaştığını anlatmıştır. Seray karşılaştığı bu tepkilere ragbi oynarken mutlu olduğunu, ragbi oynamayı sevdiğimi, kız ya da erkeklik bir durum olmadığını anlatarak kendi mutlu olduğu sporu yapmaya devam ederek karşılaştığı tüm sosyal engellere karşı direnmiştir.

Elif vücudu zayıf olduğu için sen mi yapıyorsun bu sporu, sana göre değil ya da hiç kızlık bir spor değil sert bir spor gibi önyargılar ile karşılaştığını, akrabalarının tag ragbi türkiye şampiyonu olana kadar onu ciddiye almadıklarını, başaramayacaklarını düşündüklerini kendi deyimiyle “yenilir gelirler” dediklerini anlatmıştır. Elif ve Zuhal lise öğrenimleri boyunca (normal) ragbi oynarken erkek sınıf arkadaşlarının sürekli olarak ragbiyi süre bakımından futbol ile kıyasladıklarını, ragbinin oyun süresi daha kısa olduğu için ciddiye alınmadıklarını belirtmişlerdir. Elif karşılaştığı toplumsal cinsiyet önyargılarını ciddiye almadığını ifade ederken Zuhal ise bu durumlarda kendisinin daha çok hırslandığını anlatmıştır. Her iki sporcu da tag ragbiden sonra (normal) ragbiye devam ederek cinsiyet önyargılarına karşı direniş sergilemişlerdir.

Erkek olmak ile ilişkilendirilen birçok kavram sporla ile ilişkilendirilmektedir. Cesaret, kuvvet, saldırganlık, akıl ve dayanıklılık gibi... Spor bu gibi düşünceleri merkez alarak örgütlenmektedir (33). Kuvvet uygulanması

gereken birçok branşın erkeklerce yapılmasının uygun olacağı kanaati daha yaygındır (104). Kadınlar spora katılarak sporun eril dünyasına karşı koyabilirler. Ancak tarihsel olarak kadınların erkek egemen sporlara katılması hoş karşılanmamaktadır (96). Ancak Dünya’da ki sol hareketler ile birlikte özellikle Avrupa’da kadınların oy kullanması ile gerçekleşen aktivizm sonucunda kadın haklarının daha çok tartışılması sporun erkek egemen kültürünün sorgulanmasına sebep olmuştur (45). Spor içerisinde ki toplumsal cinsiyet önyargılarının sorgulanması araştırmaya konu olan genç kadınların sporun eril doğasına meydan okumalarına ve kendi isteklerinin peşinden gitmelerine olanak tanığına dair bulgulara eriştim.

Araştırmamın katılımcılarından şuan genç kadınlar olmuş beş sporcunun ortaokul çağındaki bilinç ve algıları ile karşılaştıkları tüm toplumsal cinsiyet önyargılarını ve erkek egemen spor kültürünü normal karşılamadıklarını, eleştirdiklerini ve karşı durduklarına dair bulgulara eriştim. Bu beş sporcudan hiçbiri spor içerisinde ki toplumsal cinsiyet önyargılarına boyun eğmemiş, her sporcu karşılaştığı sosyal engele ragbi oynayarak meydan okumuş, karşılaştıkları cinsiyetçi önyargılara kendi güçlerince ve potansiyellerince direnmişlerdir. Bu direniş Lim&Dixon’ın Spora Katılım Yoluyla Kadınların Güçlenmesi kuramının son önermesini gerçekleştirdiklerine dair bulgular vermiştir bana.

6. TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu bölümde tartışma ve sonucu beraber ele aldım. Yansıtıcı tematik analizde Braun ve Clarke (20)'ın önerdiği üzere araştırmamın kavramsal çerçevesi olan Zimmerman (170)'ın Psikolojik Güçlenme Teorisi ve Lim ve Dixon (96)'ın kavramsal çerçevesi bağlamında ele alırken tartışma ve sonuç bölümlerinde tekrara düşmemek için tartışma ve sonuç kısmını birleştirdim. Bu bölümde ki amacım elde ettiğim bulguları tartışarak literatür ile ilişkilendirmek ve sonuç bölümünde literatüre katkı sağlayabilecek çıkarımlarda bulunmaktır. Araştırmam da katılımcılar ile yapmış olduğum yarı yapılandırılmış görüşmelerin ve dokümanların analizi sonucunda ulaştığım kazanılan beceriler, toplumsal cinsiyet önyargıları ve eleştirel bilinç, güçlenme becerileri ve ragbide erkek egemenliğe direnmek temalarını inceleyip literatür ile ilişkilendirerek tartışma ve sonuca ulaştım.

Streetman vd. (149) toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin önüne geçmek ve kadınların güçlenmesine aracılık etmek küresel bir öncelik haline dönüştüğünü belirtmiştir. Zimmerman (1995)'e göre güçlenme çok boyutlu bir kavram olmakla beraber bireysel, örgütsel ve toplumsal düzeylerde gerçekleşir. Psikolojik güçlenme de denilen bireysel güçlenme; beceri kazanımı ile teşvik edilerek motivasyona sebep olur. Günümüz de birçok kadın beceri kazanmak, özgürleşmek ve toplumsal cinsiyet önyargılarına direnmek amacıyla spora yönelmektedirler (149). Kız çocuklarının ve kadınların kendi bedenleri üzerinde kontrol sahibi olarak yaşamları üzerinde de kontrol sahibi olmaları onların toplumsal cinsiyet önyargılarından ve normlarından koruyabilir. Kendi hayatını kontrol etmek bu konuda özgür olmak her kadın için farklı bir anlama gelebilir ve bu durum psikolojik güçlenmenin farklı bileşenlerini öne çıkarabilir. Bireysel farklılıklara saygı duyan neoliberal feministler kişisel seçimlere vurgu yaparken radikal feministler ve maddeci feministler ise cinsiyet önyargılarının önüne geçmek için politikalar üretmek yerine sosyal eylemlerde bulunmayı vurgular. Güç eşitsizliklerinin eleştirel farkındalığına varmak kadınlar için güçlenmenin anahtarıdır. Çünkü eleştirel farkındalık geliştirmemiş ezilen insanlar, sistemin oluşturduğu engelleri aşabilmek için sınırlı bir algıya sahiptirler. Kız çocukları ve kadınlar spora katılımı bu eleştirel algıyı kazanabilir mi? Cevap

eğitim sistemlerinin spor programlarına uygulanmasının eleştirel farkındalığı artırabileceği yönündedir. Spor kadınların hayatlarında ihtiyaç duydukları becerilerin ve davranışların kazanılmasını sağlayabilir (96).

Bu tez çalışmasında, araştırma sürecinde genç kadın olan beş sporcunun spora katılarak güçlenme olasılığını sorguladım. Bu sorgulama esnasında ilk ulaştığım tema bu genç kadınların sporda kazandıkları beceriler oldu. Bu beceriler Zimmerman (170)'ın Psikolojik Güçlenme Teorisinin üç bileşeninden biri olan içsel bileşen ile uyum göstermektedir. İçsel bileşen, algılanan kontrol veya kişinin hayatını etkileyen kararları etkileme yeterliliğine ilişkin inançlarını ifade eder. Psikolojik güçlenme teorisinin en önemli evresi olan içsel bileşen insanların kendileri hakkında ki algılarını, bu algıları nasıl ve neden düşündüklerini belirtir. Bu evreyi gerçekleştiremeyen insanlar toplumla sağlıklı bir biçimde etkileşime giremezler (171). İçsel bileşen insanların kendilerine dair algılarını barındırır. Bu algılar insanlara hayatlarında ulaşmak istedikleri amaçlar için çaba sarf ettiren temel bir öğedir. Amaçlarına ulaşamayacaklarını düşünen insanların, amaçlarını elde edebilmek amacıyla üzerine düşen sorumluluğu yerine getirmesi pek mümkün değildir (170).

Lim ve Dixon (96)'ın Spora Katılım Yoluyla Kadınların Güçlenmesi Kuramına göre spor, spora katılan kadınlar için fiziksel, eğitsel ve sosyal tecrübeler psikolojik güçlenme teorisinin üç bileşeninden birincisi olan içsel bileşeni teşvik etme kapasitesine sahiptir. Kadınların spora katılarak kazandıkları içsel bileşene ait zihinsel beceriler öz güven, öz yeterlilik, bağımsızlık ve hayatlarına dair denetim duygusudur. Spor bu becerilerin kazanılmasını sağlayan bir alandır (173). Paul (120) Amerika Birleşik Devletlerinde farklı branşlar da ki kadıns sporcularla yaptığı çalışma; kadınların spora katılarak erkek egemen spor kültürüne direndiklerini ve böylelikle gündelik hayatlarında da kendilerini daha bağımsız hissettiklerini ve öz yeterlilik duygusu kazandıklarını göstermektedir. Synder ve Kivlin (153)'nin yaptığı Avustralya, Amerika Birleşik Devletleri ve Hindistan'da ki kadın sporcular ile sporcu olmayanları karşılaştırdıkları çalışma, kadın sporcuların sporcu olmayanlara göre daha iyi bir benlik imajına, daha iyi bir vücut imajına ve hayata karşı daha iyi bir bakış açısına sahip olduğunu göstermektedir. Neilson (111)'na göre spor insanların

hayatları ve bedenleri üzerinde kontrol duygusu sağlayan ve insanların başkalarıyla sosyal etkileşime girmesine olanak tanıyan bir alandır. Spor insanların akademik hayatlarında onlara avantaj sağlayabilir (30). Sandra vd. (136)'ne göre sporun mücadeleci ruhu kadın sporcuların sporcu olmayan kadınlara oranla daha fazla başarı odaklı, daha özgür, daha özgüveni yüksek olmalarını sağlamaktadır. Bu bağlamda başarı odaklı olma halinin sporcuların akademik hayatlarına da güçlü ve olumlu etkileri vardır. Çünkü spora katılım kız çocuklarının ve kadınların kendilerine olan öz güvenlerini ve öz yeterliklerini artırabilir. Kız çocuklarının ve kadınların bedenleri hakkında ki düşünceleri onları zihinsel ve ruhsal olarak da etkilemektedir. Spor kadınların fiziksel güç kazanmaları ile kendi hayatlarında kontrol duygusu kazanmalarını sağlarken bu durum onların spor dışında ki alanlarda güçlü hissetmelerine sebep olabilir. (30). Spora katılım kadınların bedenlerinin güçlenmesini sağlayarak özgüvenlerini ve öz saygılarını geliştirebilir (14).

Ancak sporun güçlenmeyi destekleyen özelliklerinin yanında güçlenmeyi zorlaştıran özellikleri de vardır (96). Carpenter ve Acosta (30)'e göre spor; toplumla olan ilişkisi bağlamında düşünüldüğünde erkekler tarafından oluşturulan kalıplaşmış eril algı ile şekillenmiş bir sosyal kurumdur. Dolayısıyla kadınlar bu kuruma katılmak için yetersiz olarak kabul edildiklerinden sporda kadın istenmeyen konumuna düşmüştür. Ancak bugün bu algı çoğunlukla kırılmak üzeredir. Fakat kadınların dâhil olduğu spor dünyası erkeklerin spor dünyasıdır. Bu dünyada kadınlar erkek antrenörlerin antrenman yaptırdığı, erkeklerin yönettiği tesislerde antrenman yaparken, bu esnada kalıplaşmış erkek değerlerinden oluşan normları ve kuralları öğrenir.

Bourdieu (14)'ya göre spor içerisinde kadınlarla beraber ötekileştirilmiş tüm grupları etkileyebilecek kökleşmiş eşitsizlikler vardır. Koç Üniversitesi Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Çalışmaları Araştırma ve Uygulama Merkezince desteklenen Üç Kuşak Kadının (Kızlar, Anneler ve Anneanneler) Spor ve Fiziksel Aktivite Deneyimlerinin Sosyo-Ekolojik Model Çerçevesinde Feminist Kültürel Çalışmalar Yaklaşımıyla İncelenen proje çalışması 2013-2014 yılları arasında Koca C. tarafından yürütülmüştür. Bu çalışmada Türkiye'nin 6 farklı ilinde toplam 144 kadın ile derinlemesine bireysel görüşmeler ile veri toplanmıştır. Araştırma aynı aileden üç

kuşak kadın üzerine odaklanmıştır. Veri analizi sonucunda üç kuşak kadının spor tecrübelerinde farklı sosyoekolojik etkenlerin etkili olduğu görülmüştür. Bu proje; cinsiyetçi önyargıların kadınların kamusal alana nasıl dahil olacağını ve hangi sporu yapacağını belirlediği için spor ve fiziksel aktivitenin kuşaklar arasında değişkenlik gösterdiği sonucuna ulaşmıştır (182). Rochelle vd. (131)'nin Avustralya'da gerçekleştirdiği çalışmada 5-29 yaş arasında ki kız çocukları, kadınlar ve erkeklerin, üçü erkek egemen, biri kadın egemen ve biri cinsiyet ayrımı gözetmeyen toplumda beş branşta topluluk sporlarına katılımları 3 yıl boyunca gözlemlenerek incelenmiştir. Çalışma özellikle kız çocuklarının ve kadınların eril sporlara katılımına odaklanmıştır. 5-14 yaşlarında spora katılımın en yüksek yaş aralığı olduğu, ancak bu yaşlardan sonra özellikle karşılaşılan cinsiyet sorunlarının gündeme gelmesiyle spora katılım azalmıştır.

Goellner (163)'in araştırmasına göre modern toplumlarda dahi spor tarihsel olarak erkeklere özgü bir alan olarak inşa edilmesi ve algılanması daha sık tartışılmaktadır. Bazı kadın sporcuların sporla erkekleştiği ve bu nedenle kadınların spordan uzak durması gerektiğine dair inanç, onların sportif yeteneklerini değilde estetiksel özelliklerini öne çıkarmak bu alanda ki toplumsal cinsiyet önyargılarını pekiştirmektedir. Wangari vd. (173) Kenya'da yapılan bir çalışmada futbol oynayan kadın sporcuların çeşitli sosyal engellerle karşılaştıklarını göstermektedir. Çalışma Kenya'da ki kadın futbol liginde oynayan kadın sporcuların futbol oynadıkları için toplumsal cinsiyet önyargıları ile karşılaştıklarını bununla beraber, tesis ve imkânlarla erkeklere oranla sınırlı ulaşımalarının olduğunu göstermektedir. Kumari (92)'nin kız çocuklarının ve kadınların spora katılımında karşılaştıkları sosyal engelleri araştırdığı çalışmasında, spor dünyasında ki erkek egemen mirasın hala devam ettiğini, kız çocuklarının ve kadınların sporda karşılaştıkları engellerin çoğunlukla cinsiyet normlarından kaynaklandığını, kadının sporda ki konumunun geleneksel toplum yapısında ki kadın algısından tam olarak kurtulamadığını bu algı ile sosyal engellerin oluşturulduğunu belirtmiştir.

Özellikle kadınlığın antitezi kabul edilen ragbi gibi bir temas sporuna kadınların katılımları ve bu alanda ki toplumsal cinsiyet sorunları hala tartışma konusudur. Brezilya'da ragbi sporcu ile gerçekleştirilen bir araştırma ragbiye dair

toplumsal cinsiyet önyargılarını açığa çıkartmaktadır. Araştırmaya katılan sporcular ragbinin erkek sporu olduğu, kadınların yapmaması gerektiği, kadınların bu sporu yapmaları durumunda vücutlarının çirkin ve kaba olacağına dair yorumlarla mücadele etmek zorunda kaldıklarını belirtmişlerdir (58). Bir başka örnek ise Brezilya Kadın Milli Takımı ile yapılan çalışma da kadın sporcuların üst düzey sporcu olsalar dahi kendilerinin beceri ve yeteneklerinden şüphe duymasalar bile erkek sporculara kendilerini ispat etme mecburiyeti hissettiklerini göstermiştir (113). Bir diğer çalışmada ise Competitive Üniversitesi'nde kadın ragbi takımında ki 50 kadın sporcu ve 2 erkek antrenör ile yapılan araştırmada kadın sporcuların geleneksel kadınlık normlarına ragbi ile meydan okuduklarını ancak sık sık toplumsal cinsiyet kalıpları ile ötekileştirildiklerini göstermiştir (50).

Joncheray ve Tlili (78) kadın ragbisinde ki sosyal engelleri araştırdıkları çalışmalarında kadın sporcuların ragbiye başlarken sakatlanmaktan korktuklarını ve çoğunlukla da bu sporcuların sakatlandıklarını, resmi alanlarda veya özel hayatlarında çoğunlukla olumsuz tepkilerle karşılaştıklarını bunun neticesinde de ötekileştirildiklerini belirtmişlerdir. Ragbi sporcusu kadınlar; ragbinin erkekler tarafından icra edilmesinin daha uygun olduğu, şiddet barındırdığı ve kadınlar için uygunsuz olduğu, ragbi yapan kadınların lezbiyen veya erkekleşmiş olarak görülmeleri gibi olumsuz önyargılar ile sık sık karşı karşıya kalmışlardır. Howe (31)'ın Güney Galler'de ragbi sporcusu kadınlarla yapmış olduğu çalışma; kadın ragbi sporcularının yüksek temas içeren ragbi de sakatlanma korkusu yaşadıklarını ayrıca kadın sporculara gösterilen tutumların tutarsızlığından bahsetmektedir, bir yandan ragbinin agresifliği nedeniyle erkeksi olduğu varsayımında bulunularak kadın sporcuların kadınlıkları sorgulanırken bir yandan da bedensel olarak erkekler kadar güçlü olmadıkları için kadın sporcular yetersiz görülmektedir.

Kadınların ragbiye katılımını engelleyen faktörler bedensel olmaktan ziyade kadınların dışında oluşan sosyal engellerden oluşmaktadır. Bu sosyal engellere ve toplumsal cinsiyet önyargılarına Lim ve Dixon (96)'ın teorisine göre kadınların tepkileri değişkenlik gösterebilir. Kadın sporcular bu normlara karşı eleştirel düşünce geliştirerek direnebilir veya bu normlara uyum sağlayabilir. Bu bağlamda, sporda toplumsal cinsiyet önyargılarına karşı eleştirel bilinç geliştirilmesine dair literatürde

sınırlı sayıda araştırma bulabildim. Bu araştırmalara aşağıda yer verilmiştir. Kwauk (93), spora katılım ile kadınların güçlenmesini irdeleyen çalışmasında, Pasifik Adaları'ndan Sahra Altı Afrika'ya kadar on adet gelişim için spor programlarını incelemiştir. Bu programlar toplumlara dezavantaj sağlayan eşitsiz koşulları değiştirmeyi amaçlayan programlardır. Programların amacı spora katılım ile sosyal değişimin sağlanmasıdır. Bu bağlamda sporun yeterli koşulları sunacağı fikrine odaklanan çalışma kadınların spora katılarak güç ilişkilerine, hegomanik normlara dair eleştirel düşünce geliştirebilecekleri neticesine ulaşmıştır. Kadınlar bu eleştirel düşünceyi sporun hâkim kültürünü anlayıp buna dair yaşamlarında ihtiyaç duydukları becerileri sporla geliştirerek hegomonik yapılara karşı bireysel anlam oluşturarak gerçekleştirirler. Çünkü kadınların yaşamlarında ihtiyaç duydukları becerilerin gelişimi onların erkek egemen spor kültürüne farkındalıklarını sağlar. Bu farkındalık direnişi mümkün kılan eleştirel düşünme ve eylem sürecidir. Bu süreç sporda ki toplumsal cinsiyet önyargılarını değiştirip dönüştürebilir.

Brace ve Grovan (22)'in elit kadın halter sporcuları ile yaptığı çalışmada bu sporcuların erkek egemen bir spor olan haltere katılarak karşılaştıkları cinsiyetçi önyargılara eleştirel düşünce geliştirdiklerini bu durumun güçlenmelerinde aracı olduklarını belirtmiştir. Mayoh vd. (101) göre sporun doğasından kaynaklı sporun rekabetçi ve mücadeleci ruhu, kadınların toplumsal cinsiyet önyargılarına, sosyal engellere, baskıcı ve kısıtlayıcı normlara karşı durmasını sağlayacak eleştirel düşünceyi geliştirerek güçlenmelerini kolaylaştırmaktadır. Sisjord ve Kristiansen (141) elit güreş sporcusu olan kadınlarla yaptığı araştırmaya göre spor dünyasının en erkeksi sporları arasında yer alan güreş sporuna kadınların üst düzey katılımı ile gelenekselleşmiş cinsiyet normlarına hem eleştirel farkındalık geliştirmiş hem de karşılaştıkları cinsiyet normlarına meydan okumuşturlar. Streetman vd. (149)'ne göre öz yeterliliği olan kadınların karşılaştıkları sosyal engellere karşı durabildiklerini, kendilerinden beklenen toplumsal standartlara uymak yerine sadece kendi istediği ve yapabileceğine inandığı için spora devam ettiklerini göstermektedir. Öz yeterlilik, insanların belli davranışları gerçekleştirme ve yürütme becerisine olan inancıdır. Aynı zaman da güçlenme teorisinin de temel yapılarından biridir (149). Blinde (9)'ta göre kadınların ragbiye katılarak spor içinde ki ve spor dışında ki cinsiyet

önyargılarına dair geliştirdikleri eleştirel farkındalık bilinçli olarak ulaştıkları bir farkındalık değildir, yaşadıkları deneyimlerin doğal bir sonucu olmuştur.

Bradshaw (15)'a göre spor kadınlara yetkin ve nitelikli olma hissini tecrübe imkânı tanır. Bu durum kadınlara cinsiyet normlarından uzaklaşma ve bunlar üzerinde düşünme imkânı sunar. Böylelikle spora katılım kadınlar eleştirel düşüncenin gelişimine olanak tanır. Güçlenme açısından spor; kadınlara kendilerini yeterli ve tam hissettirebilir, böylelikle spor kadınlara gelenekselleşmiş normlardan uzaklaşmanın alternatiflerini sunabilir ve kadınların kadın bedenlerine dair normları tekrar düşünmelerine sebep olabilir. Spor, hayatlarında baskılanmış, toplumsal cinsiyet önyargılarına maruz kalmış kimi kadınlar için bağımsızlaşmanın ve güçlenmenin bir aracı olabilir. Örneğin bir kadın kendi isteğiyle hayata dair düşünce alanını genişletmek amacıyla futbola katılmayı seçerse, spora katılımı arttıkça sporu sadece bedenini güçlendirme alanı değil sporu psikolojik olarak dinginleştiği ve mutlu olduğu bir alan olarak görebilir. Böyle bir durumda spor bu kadın için psikolojik güçlenmesini sağlayabilir. Fakat bu durumun devamlılığı kadınların hayatlarındaki eş, anne, baba gibi insanlardan alabileceği yardım gibi etkenlere bağlıdır.

Khan ve Fatima (86)'nın kadınların spora katılımı ile güçlenmelerine yönelik farklı branşlarda ki 31 sporcu ile yaptıkları çalışmada spora katılımın kadınların vücutlarını güçlendirerek, özgüvenlerini, öz yeterliliklerini, akademik başarıyı da arttırarak güçlenme becerileri kazandırdığı yönündedir. Mugari ve Masocha (100)'ya göre kadınların spora katılımı toplumu olumlu yönde değiştirebilir. Bu değişim spora katılan kadınların spor içerisinde edindikleri sosyal sorumluluk, özgüven, liderlik, sorumluluk alma gibi beceriler ve kadınların güçlenmeleri ile olabilir. Gill vd. (60)'ne göre özellikle gençlik çağlarında spora katılmak fiziksel ve zihinsel beceri kazanımlarını sağlayarak motive olma, yeni şeyler öğrenme, kendini geliştirme imkânı sunmaktadır. Zambia'da 9 öğretmen ve 30 kız öğrencinin beden eğitimi dersi deneyimlerini araştırmayı amaçlayan çalışmada, beden eğitimi derslerinin kız çocuklarının sosyalizasyonuna katkı sağladığı, yaşlıları veya öğretmenleri ile konuşma yetilerinin arttığı, eğitim hayatlarındaki başarının arttığı, kendilerine güven konusunda ilerleme kaydettikleri gibi neticelere ulaşılmıştır (106).

Kocatürk (91)'ün Türkiye'deki kadın ragbi sporcularının ve antrenörlerinin ragbi amaç ve deneyimlerini incelediği çalışmasında; sporcuların ve antrenörlerin ragbiye katılım sağlama nedenlerini ve spora özgü özgüven, karakter gelişimi ve antrenörler tarafından kullanılan öğretim yöntemleri ilgili deneyimleri ve ragbiye katılımları sırasında ne gibi sorunlarla karşılaştıklarını sorguladığı çalışmasında ragbi sporuna katılmanın kadın sporcuların özgüvenlerini ve yeterlik algılarını artırdığı sonucuna ulaşmıştır.

Jeanine (76)'nin 14 kadın ragbi sporcusuyla yaptığı araştırma; kadın ragbi sporcularının ragbi deneyimlerini ve onların bu deneyimlere yükledikleri anlamı sorgulamıştır. Ve bu kadınların ragbi oynayarak öz yeterlilik, karar verme, sorun çözme gibi güçlenme becerileri kazandıklarını böylelikle bu güçlenen kadınların ragbi ve sporu da değiştirdikleri sonucuna ulaşmıştır. Armstrong ve Hutchison (2)'in ragbi sporcusu kadınlarla Yeni Zelanda'da yaptıkları çalışmada; sporun kadınların güçlenmelerine olanak sağlayabilme ihtimalinin altını çizirken, eş zamanlı olarak kökleşmiş kadına karşı nefret algısının ve cinsiyetçi yaklaşımları kadının güçlenmesini önleme çabalarının da süre geldiği neticelerine varmıştır. 31 adet üst düzey kadın sporcuyla yapılan bir araştırma sporun bedensel güçlenmenin yanında, sportif başarı ile eğitim hayatında başarı, yetkinlik, öncülük etme, karşılaşılan sorunlarla baş etme, kendine güveni artışı gibi sonuçlara varılmıştır. Araştırmanın neticesinde araştırmacı sporun kadınların güçlenmesine olanak sağladığı sonucuna varmıştır.

Kadınlar spora katılımı yaşamlarında ihtiyaç duydukları güçlenme becerilerini geliştirerek hegomonik yapılara karşı bireysel anlam oluşturarak gerçekleştirirler. Çünkü kadınların yaşamlarında ihtiyaç duydukları becerilerin gelişimi onların erkek egemen spor kültürüne farkındalıklarını sağlar. Bu farkındalık direnişi mümkün kılar (93). Kwauk (93), spora katılım ile kadınların güçlenmesini irdeleyen çalışmasında, Pasifik Adaları'ndan Sahra Altı Afrika'ya kadar on adet gelişim için spor programlarını incelemiştir. Bu programlar toplumlara dezavantaj sağlayan eşitsiz koşulları değiştirmeyi amaçlayan programlardır. Programların amacı spora katılımı sosyal değişimin sağlanmasıdır. Bu bağlamda sporun yeterli koşulları sunacağı fikrine odaklanan çalışma kadınların spora katılarak güç ilişkilerine,

hegomanik normlara dair eleştirel düşünce geliştirebilecekleri neticesine ulaşmıştır. Halbert (66), Wheatley (176), Cohen (39)'e göre kadınların spora katılımı sporu; toplumsal cinsiyet normlarına, sporun hegomonik kültürüne meydan okuduğu ve tüm bunlara direndiği ve mücadele ettiği bir alan haline getirebilir. Bu mücadele ve direniş sporun cinsiyetçi kültüründe ki normları baltalayarak, eril gücün kanıksadığı cinsiyet düzenine meydan okuma ile gerçekleşir (74). Kadın ragbi sporcuları ile yapılan çalışmalar bu görüşü desteklemektedir. Örneğin; Wheatley (176)'ın kadın ragbi sporcuları ile yaptığı çalışma kadınların ragbi oynayarak hegomonik normlara direniş sergilemelerinin onların hayatları ve bedenleri üzerinde güç kazanabilecekleri bununla beraber hayatlarında ihtiyaçları olan kontrol duygusunu kazanabilecekleri sonucuna ulaşmıştır. Castelnovo ve Guthrie (31)'ne göre spor kadınların kültürel ideolojilerle biçimlenmiş bir alandır.

Kadınların spora katılımı özellikle temas içeren ragbi gibi sporlara katılımı bu kültürel ideolojilere meydan okuyarak onlarla mücadele etmektir. Kadınların ragbi oynayarak erkek hegemonyasına direniş göstermesi sporda doğrudan bir değişime sebep olabilir. Çünkü spor kadınlar için hem bir direniş alanı hemde toplumsalın yeniden üretildiği bir yerdir. Üstelik kadınların ragbi oynaması çoğu zaman bu ikisini aynı anda gerçekleştirir. Carle ve Nauright (28)'in Avustralyalı elit ragbi kadın sporcuları ile yaptığı çalışma neticesinde; ragbinin bir erkek sporu olduğuna dair genel inancın hala sürdürüldüğü, bu inançla şekillenen ragbi kültürünün kadını ötekileştirerek meşrulaştığı, kadın sporcuların aile üyelerinin cinsiyetçi önyargılara, kısıtlayıcı tavırlara ve sosyal engellere maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. Ancak kadın ragbi sporcularının karşılaştıkları tüm olumsuzluklara rağmen ragbinin onlar için anlamının ve hissettirdiği olumlu şeylerin daha güçlü olduğunu, ragbide ki birlik duygusunun ve sosyal etkileşimin önemli olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Bununla beraber bu sporcular bir erkek oyunu olarak tanımlanan ragbiyi oynamasının modern spor kültürünü çevreleyen hegomonik yapıya meydan okumak olduğunu ileri sürmüşlerdir. Hudson (74) ragbi sporcusu kadınların ragbi oynayarak normatif kadınlık kavramına nasıl meydan okuduklarını araştırarak çalışmasını bir İngiliz Üniversitesinde kadın ragbi sporcuları ile katılımcı gözlem yöntemiyle yapmıştır. Araştırmasına katılan sporcular erkekliğin yüce olduğu, kadınlığın zayıf, pasif,

erkeklikten aşağı olduğu ve tüm kadınların kadınsı olduğu idealine karşı çıkmış, ragbi oynayan kadınların güçlü, aktif ve yırtıcı olduklarını belirtmişleridir.

Sonuç olarak sosyoekonomik olarak dezavantajlı bir konumda olan köylerde (165) doğup büyümüş araştırmama konu olan sporcular ve diğer katılımcılar ile yaptığım görüşmeler ve çevrimiçi doküman analizleri sonucunda edindiğim tüm bulgular yukarıda ki bulgular ile benzerlik göstermektedir. Bu bağlamda sporcuların tag ragbi oynayarak edindikleri mücadele etme ruhunun güçlenmelerinde rol oynadığı sonucuna ulaştım. Ayrıca tag ragbinin doğasında yer alan mücadele ruhu ile başarı hırslarının doğru orantılı olduğu, Okul Sporları Tag Ragbi Türkiye Şampiyonu olmanın başarma hırslarını ve kendilerine olan inançlarını arttırdığını, bu durumun akademik başarıyı beraberinde getirdiği neticesine ulaştım. Köylerinde ve çevrelerinde ilk olmanın haklı gururunu yaşayan sporcuların köylerdeki kısıtlı imkânlarla büyüdükleri göz önüne alındığında, ulaştıkları başarının ne kadar kıymetli olduğu anlaşılabacaktır. Büyüdükleri çevre ve koşullar gereği spor ile tanışmasalar erken yaşta evlendikleri bir hayat hikâyelerinin olması mümkün gözükmemektedir.

Spor, bu sporculara sadece özgüven ve öz yeterlilik gibi beceriler kazandırmakla kalmamış, aynı zamanda farklı şehirler, insanlar ve kültürlerle tanışarak ufuklarını genişletmelerine de yardımcı olmuştur. Bu olumlu deneyimlerin yanında araştırmama konu olan sporcuların gerek ortaokulda tag ragbi oynadıkları dönemde gerek lisede ragbi oynadıkları süreçte toplumsal cinsiyet önyargılarına ailede, okulda, köyde maruz kaldıkları sonucuna ulaştım. İlk kez tag ragbi oynayacakları sırada annelerin daha yapıcı ve destekçi oldukları ancak babaların ve abilerin daha kısıtlayıcı oldukları neticesine ulaştım. Bunla beraber tag ragbiden sonra ragbiye devam eden sporcuların, spor hayatlarında başarılı olmalarının onlara ailelerinin desteğini kazandırdığı sonucuna eriştim. Araştırmama katılan her sporcu sosyal engeller, kısıtlayıcı davranışlar ve toplumsal cinsiyet ön yargıları ile karşılaşmıştır. Ancak sporcular karşılaştıkları toplumsal cinsiyet önyargıları neticesinde kendi isteklerinden ve hayallerinden vazgeçmemişlerdir. Bu vazgeçmeme hali onları yaşadıkları deneyimlere dair düşünmeye sevk etmiş, böylelikle eleştirel farkındalık ile eleştirel bilinç geliştirmişlerdir.

Çünkü bu sporcular yaşadıkları olumsuz deneyimleri spor içerisinde edindikleri özgüven gibi zihinsel ve güçlenme becerileri ile sorgulama yolunu seçmişlerdir. Bu sorgulama süreci sporcuların tüm cinsiyetçi önyargılara, baskılayıcı ve kısıtlayıcı tutum ve davranışlara meydan okumalarını mümkün kılmıştır. Sporcuların ortaokul döneminde yaşadıkları eleştirel bilinç ve direniş, lise çağında da aynı farkındalıkla devam etmiş ve cinsiyetçi önyargılara karşı mücadele etmeye devam etmişlerdir. Bu durum tablo 2.2’de yer alan Spora Katılım Ve Psikolojik Güçlenme Önergelerinden etkileşimsel bileşende yer alan “planlama ve uygulama” ile davranışsal bileşende yer alan “kadın sorunlarıyla ilgili eyleme geçme” önermeleri haricinde ki tüm önermelerin bu sporcular için geçerli olduğu ve sporcuların psikolojik güçlenmeyi içselleştirdikleri sonucunu vermektedir.

Lim ve Dixon (96)’ın’ teorisine göre “planlama ve uygulama” önermesi sporun kadınların güçlenmeleri için organize edilirken planlama aşamasında ve planların uygulanması aşamasında yer almaları gerektiğini öne sürmektedir. Bu bağlamda sporcuların tag ragbi oynadıkları dönemde yaşlarının küçük olması ve bununla beraber ortaokul çağında sahip oldukları bilgi ve deneyim bu önermenin gerçekleşmesine olanak tanımamıştır. Aynı durumun davranışsal bileşenin son önermesi olan “kadın sorunlarıyla ilgili eyleme geçme” önermesi için de geçerli olduğunu düşünmekteyim. Bu önerme bağlamında da çalışmada konu olan sporcuların yaşlarının ve konumlarının onların kadın sorunlarıyla ilgili eyleme geçebilecek idrak ve donanımdan yoksun bıraktığını düşünüyorum.

Elde ettiğim tüm bulgular ışığında ortaokulda okurken Seka Ortaokulu Tag Ragbi Kız Takımında yer almış beş sporcunun beşinde Lim ve Dixon (96)’ın Kadınların Spora Katılımı ile Psikolojik Güçlenme kuramını gerçekleştirerek psikolojik güçlenme yaşadıkları sonucuna ulaştım.

Öneriler

- Ülkemizde güçlenme kuramına dair birçok çalışma olsa da Zimmerman’ın (170) Psikolojik Güçlenme sürecini spora uyarlayan Lim ve Dixon (96)’ın spora katılım yoluyla kadınların güçlenmesi kuramına ilişkin daha fazla çalışma

yapılmasının psikolojik güçlenmenin önünde ki sosyal engellere dair bir farkındalık sağlayabileceğini düşünüyorum.

- Lim ve Dixon (96)'ın önermelerinden cinsiyet önyargılarına karşı bilinçlenme ve eleştirel farkındalık önermelerinin daha fazla araştırılarak bu önermelerin bileşenlerinin değerlendirilmesinin kadınların toplumsal cinsiyet önyargılarına meydan okumalarını teşvik edebileceğini düşünüyorum.

- Lim ve Dixon (96)'ın teorisi bağlamında kız çocukları ve kadınlara yönelik projeler oluşturulması özellikle sosyoekonomik açıdan dezavantajlı konumda olan kız çocukları ve kadınların güçlenme süreçlerinde iyileştirmeler sağlayabilir.

- Buna ek olarak Lim ve Dixon (96)'ın teorisi bağlamında yapılacak gelecekteki çalışmaların yetişkin kadın sporcularla yapılmasının güçlenmenin yollarını açığa çıkartabileceğini ve bu durumun daha çok veri sunacağını düşünüyorum.

- Ayrıca gelecekte Lim ve Dixon (96)'ın kuramına dayanan daha çok çalışma yapılmasının kadınların spora katılımının olumlu etkilerini artırabileceğini böylelikle spor sırasında güçlenmenin hangi bağlamsal ve bireysel bağıntılarla geliştiğini, bu gelişimin güçlenme süreç ve sonuçlarına etkilerini, böylelikle sporun kadınların güçlenmelerine olumlu katkılarını ortaya çıkartabileceğini düşünüyorum.

8. KAYNAKÇA

1. Anadolu Haber Ajansı. [İnternet]. 2024 [Erişim Tarihi: 13 Haziran 2024]. Erişim adresi: <http://www.aa.com.tr/tr/spor/patlak-topla-gelen-ragbi-sampiyonlugu-tum-ogrencileri-lisansli-sporcu-yapti/3249093>
2. Andrews DL, Carrington BA. Companion to sport. John Wiley & Sons, 2013.
3. Armstrong L, Hutchison A. Participation in sport, empowerment, and safety from violence: Critiquing the connections through women's experiences in Aotearoa/New Zealand. Violence against women. 2022;28(3-4):801-822.
4. Arribas, C. Why is it banned for female athletes to get pregnant in Spain? El pais. [İnternet]. 2024 [Erişim Tarihi: 15.03.2024]. Erişim adresi: <https://english.elpais.com/elpais/2017/03/27/inenglish/1490613973>
5. Baciú C, Baciú A. Quality of life and students' socialization through sport. Procedia-Social and Behavioral Sciences. 2015; 209: 78-83.
6. Baumann E. A scrum of their own: Why women play rugby, and how team culture affects player participation with the American university women's rugby football club. Washington DC: USA; 2013.
7. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı İnsani Gelişme Raporu [İnternet]. 2023 [Erişim Tarihi: 12 Mart 2024]. Erişim adresi: <https://www.undp.org/tr/turkiye/publications/human-development-report-2023>
8. Nauright J, Black DR. Sport at the center of power: rugby in South Africa during apartheid. 1998.
9. Blackstone A. Gender Roles and Society. [İnternet]. 2024 [Erişim Tarihi: 02 Nisan 2024]. Erişim adresi: https://digitalcommons.library.umaine.edu/soc_facpub
10. Blinde EM, Taub DE, Han L. Sport participation and women's personal empowerment: Experiences of the college athlete. Journal of Sport and Social Issues. 1993;17(1):47-60.
11. Blumer H. Symbolic interactionism: Perspective and method. Univ of California Press; 1986.
12. Birrell SJ. Discourses on the gender/sport relationship: From women in sport to gender relations. Exercise and sport sciences reviews. 1988;16(1):459-502.
13. Birleşmiş Milletler (BM). Kadınların Güçlendirilmesi. [İnternet]. 2002 [Erişim Tarihi: 05 Ocak 2024]. Erişim adresi: <https://www.un.org/womenwatch/daw/csw/csw46/conclusionsII.pdf>
14. Birleşmiş Milletler (BM). Kadının Statüsü Komisyonu. [İnternet]. 2024 [Erişim Tarihi: 27 Şubat 2024]. Erişim adresi: <https://turkiye.un.org/tr/2630-90-guterres>
15. Bourdieu P. O poder simbólico. Rio de Janeiro: Bertrand Brasil, 1998. _ A dominação masculina. 2ª ed. Rio de Janeiro: Bertrand Brasil; 2002.
16. Bradshaw A. Empowerment and sport feminism: A critical analysis. International sports studies. 2002;24(1):5-31.

17. Braun V, Clarke V. Psikolojide tematik analiz kullanımı. Psikolojide nitel araştırma. 2006;3(2):77-101.
18. Braun V, Clarke V. Reflecting on reflexive thematic analysis. Qualitative research in sport, exercise and health. 2019;11(4):589-597.
19. Braun V, Clarke V. One size fits all? What counts as quality practice in (reflexive) thematic analysis?. Qualitative research in psychology. 2021;18(3):328-352.
20. Braun V, Clarke V. Can I use TA? Should I use TA? Should I not use TA? Comparing reflexive thematic analysis and other pattern-based qualitative analytic approaches. Counselling and psychotherapy research. 2021;21(1):37-47.
21. Braun V, Clarke V. Thematic analysis: A practical guide. SAGE moradi H, vaezi A. lessons learned from Korea: COVID-19 pandemic. 2021;41:873-4.
22. Braun V, Clarke V. One size fits all? What counts as quality practice in (reflexive) thematic analysis?. Qualitative research in psychology. 2021;18(3):328-352.
23. Brace-Govan J. Weighty matters: Control of women's access to physical strength. The Sociological Review. 2004;52(4):503-531.
24. Broad KL. The gendered unapologetic: Queer resistance in women's sport. Sociology of sport journal, 2001;18(2):181-204.
25. Butler J. Trouble dans le genre: le féminisme et la subversion de l'identité, traduit de l'anglais par Cynthia Kraus. Paris France: La Découverte, 2006.
26. Bureau T. Iranian women and sport: every obstacle an opportunity. [Internet]. 2015 [Erişim Tarihi: 03 Ekim 2023]. Erişim adresi: <https://www.theguardian.com/world/iran-blog/2015/apr/19/iran-women-sports-stadium-competitive-obstacles>.
27. Burke PJ, Tully JC. The measurement of role identity. Social forces. 1977;55(4):881-897.
28. Burroughs A, Nauright J. Women's sports and embodiment in Australia and New Zealand. Routledge; 2013. In Sport in Australasian Society; pp. 188-205.
29. Carle A, Nauright J. A man's game? Women playing rugby union in Australia. Football Studies. 1999;2(1):55-73.
30. Carr ES. Rethinking empowerment theory using a feminist lens: The importance of process. Affilia. 2003;18(1):8-20.
31. Carpenter LJ, Acosta RV. Back to the future: Reform with a woman's voice. Academe: bulletin of the AAUP. 1991;77(1):23-27.
32. Castelnovo S, Guthrie S. Elite women bodybuilders: Models of resistance or compliance?. Play and Culture; 1992.
33. Chalip L. Toward a distinctive sport management discipline. Journal of sport management. 2006;20(1):1-21.

34. Chase LF. (Un) Disciplined bodies: A Foucauldian analysis of women's rugby. *Sociology of sport journal*. 2006;23(3):229-247.
35. Clark G, Wright J. Sport, the media and the construction of compulsory heterosexuality: A case study of women's rugby union. *International review for the sociology of sport*. 1999;34(3):227-243.
36. Crabtree BF, Miller WL. *Doing qualitative research*. Sage publications; 2023.
37. Creswell WJ. Nitel araştırma yöntemleri beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni. *Siyasal Kitabevi*; 2016.
38. Coakley JJ. *Sport in society: issues and controversies*. St.Louis: Mosby; 1994.
39. Corazza M, Dyer JC. A new model for inclusive sports? An evaluation of participants' experiences of mixed ability rugby. *Social Inclusion*. 2017;5(2):130-140.
40. Cohen GL. *Women in sport: issues and controversies*. Sage Publications; 1993.
41. Connell RW. *Gender and power* Stanford. CA: Stanford Univesity; 1987.
42. Coleman L, Cox L, Roker D. Girls and young women's participation in physical activity: psychological and social influences. *Health education research*. 2008;23(4):633-647.
43. Crosset T. Male athletes' violence against women: A critical assessment of the athletic affiliation, violence against women debate. *Quest*. 1999;51(3):244-257.
44. Danylchuk KE, MacLean J. Intercollegiate athletics in Canadian universities: Perspectives on the future. *Journal of Sport Management*. 2001;15(4):364-379.
45. Dawson V. *Women and rugby league: gender, class and community in the North of England, 1880-1970* [Doctoral dissertation]. De Montfort University; 2017.
46. Demren Ç. Erkeklik, ataerkillik ve iktidar ilişkileri. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları; 2003. Toplumsal cinsiyet, sağlık ve kadın; s.33-44.
47. Dunning E. Sport as a male preserve: Notes on the social sources of masculine identity and its transformations. *Theory, culture & society*. 1986;3(1):79-90.
48. Edwards MB. The role of sport in community capacity building: An examination of sport for development research and practice. *Sport management review*. 2015;18(1):6-19.
49. Elkins H. Time for a Change: Women's Athletics and the Women's Movement. *Frontiers: A Journal of Women Studies*. 1978;22-25.
50. Ezzell MB. "Barbie Dolls" on the pitch: Identity work, defensive othering, and inequality in women's rugby. *Social problems*. 2009;56(1):111-131.
51. Evans S. Iran stadium campaigner says women attending match will 'break a taboo' [Internet]. 2019 [Erişim Tarihi: 17 Mayıs 2024]. Erişim adresi: <https://www.reuters.com/article/us-iran-soccer-women-exclusive/exclusive-iran-stadium-campaigner-says-women-attending-match-will-break-a-taboo-idUSKBN1WO1JD/>

52. Falconer Z. Rugby–a thug’s game played by gentlemen [internet]. 2023 [Erişim Tarihi: 13 Mart 2023]. Erişim adresi: <https://thepperfectgentleman.tv/rugby-a-thugs-game-played-by-gentlemen/>
53. Fallon MA, Jome LM. An exploration of gender-role expectations and conflict among women rugby players. *Psychology of Women Quarterly*. 2007;31(3): 311-321.
54. Fernandez-Lasa U, Usabiaga Arruabarrena O, Soler Prat S. Juggling on the court: exploring female Basque pelota players’ experiences and empowerment strategies. *Journal of Gender Studies*. 2020;29(5):496-507.
55. Frey JH, Eitzen DS. Sport and society. *Annual review of sociology*. 1991;17(1):503-522.
56. Gençlik Spor Bakanlığı Okul Sporları [İnternet]. 2023 [Erişim Tarihi: 28 Eylül 2023]. Erişim adresi: <https://spor.gsb.gov.tr/okulportal/SpordaliListesi.aspx?btid=12>
57. Gençlik ve Spor Bakanlığı Spor Bilgi Sistemi Raporlama Sayfası [İnternet]. 2023 [Erişim Tarihi: 07 Ekim 2023]. Erişim adresi: spor.gsb.gov.tr/Modules/SicilLisans/Raporlama/RaporGoruntule.aspx
58. Giovanna MXD. De in-goal a in-goal: a trajetória de mulheres no Rugby no Brasil. [Doctoral dissertation]. Maringá: Universidade Estadual de Maringá; 2018.
59. Giddens A. *Sosyoloji*. İstanbul: Kırmızı Yayınları; 2008.
60. Gill DL, Gross JB, Huddleston S. Participation motivation in youth sports. *International journal of sport psychology*; 1983.
61. Gilroy S, Deem R. Physical activity, life-long learning and empowerment—situating sport in women's leisure. *Sport, Education and Society*. 1998;3(1):89-104.
62. Goffman E. The arrangement between the sexes. *Theory and society*. 1977;4(3):301-331.
63. Goellner SV. Mulheres e esporte: sobre conquistas e desafios. *Revista do Observatório Brasil da Igualdade de Gênero*. 2012;2(4).
64. Google Haritalar [İnternet]. 2024 [Erişim Tarihi: 02.05.2024]. Erişim adresi: <https://www.google.com.tr/maps/place/%C3%87%C3%B6rd%C3%BCK,+37402+%C3%87%C3%B6rd%C3%BCK%2FTa%C5%9Fk%C3%B6pr%C3%BC%2FKastaonu/@41.5541519,34.2288776,15z/data=!3m1!4b1!4m6!3m5!1s0x4085a639f6aabe9f:0xabda83477bd74d98!8m2!3d41.550308!4d34.2427981!16s%2Fg%2F120zpf4?hl=tr&entry=ttu>
65. Gül SS, Nizam ÖK. Sosyal bilimlerde söylem ve içerik analizi. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 2021;42:181-198.
66. Halbert C. Tough enough and woman enough: Stereotypes, discrimination, and impression management among women professional boxers. *Journal of sport and social issues*. 1997;21(1):7-36.

67. Hammond-Graf JS. Utilizing Sport as a Vehicle for the Process of Empowerment for Women. Frostburg State University; 2021.
68. Harkness G, Quiroz E, Gomez K. Sports and Qatar's empowered woman narrative. *Sociology Compass*. 2018;12(11): e12631.
69. Hatipoğlu DA. Sosyal Dışlanma, Sosyal İçerme ve Vatandaşlığın Dönüşümü. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*. 2021;(156):341-374.
70. Helanko R. Sports and Social ization. *Acta sociologica*. 1957;2(1): 229-240.
71. Hınız G, Yavuz A. Yansıtıcı tematik analiz: Bir doktora tez çalışması örneği. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*. 2023;19(2):388-408.
72. Howe PD. Women's rugby and the nexus between embodiment, professionalism and sexuality: An ethnographic account. *Football Studies*. 2001;4(2):77-92.
73. Huang HC, Liu LW, Chang CM, Hsieh HH, Lu HC. The effects of locus of control, agents of socialization and sport socialization situations on the sports participation of women in Taiwan. *International journal of environmental research and public health*. 2019;16(10): 1841.
74. Hudson J. Women playing rugby: Rejection of 'The Girly'by girls. *Sexual sports rhetoric: Historical and media contexts of violence*; 2010.
75. Höglund K, Sundberg R. Reconciliation through sports? The case of South Africa. *Third world quarterly*. 2008;29(4):805-818.
76. Jeanine SE. Binaries and bridging: A feminist analysis of women's rugby participation. The University of North Carolina at Greensboro; 2005.
77. Jhally S. Cultural studies and the sports/media complex. *Media, sports, and society*. 1989;70-93.
78. Joncheray H, Tlili H. Are there still social barriers to women's rugby?. *Sport in Society*. 2013;16(6):772-788.
79. Joncheray H, Level M, Richard R. Identity socialization and construction within the French national rugby union women's team. *International Review for the Sociology of Sport*. 2016;51(2):162-177.
80. Kanemasu Y, Molnar G. Double-trouble: Negotiating gender and sexuality in post-colonial women's rugby in Fiji. *International Review for the Sociology of Sport*. 2017;52(4):430-446.
81. Kartal N, Demirhan Y. Türkiye'de kentsel yoksulluğun kırsal nedenleri ve çözüm önerileri üzerine. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*. 2014;15(2):135-154.
82. Kastamonu Gazetesi Youtube Kanalı [İnternet]. 2024 [Erişim Tarihi: 04 Şubat 2024]. Erişim adresi: https://www.youtube.com/watch?v=5hz_MQzjYREM
83. Yıldız T. Kastamonu merkez ilçe analizi. Kuzey Anadolu Kalkınma Ajansı; 2013.
84. Kemaloğlu YP, Amman M. Sporda kadınlar ve sorunları. *Türkiye Kick Boks Federasyonu Spor Bilimleri Dergisi*. 2009;2(1).

85. Khan S, Fatima H. Empowering The Girls Through Sports Participation: Female Athletes'perspective. Journal Of The Career Group Of Colleges Punjab. 2020;1(1):48-55.
86. Unicef. Kız çocuklarının sporla güçlenmesi projesi [İnternet]. 2023 [Erişim Tarihi: 22 Kasım 2023]. Erişim adresi: <https://www.unicef.org/iran/en/press-releases/unicef-and-ministry-sports-and-youth-launch-joint-pilot-project-empower-%E2%80%8Eadolescents>.
87. Globalgiving. Empowering girls through sports Project [İnternet]. 2023 [Erişim Adresi: 22 Kasım 2023]. Erişim adresi: <https://www.globalgiving.org/projects/girls-in-the-lead/>.
88. Sportanddev. Empowering girls through sports Project [İnternet]. 2023 [Erişim Tarihi: 22 Kasım 2023]. Erişim adresi: https://www.sportanddev.org/latest/news_/program-empower-women-through-sport-new-call-projects-fifa-and-giz
89. Kleindienst-Cachay C, Heckemeyer K. Women in male domains of sport. International Journal of Eastern Sports & Physical Education. 2008;6(1):14-37.
90. Kocatürk E. Aims and experiences of Turkish woman rugby players and their coaches [Master's thesis]. Middle East Technical University; 2019.
91. Kumari N, Das D, Dixit A, Vivek. The Missing Gender: Examining the Barriers to Women's Participation in Sports in India. Business Perspectives and Research. 2023.
92. Kwauk CT. Empowering girls through sport: A gender transformative approach to life skills?. Life skills education for youth: Critical perspectives; 2022.
93. Lather P. Critical frames in educational research: Feminist and post-structural perspectives. Theory into practice. 1992;31(2):87-99.
94. Levermore R, Beacom A. Sport and development: Mapping the field. London: Palgrave Macmillan UK; 2009. Sport and international development; p. 1-25.
95. Lim SY, Dixon MA. A conceptual framework of sport participation and women's empowerment. Managing Sport and Leisure. 2017;22(5):400-413.
96. Lindgren EC, Tebelius U, Fridlund B. The impact of sport on young women's attitude to physical activity in adult life. Women in Sport and Physical Activity Journal. 2000;9(1): 65-86.
97. Lowen A, Deaner RO, Schmitt E. Guys and gals going for gold: The role of women's empowerment in Olympic success. Journal of Sports Economics. 2016;17(3):260-285.
98. MacKinnon CA. Feminism Unmodified: Discourses on Life and Law. Harvard UP; 1987
99. Masocha V, Mugari. A. Sport and Racial Inequality: An Analysis of Pre-Independence Zimbabwe (1890-1979). 2015.
100. Mayoh J, Jones I, Prince S. Women's experiences of embodied identity through active Leisure. Leisure Sciences. 2020;42(2):170-184.

101. Mayring P. Qualitative content analysis forum qualitative sozialforschung. Forum: qualitative social research. 2000;1(2):2.
102. Meijers A. Tackling stereotypes: A study of female and women rugby players' negotiations of male hegemony in rugby culture [Master's thesis]. Universiteit Utrecht; 2021.
103. Metheny E. Connotations of movement in sport and dance: A collection of speeches about sport and dance as significant forms of human behavior. 1965.
104. Moawad J. Gender inequality in sports. FairPlay, Revista de Filosofía, Ética y Derecho del Deporte. 2019;(13):28-53.
105. Mwambwa I. Experiences of Girls in Physical Education Activities in Selected Secondary Schools in Mongu District, Zambia [Doctoral dissertation]. The University of Zambia; 2022.
106. Moura GX, Starepravo FA, Rojo JR, Teixeira D, Moraes M. Mulher e esporte: o preconceito com as atletas de Rugby da cidade de Maringá-PR. Motrivivência. 2017;29(50):17-30.
107. Nauright J. Ragi League [Internet]. 2023 [Erişim Tarihi: 14 Kasım 2023]. Erişim adresi: <https://www.britannica.com/sports/rugby/Rugby-league#ref261308>
108. Nauright J, Chandler TJL. Making men: Rugby and masculine identity (Vol. 10). Psychology Press; 1996
109. Nazeer MT, Ilyas M, Butt ZI, Gill SA, Shoaib Y, Rabia MF, ve ark. Impact of fitness awareness on physical fitness and exercise activities of visitors in public parks. Science International (Lahore). 2016;28(5):99-102.
110. Neilson L. Taking the pom-poms away: An educational psychologist's view of women and sport. Postow C.B. Women, philosophy, and sport: a collection of new essays. Metuchen: Scarecrow Press; 1983.
111. Njororai WWS. Gender and sport socialization in Kenya. Journal of Eastern African Research & Development, 1996;24-31.
112. Oliveira FVCD, Altmann H, Marques RFR. The women inclusion on rugby: perceptions of Brazilian national team players. Motriz: revista de educação física. 2019;25(3):e101922.
113. Okaka W, Nagasha IJ. Communication for Gender Equality Issues in Physical Activity and Sports for SDG 5 in Africa. Kenya: Kenyatta University Nairobi; 2016.
114. Oktan A. Türk sinemasında hegemonik erkeklikten erkeklik krizine: Yazı-Tura ve erkeklik bunalımının sınırları. Selçuk İletişim. 2008;5(2):152-166.
115. Okul Sporları Yönetmeliği [Internet]. 2024 [Erişim Tarihi: 29 Nisan 2024]. Erişim adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/>
116. Okul Spor Faaliyetleri Ragbi Spor Dalı Uygulama Esasları [Internet]. 2023 [Erişim Tarihi: 29 Nisan 2024]. Erişim adresi: <https://spor.gsb.gov.tr/public/OkulSporlari/2023/>

9/13/20232024%20Ragbi%20Spor%20Dali%20Uygulama%20Esaslari_638302051118209084.pdf

117. Oxford S, McLachlan F. “You Have to Play Like a Man, But Still be a Woman”: young female colombians negotiating gender through participation in a sport for development and peace (SDP) organization. *Sociology of Sport Journal*. 2018;35(3):258-267.
118. Özkan K. Profesyonel Kadın Ragbi Oyuncularında Kimlik İnşası [Yüksek Lisans Tezi]. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi; 2022.
119. Paul J. Sport and Bodily Empowerment: Female Athletes' Experiences with Roller Derby, Mixed Martial Arts, and Rugby. *Journal of Alternative Perspectives in the Social Sciences*. 2015;6(4).
120. Patika.docs Herkese Açık Instagram Sayfası [İnternet]. 2024 [Erişim Tarihi: 03 Mart 2024]. Erişim adresi: <https://www.instagram.com/patika.docs/>
121. Patlak basketbol topuyla antrenmandan ragbi şampiyonluğuna [İnternet]. 2023 [Erişim Tarihi: 15 Kasım 2023]. Erişim adresi: https://www.eurosport.com.tr/ragbi/patlak-basketbol-topuyla-antrenmandan-ragbi-sampiyonluguna-kastamonu-seka-kiz-mert-demircioglu_sto7335291/story.shtml
122. Perkins DD, Zimmerman MA. Empowerment theory, research, and application. *American journal of community psychology*. 1995;23:569-579.
123. Pescaru M. The importance of the socialization process for the integration of the child in the society. *Revista Universitară de Sociologie*. 2018;14(2):18-26.
124. Pomohaci M, Sopa IS. The importance of socialization through sport in students group integration. *Land Forces Academy Review*. 2016;21(2):151.
125. Ragbi (Bir Öğretmenin Hayali) / Rugby (A Teacher's Dream) [İnternet]. 2024 [Erişim Tarihi: 03 Mart 2024]. Erişim adresi: <https://www.youtube.com/watch?v=g6kJCiNNhg0>
126. Ragbi kurallar ve gelişimi [İnternet]. 2023 [Erişim Tarihi: 27 Nisan 2023]. Erişim adresi: https://trf.gov.tr/uploads/belgeler/Ragbi-talimat/ragbi_kurallar_ve_gelisimi.pdf
127. Raw K, BExSc BH. Sport for Social Cohesion: Exploring Management and Impacts; 2018.
128. Reiche D. The Multinational Qatari Women's Rugby Team. *Routledge Handbook of Sport in the Middle East*; 2022.
129. Richardson RA. Measuring women's empowerment: A critical review of current practices and recommendations for researchers. *Social Indicators Research*. 2018;137(2):539-557.
130. Riordan J. Some Comparisons of Women's Sport in East and West. *International Review for the Sociology of Sport*. 1985;20(1-2):117-126.
131. Rochelle E, Harvey J, Charity M, Westerbeek H. Participation of Australian women and girls in traditionally male-dominated sports 2016-2018. *International Journal of Sport Policy and Politics*. 2022;14(3):545-561.

132. Rookwood J, Palmer C. Invasion games in war-torn nations: can football help to build peace?. *Soccer & Society*. 2011;12(2):184-200.
133. Röge U, Rütten A, Frahsa A, Abu-Omar K, Morgan A. Differences in individual empowerment outcomes of socially disadvantaged women: effects of mode of participation and structural changes in a physical activity promotion program. *International Journal of Public Health*. 2011;56:465-473.
134. Rugby Blog [İnternet]. 2024 [Erişim Tarihi: 26 Şubat 2024]. Erişim adresi: <https://www.centurion-rugby.com/blogs/rugby?page=2>
135. Sandford RA, Armour KM, Warmington PC. Re-engaging disaffected youth through physical activity programmes. *British educational research journal*. 2006;32(2):251-271.
136. Sandra L. Hanson and Rebecca S. Kraus. Women, sports, and science: Do female athletes have an advantage?. *Sociology of Education*. 1998:93-110.
137. Sabbage L. Playing the Field [İnternet]. 2024 [Erişim Tarihi: 4 Haziran 2024]. Erişim adresi: <https://www.broadsheet.com.au/sydney/entertainment/article/playing-field>
138. Schwalbe ML, Mason-Schrock D. Identity work as group process. *Advances in group processes*. 1996;13(113):47.
139. Shaw SM. Conceptualizing resistance: Women's leisure as political practice. *Journal of leisure research*. 2001;33(2):186-201.
140. Sheard K, Maguire J, Dunning E. Barbarians, gentlemen and players: A sociological study of the development of rugby football. Routledge; 2013.
141. Sisjord MK, Kristiansen E. Elite women wrestlers' muscles: Physical strength and a social burden. *International Review for the Sociology of Sport*. 2009;44(2-3):231-246.
142. Smith BM, Sparkes AC. Routledge handbook of qualitative research in sport and exercise (pp. 103-123). London: Routledge; 2016
143. Spaaij R, Magee J, Jeanes R. Urban youth, worklessness and sport: A comparison of sports-based employability programmes in Rotterdam and Stoke-on-Trent. *Urban studies*, 2013;50(8):1608-1624.
144. Kollektif. Spor Kitabı. İstanbul: NTV Yayınları; 2008.
145. Smith B, McGannon KR. Developing rigor in qualitative research: Problems and opportunities within sport and exercise psychology. *International review of sport and exercise psychology*, 2018;11(1):101-121.
146. Simons H. Case study research in practice. London: SAGE; 2009.
147. Anocolympic. Spor Yoluyla Kızları Güçlendirme Projesi [İnternet]. 2023 [Erişim Tarihi: 9 Ekim 2023]. Erişim adresi: <https://www.anocolympic.org/noc-highlights/empowering-girls-through-sport-project/>
148. Stake R. Case study research. thousand oaks. CA: Sage; 1995.
149. Streetman AE, Lister MM, Brown A, Brin HN, Heinrich KM. A mixed-methods study of women's empowerment through physical activities:

- relationships with self-efficacy and physical activity levels. *Journal of Functional Morphology and Kinesiology*. 2023;8(3): 118.
150. Stronach M, Maxwell H, Pearce S. Indigenous Australian women promoting health through sport. *Sport Management Review*. 2019;22(1):5-20.
 151. Sugden J. Teaching and playing sport for conflict resolution and co-existence in Israel. *International review for the sociology of sport*. 2006;41(2):221-240.
 152. Symons K, Breitbarth T, Zubcevic-Basic N, Wilson K, Sherry E, Karg A. The (un) level playing field: Sport media during COVID-19. *European sport management quarterly*. 2022;22(1):55-71.
 153. Snyder EE, Kivlin JE. Women athletes and aspects of psychological well-being and body image. *Research Quarterly. American Alliance for Health, Physical Education and Recreation*. 1975;46(2):191-199.
 154. Taşköprü Milli Eğitim Seka Ortaokulu [İnternet]. 2024 [Erişim Tarihi: 11 Nisan 2024]. Erişim adresi: <https://taskopru.meb.gov.tr/www/seka-ortaokulu-ragbide-turkiye-sampiyonu-oldu/icerik/511>
 155. Theberge N. Sport and women's empowerment. *Women's Studies International Forum*. 1987;10(4):387-393.
 156. Thorp T. She shoots, and she scores: women and sports in Samoa; 2014.
 157. Thompson AM, Humbert ML, Mirwald RL. A longitudinal study of the impact of childhood and adolescent physical activity experiences on adult physical activity perceptions and behaviors. *Qualitative Health Research*. 2003;13(3):358-377.
 158. Tracy SJ. Qualitative quality: Eight “big-tent” criteria for excellent qualitative research. *Qualitative inquiry*. 2010;16(10):837-851.
 159. Turan K. Kırsal alanda kız çocuklarının sporla güçlendirilmesi: Eziler köyü örneği [Yüksek Lisans Tezi]. Denizli: Pamukkale Üniversitesi; 2023.
 160. Türkiye Ragbi Federasyonu Bütçe Sunumu [İnternet]. 2023 [Erişim Tarihi: 08 Aralık 2023]. Erişim adresi: <https://trf.gov.tr/uploads/B%C3%9CTCESUNUM/turkiye-ragbi-federasyonu-2023-butce-sunumu-pdf.pdf>
 161. Türkiye Ragbi Federasyonu Müsabaka Sonuçları [İnternet]. 2023 [Erişim Tarihi: 22 Aralık 2023]. Erişim adresi: <https://trf.gov.tr/app/rugbyapp/index.php>
 162. Türkiye Ragbi Federasyonu Ragbi Tarihçesi [İnternet]. 2023 [Erişim Tarihi: 22 Kasım 2023]. Erişim adresi: <https://trf.gov.tr/tarihcesi/>
 163. Türkiye Olimpiyat Komitesi. Sporla Güçlen projesi [İnternet]. 2023 [Erişim Tarihi: 22 Kasım 2023]. Erişim adresi: <https://www.olimpiyatkomitesi.org.tr/Haber-Detay/Sporla-Guclen-Projesi/11633>
 164. Ulusal Olimpiyat Komiteleri Birliği, Empowering Girls Through Sport Project [İnternet]. 2023 [Erişim Tarihi: 22 Kasım 2023]. Erişim adresi: <https://www.anocolympic.org/noc-highlights/empowering-girls-through-sport-project/>

165. Ulusal Olimpiyat Komiteleri Birliği, Empowering Girls Through Sport Project [İnternet]. 2023 [Erişim Tarihi: 15 Kasım 2023]. Erişim adresi: <https://www.topendsports.com/sport/list/rugby-tag.htm>
166. Unesco Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri [İnternet]. 2023 [Erişim Tarihi: 15 Kasım 2023]. Erişim adresi: <https://www.unesco.org/tr/Pages/108/219/S%C3%BCrd%C3%BCr%C3%BClebilir-Kalk%C4%B1nma-2030-Hedefleri-%C4%B0htisas-Komitesi>
167. Koca C. Üç Kuşak Kadının (Kızlar, Anneler ve Anneanneler) Spor ve Fiziksel Aktivite Deneyimlerinin Sosyo-Ekolojik Model Çerçevesinde Feminist Kültürel Çalışmalar Yaklaşımıyla İncelenmesi. Koç Üniversite, Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Çalışmaları Araştırma ve Uygulama Merkezi (KOÇ KAM); 2013.
168. Velija P, Mierzwinski M, Fortune L. 'It made me feel powerful': women's gendered embodiment and physical empowerment in the martial arts. *Leisure studies*. 2013;32(5): 524-541.
169. Verma S. Gender Inequality In Sports: A Student's Perspective. *Sports Scier Indian Journal of Phys*. 2019;9(2):60-67.
170. Yin RK. Case study research design and methods third edition. *Applied social research methods series 5*;2003
171. Zimmerman MA. Psychological empowerment: Issues and illustrations. *American journal of community psychology*. 1995;23:581-599.
172. Zimmerman MA. Empowerment theory: Psychological, organizational and community levels of analysis. Boston, MA: Springer US. 2000; *Handbook of community psychology*; p. 43-63.
173. Zimmerman MA, Israel BA, Schulz A, Checkoway B. Further explorations in empowerment theory: An empirical analysis of psychological empowerment. *American journal of community psychology*. 1992;20:707-727.
174. Wangari G, Wango G, Kimani E. Challenges faced by women football players who participate in Football Leagues. *Journal of developing country studies*. 2017;2(1):13-35.
175. West C, Zimmerman DH. *Doing Gender Gender and Society*. 1987;1(2):125-151.
176. Wenner LA. Sport, beer, and gender: Promotional culture and contemporary social life. Peter Lang; 2009.
177. Wheatley EE. Subcultural diversions: comparing discourses on sexuality in men's and women's rugby songs; 1994.
178. Wheaton B, Tomlinson A. The changing gender order in sport? The case of windsurfing subcultures. *Journal of sport and social issues*. 1998;22(3):252-274.
179. Women Rugby Union [İnternet]. 2023 [Erişim Tarihi: 18 Kasım 2023]. Erişim adresi: <https://www.women.rugby/>

180. [XManşet](https://www.mansetx.com/spor/sampiyonanın-en-degerlisi-koyde-ciftci-okulda-ogrenci-h157492.html) Şampiyonanın en değerlisi köyde çiftçi, okulda öğrenci [İnternet]. 2023 [Erişim Tarihi: 15 Kasım 2023]. Erişim adresi: <https://www.mansetx.com/spor/sampiyonanın-en-degerlisi-koyde-ciftci-okulda-ogrenci-h157492.html>

9. EKLER

EK-1: Sporcular ile Görüşme Formu

Merhaba, bu çalışmada Kastamonu Taşköprü Seka OO Ragbi Kız takımında oynamanın sizde ne gibi değişikliklere sebep olduğunu anlamaya çalışıyorum. Bu görüşme için Hacettepe Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Araştırmalar Etik Kurulundan izin alınmış olup, yaptığım tüm görüşmelerde verilen bilgiler, sadece bu araştırmada kullanılacak ve kişisel bilgiler kesinlikle gizli tutulacaktır. Görüşmeye katıldıktan sonra istediğiniz anda vaz geçebilirsiniz ve bu durumun size hiç bir sorumluluk getirmeyeceğini beyan ederim. Görüşmeden herhangi bir rahatsızlık hissederseniz çalışmadan çekilebilir ve rahatsızlığın giderilmesi için gereken yardımın sağlanacaktır. Görüşmemiz yaklaşık bir saat sürecektir. Zamanı daha verimli kullanabilmek adına görüşme anında konuşulanların not alınması zor olduğu için izin verdiğiniz takdirde ses kayıt cihazı kullanacaktır. Görüşme isteğimi kabul ettiğin için şimdiden çok teşekkür ederim. Görüşme başlamadan önce sormak istediğin bir şey varsa öncelikle onu yanıtlamak isterim.						
1. BÖLÜM						
1	Cinsiyetiniz?	Kız ☐	Erkek ☐			
2	Kaç Yaşındasınız?					
3	Kaç kardeşsiniz?					
4	Kardeşlerinin eğitim durumu nedir?	İlkokul ☐	Ortaokul ☐	Lise ☐	Üniversite ☐	Yüksek Lisans ☐
5	Anne ve babanız hayatta mı?	Evet ☐	Hayır ☐			
6	Anne ve babanız öz mü?	Evet ☐	Hayır ☐			
7	Ailenizin eğitim durumu nedir?	İlkokul ☐	Ortaokul ☐	Lise ☐	Üniversite ☐	Okur yazar değil ☐
8	Anne ve babanız çalışıyor mu?	Evet ☐	Hayır ☐			
1	Ragbi sizin için ne anlam ifade etmekte?					
2	Ragbi sporuna başlamadan önce ragbinin ne olduğuna dair bir bilginiz var mıydı?					
3	Ragbi sporuna katılma sebepleriniz nelerdir?					
4	Ragbi oynadığınız tüm süreci özetleyen bir anı benimle paylaşır mısınız?					
5	Ragbi oynamayı neden bıraktınız/devam ettiniz?					
6	Bırakma kararını almak size kendinizi nasıl hissettirdi?					
7	Ragbi sonrası hangi aktiviteleri veya hobileri takip ettiniz?					
8	Bu agresif / fiziksel sporu oynamak sizin için nasıldı?					
9	Kız çocuklarının ragbi gibi çarpışma sporunu yapmak için pek fazla fırsatı yok. Böylesine sert bir sporu yapmak sizin için ne ifade ediyordu/ediyor?					
10	Ragbi oynayarak hangi zihinsel veya fiziksel becerileri geliştirdiniz?					
11	Ragbi oynarken kendinizde fark ettiğiniz fiziksel özellikler nelerdir?					
12	Ragbi oynayacağınızı söylediğinizde ailenizin tepkisi nasıl oldu?					
13	Ragbi oynadığınızı söylediğinizde çevrenizi tepkisi nasıl					

	oldu?	
14	Ragbi oynadığınız için herhangi bir olumsuz tepkiyle karşılaştınız mı? Olumsuz tepkilerle nasıl mücadele ettiniz? Şahsen, “erkek egemen” bir spora katılma konusunda toplumdaki ya sosyal gruplardan ya da ötesinden herhangi bir çatışma yaşadınız mı? Lütfen açıklayın.	
15	Erkek egemen bir alanda kadınların önderlik ettiği bir sporda olmanın bilincinde miydiniz?	
16	Çoğunlukla erkeksi veya erkek egemen olarak görülen bir spor oynama hakkındaki düşüncelerinizi veya duygularınızı anlatır mısınız?	
17	Ragbi oynarken sporda kadınları çevreleyen cinsiyet normlarından haberdar mıydınız? Bu, ragbi oynarken farkındalığınızı nasıl etkiledi?	
18	Bir kız çocuğu olarak ragbi oynamak, sporun içinde veya diğer alanlarda ki toplumsal farklılıklara dair farkındalığınızı değiştirdi mi? Nasıl?	
19	Ragbi oynadığınız için gündelik hayatınızda kendinizi daha fazla "dişil" gösterme çabanız oldu mu?	
20	Beden eğitimi öğretmeniniz/antrenörünüz veya takım arkadaşlarınızdan herhangi biri ile sporda toplumsal cinsiyet meseleleri hakkında konuştunuz mu?	
21	Spordaki toplumsal cinsiyet beklentilerinin sizi bir kadın ragbi oyuncusu olarak nasıl etkilediğini düşünüyorsunuz?	
22	Erkek ve kadın takımları arasında herhangi bir farklı muamelenin farkında mıydınız veya doğrudan deneyimlediniz mi? Tepkiniz neydi? Bu konuda ne yaptınız?	
23	Ragbi oynarken sporda erkeklerle kadınlar arasındaki eşitsizlik fark ettiniz mi?	
24	Kadınların sorunlarını ragbi dışında daha geniş bir ölçekte düşündünüz mü?	
25	Ragbi sporuna katıldığınız tüm süreç boyunca edindiğiniz tüm deneyimler (varsa) sizi, belki de sporun dışında ki kadın meseleleri üzerine düşünmeye itti mi?	
26	Bu konuda belirtmek istediğiniz başka görüşünüz var mı?	

EK-2: Beden Eğitimi Öğretmeni ile Görüşme Formu

EK 2 . BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENİ İLE GÖRÜŞME FORMU			
Merhaba, bu çalışmada eski kız öğrencilerinizin Kastamonu Taşköprü Seka OO Ragbi Kız takımında oynamasının kız öğrencilerinizde ne gibi değişikliklere sebep olduğunu anlamaya çalışıyorum. Bu görüşme için Hacettepe Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Araştırmalar Etik Kurulundan izin alınmış olup, yaptığım tüm görüşmelerde verilen bilgiler, sadece bu çalışmada kullanılacak ve kişisel bilgiler kesinlikle gizli tutulacaktır. Görüşmeye katıldıktan sonra istediğiniz anda vaz geçebilirsiniz ve bu durumun size hiç bir sorumluluk getirmeyeceğini beyan ederim. Görüşmeden herhangi bir rahatsızlık hissederseniz çalışmadan çekilebilir ve rahatsızlığın giderilmesi için gereken yardımın sağlanacaktır. Görüşmemiz yaklaşık bir saat sürecektir. Zamanı daha verimli kullanabilmek adına, görüşme anında konuşulanların not alınması zor olduğu için izin verdiğiniz takdirde ses kayıt cihazı kullanacaktır.. Görüşme isteğini kabul ettiğin için imdiden çok teşekkür ederim. Görüşme başlamadan önce sormak istediğin bir şey varsa öncelikle onu yanıtlamak isterim.			
1. BÖLÜM			
1	Cinsiyetiniz?	Kız ☐	Erkek ☐
2. BÖLÜM			
1	SEKA da hangi yıl göreve başlamış, başka branşlarda açmış mı SEKA da, Kız takımını hangi öğrencilerden kurmuş, neye göre seçmiş Takım kuracağını nerede duyurmuş,		
2	Eski okulunuzda ragbi takımı kurmadan önce ragbinin ne olduğuna dair bir bilginiz var mıydı?		
3	Neden okul sporlarında ragbi takımı kurdunuz?		
4	Ragbi sizin için ne anlam ifade ediyor?		
5	Eski okulunuzda kız ragbi takımı kuracağınızı söylediğinizde nasıl tepkiler aldınız?		
6	Ragbi takımı kurma ve çalıştırmada ki amacınız nelerdir?		
7	Diğer öğretmenlerden eski okulunuzda ragbi kız takımı kurduğunuz ve çalıştırdığınız için nasıl tepkiler aldınız?		
8	Velilerden eski okulunuzda ragbi kız takımı kurduğunuz ve çalıştırdığınız için nasıl tepkiler aldınız?		
9	Okulunuz Kız Ragbi Takımı Türkiye Şampiyonu olunca çevrenizdeki tepkilerde değişim oldu mu? Nasıl açıklar mısınız?		
10	Sizce kız öğrencileriniz ragbi oynaması öğrenim hayatlarına katkısı oldu mu? Nasıl?		
11	Sizce kız öğrencileriniz ragbi oynayarak zihinsel beceriler edindi mi?		
12	Sizce kız öğrencileriniz ragbi oynayarak fiziksel beceriler edindi mi?		
13	Kız öğrencilerinizin ragbiyi bırakacağını duyduğunuzda nasıl tepki verdiniz?		
14	Öğrencileriniz ragbi oynadığı için olumsuz tepkilerle karşılaştılar mı? Karşılaştırlarsa sizin yaklaşımınız ne oldu ? Öğrencilerinizin olumsuz tepkilerle mücadele etmelerine nasıl yardımcı oldunuz mu?		
15	Spora katılım kız öğrencilerinizin güçlenmelerinde sizce nasıl bir rol oynar?		
16	Bu konuda belirtmek istediğiniz başka bir görüş var mı?		

EK-3: Eski Okul Müdürü ile Görüşme Formu

Merhaba, bu çalışmada eski kız öğrencilerinizin Kastamonu Taşköprü Seka OO Ragbi Kız takımında oynamasının kız öğrencilerinizde ne gibi değişikliklere sebep olduğunu anlamaya çalışıyorum. Bu görüşme için Hacettepe Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Araştırmalar Etik Kurulundan izin alınmış olup, yaptığım tüm görüşmelerde verilen bilgiler, sadece bu araştırmada kullanılacak ve kişisel bilgiler kesinlikle gizli tutulacaktır. Görüşmeye katıldıktan sonra istediğiniz anda vaz geçebilirsiniz ve bu durumun size hiç bir sorumluluk getirmeyeceğini beyan ederim. Görüşmeden herhangi bir rahatsızlık hissederseniz çalışmadan çekilebilir ve rahatsızlığın giderilmesi için gereken yardımın sağlanacaktır. Görüşmemiz yaklaşık bir saat sürecektir. Zamanı daha verimli kullanabilmek adına, görüşme anında konuşulanların not alınması zor olduğu için izin verdiğiniz takdirde ses kayıt cihazı kullanacaktır. Görüşme isteğini kabul ettiğin için şimdiden çok teşekkür ederim. Görüşme başlamadan önce sormak istediğin bir şey varsa öncelikle onu yanıtlamak isterim.

1. BÖLÜM

1	Cinsiyetiniz?	Kız ☐	Erkek ☐			
2	Kaç Yaşındasınız?					
3	Eğitim durumunuz nedir?	İlkokul ☐	Ortaokul ☐	Lise ☐	Üniversite ☐	Yüksek Lisans ☐
4	Şuan çalışıyor musunuz?	Evet	Hayır			

2. BÖLÜM

1	Okulda ragbi takımı kurulmadan önce ragbinin ne olduğuna dair bir bilginiz var mıydı?	
2	Kız öğrencilerinizin ragbi oynayacağı söylediğinde ilk düşünceniz ve ilk tepkiniz ne oldu? Neden? Ne düşündünüz hocam ragbiyi izlediğinizde, videolarına vs. ye baktınız mı?	
3	Kız öğrencilerinizin ragbi oynamasını desteklediniz mi? Nasıl?	
4	Kız öğrencilerinizin ragbi oynamasında sizin katkılarınız neler oldu?	
5	Diğer öğretmen ve velilerden okulunuzda kız öğrencilerinizin ragbi oynamasına dair nasıl tepkiler aldınız?	
6	Okulunuz Kız Ragbi Takımı Türkiye Şampiyonu olunca çevrenizdeki tepkilerde değişim oldu mu? Nasıl açıklar mısınız?	
7	Sizce kız öğrencilerinizin ragbi oynaması öğrenim hayatlarına katkısı oldu mu? Nasıl?	
8	Sizce kız öğrencileriniz ragbi oynayarak zihinsel beceriler (odaklanma, analitik düşünce, özgüven vs) edindi mi?	
9	Kız öğrencilerinizin ragbiyi bırakacağını duyduğunuzda nasıl tepki verdiniz?	
10	Spora katılım kız öğrencilerinizin güçlenmelerinde sizce nasıl bir rol oynar?	
11	Bu konuda belirtmek istediğiniz başka bir görüş var mı?	

EK-4: Sporcular Gönüllü Katılım Formu

Ben araştırmacı Burçin GÜL, Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Spor Bilimleri ve Teknolojisi Anabilim Dalında, Prof. Dr. Canan KOCA ARITAN danışmanlığında, Kastamonu-Taşköprü Seka Ortaokulu Kız Ragbi Takımı Oyuncusu şuan reşit olan 5 genç kadının ragbi sporuna katılım deneyimlerini ve güçlenme süreçlerini araştırmayı hedefleyen yeni bir araştırma yapmaktayız. Araştırmanın ismi “Kız Çocuklarının Sporla Güçlenmesi Mümkün mü; Bir Durum Çalışması”dır. Bu çalışma nitel bir çalışmadır.

Sizi de bu araştırmaya katılmanız için davet ediyoruz. Çalışmaya katılım gönüllülük esasına dayalıdır. Bu araştırmada yer almayı kabul etmeden önce, araştırmanın ne amaçla yapılmak istendiğini anlamanız ve kararınızı bu bilgilendirme çerçevesinde özgürce vermeniz gerekmektedir. Aşağıdaki bilgileri lütfen dikkatlice okuyunuz, sorularınız olursa sorunuz ve açık yanıtlar isteyiniz.

Bu araştırmayı yapmak istememizin nedeni, iç dinamikleri «erkeksi» olan, tarihsel olarak saldırgan, güçlü, cesur gibi erkeksi kavramlarla tanımlanmış ragbiye katılıma deneyimlerini açığa çıkartmaktır. Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Spor Bilimleri Ve Teknolojisi Anabilim Dalının öğretim üyeleri tarafından gerçekleştirilecek bu çalışmaya katılımınız araştırma için önemlidir. Bu çalışma için Hacettepe Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Araştırmalar Etik Kurulundan gerekli izinler alınmıştır.

Eğer araştırmaya katılmayı kabul ederseniz size 34 adet soru sorulacak ve konu hakkındaki görüşlerinizi, düşüncelerinizi, deneyimlerinizi aktarmanız istenecektir. Sizin çalışma için ayırmanız gereken bir saat sürenin yeterli olacağı düşünülmektedir. Görüşme anında konuşulanların not alınması zor olduğu için izin verdiğiniz takdirde ses kayıt cihazı kullanacaktır.

Bu araştırmanın sonuçları bilimsel amaçlarla kullanılacaktır. Araştırmadan çekilmeniz ya da araştırmacı tarafından araştırmadan çıkarılmanız halinde, sizle ilgili veriler kullanılmayacaktır. Ancak veriler bir kez anonimleştikten sonra araştırmadan çekilmeniz mümkün olmayacaktır. Sizden elde edilen tüm bilgiler gizli tutulacak,

araştırma yayınlandığında da varsa kimlik bilgilerinizin gizliliği korunacaktır. Ancak çalışmanın verileri etik kurullar ya da resmi makamlarca gereği halinde incelenebilecektir.

Bu çalışmaya katılmayı reddedebilirsiniz. Bu araştırmaya katılmak tamamen isteğe bağlıdır ve reddettiğiniz takdirde hiçbir olumsuz durumla karşılaşmayacaksınız. Yine çalışmanın herhangi bir aşamasında onayınızı çekmek hakkına da sahipsiniz.

(Katılımcının Beyanı)

Araştırmacı Burçin GÜL tarafından Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Spor Bilimleri ve Teknolojisi Anabilim Dalında, Prof. Dr. Canan KOCA ARITAN danışmanlığında, nitel bir araştırma yapılacağı belirtilerek bu araştırma ile ilgili yukarıdaki bilgiler bana aktarıldı. Bu bilgilerden sonra böyle bir araştırmaya “katılımcı” olarak davet edildim.

Araştırma sonuçlarının eğitim ve bilimsel amaçlarla kullanımı sırasında kişisel bilgilerimin ihtimamla korunacağı konusunda bana yeterli güven verildi.

Projenin yürütülmesi sırasında herhangi bir sebep göstermeden araştırmadan çekilebilirim. Ayrıca gerektiğinde araştırmacı tarafından araştırma dışı tutulabilirim.

Araştırma kapsamında kimlik bilgilerimin açığa çıkarılmayacağının güvencesi verilmiştir.

Araştırma ile ilgili bir sorum olduğunda, ... no’lu telefonlardan ve Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri ve Teknolojisi Fakültesi adresinden arayabileceğimi biliyorum.

Bu araştırmaya katılmak zorunda değilim ve katılmayabilirim. Araştırmaya katılmam konusunda zorlayıcı bir davranışla karşılaşmış değilim. Eğer katılmayı reddedersem, bu durumun bana herhangi bir zarar getirmeyeceğini de biliyorum.

Bana yapılan tüm açıklamaları ayrıntılarıyla anlamış bulunmaktayım. Kendi başıma belli bir düşünme süresi sonunda adı geçen bu araştırma projesinde

“katılımcı” olarak yer alma kararını aldım. Bu konuda yapılan daveti kabul ediyorum.

İmzalı bu form kağıdının bir kopyası bana verilecektir.

• **Tarih:**

Katılımcı: Adı, soyadı: Adres: Tel: İmza:	Araştırmacı: Adı, soyadı: Adres: Tel. e-posta:
--	---

Görüşme Tarihi ve Saati: : ... / ... / 202 : ...

EK-5: Beden Eğitimi Öğretmeni Gönüllü Katılım Formu

Ben araştırmacı Burçin GÜL, Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Spor Bilimleri ve Teknolojisi Anabilim Dalında, Prof. Dr. Canan KOCA ARITAN danışmanlığında, Kastamonu-Taşköprü Seka Ortaokulu Kız Ragbi Takımı Oyuncusu şuan reşit olan 5 genç kadının ragbi sporuna katılım deneyimlerini ve güçlenme süreçlerini araştırmayı hedefleyen yeni bir araştırma yapmaktayız. Araştırmanın ismi “Kız Çocuklarının Sporla Güçlenmesi Mümkün mü; Bir Durum Çalışması”dır. Bu çalışma nitel bir çalışmadır.

Sizi de bu araştırmaya katılmanız için davet ediyoruz. Çalışmaya katılım gönüllülük esasına dayalıdır. Bu araştırmada yer almayı kabul etmeden önce, araştırmanın ne amaçla yapılmak istendiğini anlamanız ve kararınızı bu bilgilendirme çerçevesinde özgürce vermeniz gerekmektedir. Aşağıdaki bilgileri lütfen dikkatlice okuyunuz, sorularınız olursa sorunuz ve açık yanıtlar isteyiniz.

Bu araştırmayı yapmak istememizin nedeni, iç dinamikleri «erkeksi» olan, tarihsel olarak saldırgan, güçlü, cesur gibi erkeksi kavramlarla tanımlanagelmiş ragbiye katılıma deneyimlerini açığa çıkartmaktır. Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Spor Bilimleri Ve Teknolojisi Anabilim Dalının öğretim üyeleri tarafından gerçekleştirilecek bu çalışmaya katılımınız araştırma için önemlidir. Bu çalışma için Hacettepe Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Araştırmalar Etik gerekli izinler alınmıştır.

Eğer araştırmaya katılmayı kabul ederseniz size 17 adet soru sorulacak ve konu hakkındaki görüşlerinizi, düşüncelerinizi, deneyimlerinizi aktarmanız istenecektir. Sizin çalışma için ayırmanız gereken bir saat sürenin yeterli olacağı düşünülmektedir. Görüşme anında konuşulanların not alınması zor olduğu için izin verdiğiniz takdirde ses kayıt cihazı kullanacaktır.

Bu araştırmanın sonuçları bilimsel amaçlarla kullanılacaktır. Araştırmadan çekilmeniz ya da araştırmacı tarafından araştırmadan çıkarılmanız halinde, sizle ilgili veriler kullanılmayacaktır. Ancak veriler bir kez anonimleştikten sonra araştırmadan çekilmeniz mümkün olmayacaktır. Sizden elde edilen tüm bilgiler gizli tutulacak,

araştırma yayınlandığında da varsa kimlik bilgilerinizin gizliliği korunacaktır. Ancak çalışmanın verileri etik kurullar ya da resmi makamlarca gereği halinde incelenebilecektir.

Bu çalışmaya katılmayı reddedebilirsiniz. Bu araştırmaya katılmak tamamen isteğe bağlıdır ve reddettiğiniz takdirde hiçbir olumsuz durumla karşılaşmayacaksınız. Yine çalışmanın herhangi bir aşamasında onayınızı çekmek hakkına da sahipsiniz.

(Katılımcının Beyanı)

Araştırmacı Burçin GÜL tarafından Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Spor Bilimleri ve Teknolojisi Anabilim Dalında, Prof. Dr. Canan KOCA ARITAN danışmanlığında, nitel bir araştırma yapılacağı belirtilerek bu araştırma ile ilgili yukarıdaki bilgiler bana aktarıldı. Bu bilgilerden sonra böyle bir araştırmaya “katılımcı” olarak davet edildim.

Araştırma sonuçlarının eğitim ve bilimsel amaçlarla kullanımı sırasında kişisel bilgilerimin ihtimamla korunacağı konusunda bana yeterli güven verildi.

Projenin yürütülmesi sırasında herhangi bir sebep göstermeden araştırmadan çekilebilirim. Ayrıca gerektiğinde araştırmacı tarafından araştırma dışı tutulabilirim.

Araştırma kapsamında kimlik bilgilerimin açığa çıkarılmayacağının güvencesi verilmiştir.

Araştırma ile ilgili bir sorum olduğunda, ... no’lu telefonlardan ve Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri ve Teknolojisi Fakültesi adresinden arayabileceğimi biliyorum.

Bu araştırmaya katılmak zorunda değilim ve katılmayabilirim. Araştırmaya katılmam konusunda zorlayıcı bir davranışla karşılaşmış değilim. Eğer katılmayı reddedersem, bu durumun bana herhangi bir zarar getirmeyeceğini de biliyorum.

Bana yapılan tüm açıklamaları ayrıntılarıyla anlamış bulunmaktayım. Kendi başıma belli bir düşünme süresi sonunda adı geçen bu araştırma projesinde “katılımcı” olarak yer alma kararını aldım. Bu konuda yapılan daveti kabul ediyorum.

İmzalı bu form kağıdının bir kopyası bana verilecektir.

• **Tarih:**

Katılımcı: Adı, soyadı: Adres: Tel: İmza:	Araştırmacı: Adı, soyadı; Adres: Tel. e-posta: İmza:
--	--

Görüşme Tarihi ve Saati: : .. / .. / 202 . .. : ..

EK-6: Eski Okul Müdürü Gönüllü Katılım Formu

Ben araştırmacı Burçin GÜL, Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Spor Bilimleri ve Teknolojisi Anabilim Dalında, Prof. Dr. Canan KOCA ARITAN danışmanlığında Kastamonu-Taşköprü Seka Ortaokulu Kız Ragbi Takımı Oyuncusu şuan reşit olan 5 genç kadının ragbi sporuna katılım deneyimlerini ve güçlenme süreçlerini araştırmayı hedefleyen yeni bir araştırma yapmaktayız. Araştırmanın ismi “Kız Çocuklarının Sporla Güçlenmesi Mümkün mü; Bir Durum Çalışması”dır. Bu çalışma nitel bir çalışmadır.

Sizi de bu araştırmaya katılmanız için davet ediyoruz. Çalışmaya katılım gönüllülük esasına dayalıdır. Bu araştırmada yer almayı kabul etmeden önce, araştırmanın ne amaçla yapılmak istendiğini anlamanız ve kararınızı bu bilgilendirme çerçevesinde özgürce vermeniz gerekmektedir. Aşağıdaki bilgileri lütfen dikkatlice okuyunuz, sorularınız olursa sorunuz ve açık yanıtlar isteyiniz.

Bu araştırmayı yapmak istememizin nedeni, iç dinamikleri «erkeksi» olan, tarihsel olarak saldırgan, güçlü, cesur gibi erkeksi kavramlarla tanımlanmış ragbiye katılıma deneyimlerini açığa çıkartmaktır. Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Spor Bilimleri Ve Teknolojisi Anabilim Dalının öğretim üyeleri tarafından gerçekleştirilecek bu çalışmaya katılımınız araştırma için önemlidir. Bu çalışma için Hacettepe Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Araştırmalar Etik Kurulundan gerekli izinler alınmıştır.

Eğer araştırmaya katılmayı kabul ederseniz size 15 adet soru sorulacak ve konu hakkındaki görüşlerinizi, düşüncelerinizi, deneyimlerinizi aktarmanız istenecektir. Sizin çalışma için ayırmanız gereken bir saat sürenin yeterli olacağı düşünülmektedir. Görüşme anında konuşulanların not alınması zor olduğu için izin verdiğiniz takdirde ses kayıt cihazı kullanacaktır.

Bu araştırmanın sonuçları bilimsel amaçlarla kullanılacaktır. Araştırmadan çekilmeniz ya da araştırmacı tarafından araştırmadan çıkarılmanız halinde, sizle ilgili veriler kullanılmayacaktır. Ancak veriler bir kez anonimleştikten sonra araştırmadan çekilmeniz mümkün olmayacaktır. Sizden elde edilen tüm bilgiler gizli tutulacak,

araştırma yayınlandığında da varsa kimlik bilgilerinizin gizliliği korunacaktır. Ancak çalışmanın verileri etik kurullar ya da resmi makamlarca gereği halinde incelenebilecektir.

Bu çalışmaya katılmayı reddedebilirsiniz. Bu araştırmaya katılmak tamamen isteğe bağlıdır ve reddettiğiniz takdirde hiçbir olumsuz durumla karşılaşmayacaksınız. Yine çalışmanın herhangi bir aşamasında onayınızı çekmek hakkına da sahipsiniz.

(Katılımcının Beyanı)

Araştırmacı Burçin GÜL tarafından Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Spor Bilimleri ve Teknolojisi Anabilim Dalında, Prof. Dr. Canan KOCA ARITAN danışmanlığında, nitel bir araştırma yapılacağı belirtilerek bu araştırma ile ilgili yukarıdaki bilgiler bana aktarıldı. Bu bilgilerden sonra böyle bir araştırmaya “katılımcı” olarak davet edildim.

Araştırma sonuçlarının eğitim ve bilimsel amaçlarla kullanımı sırasında kişisel bilgilerimin ihtimamla korunacağı konusunda bana yeterli güven verildi.

Projenin yürütülmesi sırasında herhangi bir sebep göstermeden araştırmadan çekilebilirim. Ayrıca gerektiğinde araştırmacı tarafından araştırma dışı tutulabilirim.

Araştırma kapsamında kimlik bilgilerimin açığa çıkarılmayacağının güvencesi verilmiştir.

Araştırma ile ilgili bir sorum olduğunda, ... no’lu telefonlardan ve Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri ve Teknolojisi Fakültesi adresinden arayabileceğimi biliyorum.

Bu araştırmaya katılmak zorunda değilim ve katılmayabilirim. Araştırmaya katılmam konusunda zorlayıcı bir davranışla karşılaşmış değilim. Eğer katılmayı reddedersem, bu durumun bana herhangi bir zarar getirmeyeceğini de biliyorum.

Bana yapılan tüm açıklamaları ayrıntılarıyla anlamış bulunmaktayım. Kendi başıma belli bir düşünme süresi sonunda adı geçen bu araştırma projesinde

“katılımcı” olarak yer alma kararını aldım. Bu konuda yapılan daveti kabul ediyorum.

İmzalı bu form kağıdının bir kopyası bana verilecektir.

- Tarih:

Katılımcı: Adı, soyadı: Adres: Tel: İmza:	Araştırmacı: Adı, soyadı: Adres: Tel. e-posta: İmza:
--	--

Görüşme Tarihi ve Saati: ... / ... / 202 : ...

EK-7: Etik Komisyon İzni

T.C.
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Etik Kurulu

Sayı : E-66777842-300-00003400024
Konu : Etik Kurulu İzni (Burçin GÜL)

23/02/2024

SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 14.02.2024 tarihli ve E-68111190-101.03.02-00003375925 sayılı yazınız.

Enstitünüz Spor Bilimleri ve Teknolojisi Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencilerinden **Burçin GÜL**'ün, **Prof. Dr. Canan KOCA ARITAN** danışmanlığında yürüttüğü "*Kız Çocuklarının Sporla Güçlenmesi Mümkün Mü; Bir Durum Çalışması*" başlıklı tez çalışması Üniversitemiz Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Etik Kurulunun **20 Şubat 2024** tarihinde yapmış olduğu toplantıda incelenmiş olup, etik açıdan uygun bulunmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. İsmet KOÇ
Kurul Başkanı

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu: D16A8E37-FC2D-4788-962B-1E001FFE5935

Belge Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/hu-ebys>

Adres:

Bilgi için: Burak CİHAN

E-posta: Elektronik Ağ: www.hacettepe.edu.tr

Bilgisayar İşletmeni

Telefon: Faks:

Telefon: 03123051082

Kep:

EK-8: Orjinallik Raporu

KIZ ÇOCUKLARININ SPORLA GÜÇLENMESİ MÜMKÜN MÜ? BİR DURUM ÇALIŞMASI

Yazar Burçin Gül

Gönderim Tarihi: 27-Ağu-2024 10:11AM (UTC+0300)
Gönderim Numarası: 2426280464
Dosya adı: Bur_in_G_L_y_ksek_lisans_tezi.docx (2.58M)
Kelime sayısı: 20849
Karakter sayısı: 148621

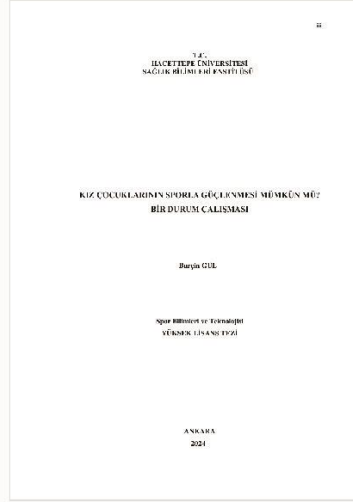

Dijital Makbuz

Bu makbuz ödevinizin Turnitin'e ulaştığını bildirmektedir. Gönderiminize dair bilgiler şöyledir:

Gönderinizin ilk sayfası aşağıda gönderilmektedir.

Gönderen: Burçin Gül
 Ödev başlığı: Kız çocuklarının sporla güçlenmesi mümkün mü? Bir durum ...
 Gönderi Başlığı: KIZ ÇOCUKLARININ SPORLA GÜÇLENMESİ MÜMKÜN MÜ? Bİ...
 Dosya adı: Bur_in_G_L_y_ksek_lisans_tezi.docx
 Dosya boyutu: 2.58M
 Sayfa sayısı: 82
 Kelime sayısı: 20,849
 Karakter sayısı: 148,621
 Gönderim Tarihi: 27-Ağu-2024 10:11ÖÖ (UTC+0300)
 Gönderim Numarası: 2426280464

KIZ ÇOCUKLARININ SPORLA GÜÇLENMESİ MÜMKÜN MÜ? BİR DURUM ÇALIŞMASI

ORJİNALLİK RAPORU

% 2	% 2	% 0	% 0
BENZERLİK ENDEKSİ	İNTERNET KAYNAKLARI	YAYINLAR	ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	www.aa.com.tr İnternet Kaynağı	% 1
2	www.kuzka.org.tr İnternet Kaynağı	<% 1
3	spor.gsb.gov.tr İnternet Kaynağı	<% 1
4	www.memurlar.net İnternet Kaynağı	<% 1
5	doczz.biz.tr İnternet Kaynağı	<% 1
6	open.metu.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1
7	Özkan, Kevser. "Profesyonel Kadın Ragbi Oyuncularında Kimlik İnşası", Anadolu University (Turkey), 2023 Yayın	<% 1
8	openaccess.hacettepe.edu.tr:8080 İnternet Kaynağı	<% 1

EK-9: Etik Kurul İsim Değişikliği Onayı

Tarih: 01/02/2024 08:49
Sayı: E-7292/4032-730.03.02-
00003344243

00003344243

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ YÖNETİM KURULU KARARI

OTURUM TARİHİ
29 Ocak 2024

OTURUM SAYISI
04

KARAR SAYISI
238

Spor Bilimleri ve Teknolojisi Ana Bilim Dalı, Spor Bilimleri ve Teknolojisi tezli yüksek lisans programı öğrencisi **Burçin Gül'ün** Enstitümüz Yönetim Kurulunca daha önce kabul edilen tez başlığının 'KIZ ÇOCUKLARININ SPORLA GÜÇLENMESİ MÜMKÜN MÜ; BİR DURUM ÇALIŞMASI' olarak değiştirilmesi Ana Bilim Dalı Başkanlığının teklifi üzerine oy birliği ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Müge
YEMİŞCİ ÖZKAN
Enstitü Müdürü

Prof. Dr. Tüzün FIRAT
Enstitü Müdür Yrd.

Prof. Dr. Didem
ŞÖHRETOĞLU
Enstitü Müdür Yrd.

Prof. Dr. Aylin AYAZ
Yönetim Kurulu Üyesi

Doç. Dr. Banu Cahide
TEL
Yönetim Kurulu Üyesi

Doç. Dr. Ceren
GÜNENÇ BEŞER
Yönetim Kurulu Üyesi

9. ÖZGEÇMİŞ

1. Bireysel Bilgiler

Adı- Soyadı

Doğum Yeri ve Doğum Tarihi :

Uyruğu :

İletişim Adresi ve Telefonu :

2. Eğitim Bilgileri

Lisans

3. Mesleki Deneyim

